

Zicht op... kunstvakken in de vernieuwde tweede fase

Achtergronden, literatuur, lesmethoden, projecten en websites

Inhoud

Vooraf 5

Ontwikkelingen in de kunstvakken in de bovenbouw na 2007 7

Literatuur 19

Lesmethoden 41

Projecten 49

Websites 63

Studiecentrum Cultuurnetwerk Nederland 65

Vooraf

In 1998 werd in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs de tweede fase ingevoerd. Dit bracht een aantal veranderingen met zich mee. Zo werden de vakkenpakketten vervangen door keuzeprofielen en werden de nieuwe kunstvakken Culturele en Kunstzinnige Vorming 1 (CKV 1), CKV 2 en CKV 3 ingevoerd in havo en vwo.

Per 1 augustus 2007 gaat de *vernieuwde* tweede fase van start. Welke veranderingen en mogelijkheden dat met zich meebrengt voor de kunstvakken staat centraal in deze *Zicht op...*

Marie-Thérèse van de Kamp, docent CKV/kunst algemeen/kunst beeldend in het voortgezet onderwijs en vakdidacticus kunstgeschiedenis/CKV/Kunst, licht in het inleidend artikel de wijzigingen toe. Ook verkent zij de mogelijkheden en ontwikkelingen voor de kunstvakken. Het literatuuroverzicht dat volgt na dit artikel bevat een selectie van publicaties over de kunstvakken in de tweede fase die verschenen vanaf 2003. Daarna volgt een overzicht van lesmethoden op dit gebied die eveneens aanwezig zijn in het studieceterium van Cultuurnetwerk Nederland. Verder behelst deze *Zicht op...* een selectie van projecten uit het projectloket cultuur en van relevante websites.

Cultuurnetwerk Nederland
Utrecht, juni 2007

Ontwikkelingen in de kunstvakken in de bovenbouw na 2007

Marie-Thérèse van de Kamp

De invoering van de tweede fase in 1998 bracht enkele nieuwe kunstvakken in de bovenbouw van havo en vwo. Zo konden leerlingen kennismaken met Culturele en Kunstzinnige Vorming (CKV 1, 2 en 3). De afgelopen jaren is de tweede fase geëvalueerd en vanaf augustus 2007 gaat een vernieuwde tweede fase van start. Met name in de profielvakken CKV 2 en 3 zal het een en ander veranderen. In onderstaand artikel worden de wijzigingen toegelicht en worden nieuwe mogelijkheden en ontwikkelingen voor de kunstvakken verkend.

Inleiding

In 1998 werd in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs de tweede fase ingevoerd. Het oude vakkenpakket maakte plaats voor vier keuzeprofielen: Cultuur en Maatschappij (C&M), Economie en Maatschappij (E&M), Natuur en Gezondheid (N&G) en Natuur en Techniek (N&T). De bedoeling van deze profielen was om leerlingen een betere aansluiting te geven op het vervolgonderwijs. Naast de keuzeprofielen kwam er een gemeenschappelijk deel met verplichte vakken voor alle leerlingen en een vrij deel waarin leerlingen keuzevakken konden kiezen. Behalve een nieuwe structuur bracht de tweede fase ook een nieuwe didactiek, het studiehuis. Leerlingen moesten actiever en zelfstandiger leren.

Bij de invoering van de tweede fase werd aanvankelijk één nieuw kunstvak geïntroduceerd: Culturele en Kunstzinnige Vorming 1 (CKV 1). Dit is een ervaringsgericht kunstvak voor alle leerlingen in havo en vwo¹, waarbij leerlingen leren hun individuele smaak te ontwikkelen door actieve deelname aan kunst en cultuur ofwel door de culturele activiteiten. Een jaar later, in 1999, werd in het profiel Cultuur en Maatschappij ook het vak Culturele en Kunstzinnige Vorming 2,3 (CKV 2,3) geïntroduceerd. Scholen konden op dat moment kiezen om dit als verplicht kunstvak in te voeren in het profiel C&M of om een overgangsprofiel aan te bieden met het oude stijl kunstvak (de tehatex-vakken² en muziek) als keuzevak in het profiel C&M. Om verschillende redenen waren veel kunstvakdocenten aanvankelijk huiverig voor het vak CKV 2,3. Zo moesten ze voor het brede cultuurhistorische CKV 2 veel kennis van andere kunst disciplines verwerven, zonder dat daarvoor officiële nascholing geregeld was. Bovendien zouden de Centrale Praktijk Examens (C.P.E.) verdwijnen, zoals deze sinds de jaren tachtig bestonden voor de tehatex-vakken en muziek. Deze kunstvakken oude stijl werden in binnen- en buitenland zeer gewaardeerd om de procesmatige aanpak, de bijzondere thema's van de examens en met name de praktijkexamens voor de beeldende vakken³. De centraal schriftelijke eindexamens (C.S.E.) zouden voor muziek en de tehatex-vakken

¹ Een uitzondering zijn leerlingen met Latijn en/of Grieks op het vwo; zij krijgen het vak Klassieke Culturele Vorming dat de klassieke cultuur als onderwerp heeft.

² tehatex = tekenen, handvaardigheid en textiele werkvormen

³ In Hongarije heeft men het C.P.E. voor vwo overgenomen; in Finland de opzet van de examens; in Portugal is recent een C.P.E.-achtig project uitgevoerd. De invloed van het C.P.E. heeft te maken met het vergroten van de vrijheid en verantwoordelijkheid van de leerling, de invoering van procesgericht werken en het onderzoeken en uitgaan van interessante thema's. Tijdens congressen waren er vaak positieve reacties op het C.P.E., zowel inhoudelijk als organisatorisch (zoals de tweede correctie). Bron: D.Schönauf, Cito.

wel gehandhaafd blijven en ook CKV 2 zou met een centraal schriftelijk eindexamen (C.S.E.) afgesloten worden.

De invoering van de tweede fase leidde al snel tot protesten van leerlingen. De meest gehoorde klachten waren: een te hoge studielast, teveel vakken en teveel zelfstandigheid voor de leerling. Stenen vlogen door de ruiten van de Tweede Kamer, waardoor politici deze geluiden simpelweg niet langer konden negeren. Daarnaast lieten ook ouders van zich horen. Zij vonden dat het niveau van havo en vwo te hoog werd, waardoor leerlingen vaak naar een lager schooltype moesten uitwijken, dit zeer tegen de zin van ouders. De tweede fase introduceerde voor de talen deelvakken, zoals Frans 1 (vooral gericht op leesvaardigheid) en Frans 2 (de overige vakcomponenten) en dit leidde op termijn tot protesten van de talendocenten. Zij bepleitten als 'heermeesters' een terugkeer van de 'heeltalen', waarin alle taalcomponenten weer in één vak verenigd zouden zijn. Zij kregen dit punt op de agenda en hun vraag werd gehonoreerd tijdens de discussie over het groot onderhoud van de tweede fase (zie ook hieronder). Dit bleek grote consequenties te hebben voor de hele structuur van de tweede fase, voor de invulling van de profielen en de verdeling van de studielasturen en daarmee uiteindelijk ook voor de positie van de kunstvakken in het profiel C&M.

Groot onderhoud van de tweede fase

Bij de invoering van de tweede fase werd klein en groot onderhoud ervan reeds voorzien. Na één jaar vond, onder meer op basis van alle klachten, het eerste klein onderhoud plaats. Leerlingen kregen in het vrije deel minder examenvakken en de studielast werd verlicht. Deze verlichtingsmaatregelen bleven tussen 1999 en 2007 geldig. Voor de kunstvakken gold onder meer dat scholen die CKV 2,3 als verplicht vak ingevoerd hadden, dit vak nu ook als keuzevak mochten aanbieden. Verder werd het centraal schriftelijk examen voor CKV 2 vervangen door een schoolexamen. Pas na 2007 zal dit wederom een centraal examen worden.

Voor 2007 was het groot onderhoud, waarbij grotere aanpassingen mogelijk waren, gepland. De voorbereidingen hiervoor vonden al in 2003 plaats, amper vier jaar - of drie jaar, omdat de meeste scholen de tweede fase daadwerkelijk in 1999 invoerden - na de invoering van de tweede fase. Dat werd mogelijk geacht, omdat de overheid vanaf het begin uitvoerig onderzoek liet doen naar de invoering, onder meer door het Tweede Fase Adviespunt en de Inspectie⁴. Uit de rapporten bleek dat de profielstructuur behouden moest blijven, maar dat de studielast van de oorspronkelijke opzet te hoog was. Verder was meer samenhang binnen de profielen noodzakelijk om versnippering tegen te gaan en bleken de examenprogramma's bij sommige vakken overladen. Daarnaast was een nieuwe politieke koers ontstaan, waarbij scholen meer autonomie en leerlingen meer keuzevrijheid toebedeeld werden. In de notitie *Ruimte laten en keuzes bieden in de tweede fase havo en vwo* (2003) deed het Ministerie van OCW voorstellen voor een aanpassing van de tweede fase per 2007. De belangrijkste aanpassingen betroffen de al genoemde wijziging van deeltalen naar heeltalen en de opzet van de profielen met een aantal aangewezen verplichte profielvakken en een aantal profielkeuzevakken. Het aantal studielasturen werd voor veel vakken verminderd en meer met elkaar in overeenstemming gebracht⁵.

⁴ Voor deze rapporten zie: www.tweedefase-loket.nl/evaluatie

⁵ Zie de schema's van havo en vwo per 2007 op de website van het Tweede Fase Adviespunt. Schema havo na 2007: www.tweedefase-loket.nl/doc/schema-2efasehavofeb2006.pdf; Schema vwo na 2007: www.tweedefase-loket.nl/doc/schema-2efasevwofeb2006.pdf

Ruimte laten en 'Kunst' bieden (2003)

Voor de kunstvakken waren deze ontwikkelingen naar mijn mening zeer ongunstig: juist nu eindelijk een prominente positie van het kunstvak – het kunstvak als verplicht vak in het profiel C&M – gerealiseerd leek, werd deze prominente positie bedreigd. In de nieuwe plannen is CKV 2,3 geen verplicht vak meer in het profiel, maar een keuzevak. Bovendien werd aanvankelijk geopperd dat de theoretische component losgekoppeld zou moeten worden van de praktijkcomponent. Plannen daartoe werden al in 2001 aan het Samenwerkingsberaad Kunstvakken (SBKV)⁶ medegedeeld. De kunstvakdocenten hebben bij monde van het SBKV een reactie op de notitie van het Ministerie van OCW gegeven, *Ruimte laten en Kunst bieden* (SBKV, 2003). Hierin protesteerden ze tegen het opsplitsen van het vak CKV 2,3 en pleitten zij onder meer voor het behoud van een prominente en dus verplichte positie van CKV 2,3 in het profiel C&M, en voor een centrale examinering van CKV 2. Het zou, aldus de notitie, wenselijk zijn om één verplicht kunstvak in het profiel te hebben. CKV 2,3 was daarvoor de meest logische kandidaat. Immers, er bestonden geen oude stijl kunstvakken dans en drama en CKV 2,3 was juist speciaal ontwikkeld als het kernvak voor het profiel C&M; het is gericht op de breedte aan vervolgoopleidingen die leerlingen na dit profiel kunnen kiezen.

Aanpassingen na 2007

In de SBKV-notitie adviseerden de kunstvakdocenten eveneens een nieuwe naamgeving voor CKV 2,3 om meer duidelijkheid te scheppen in de verschillende soorten kunstvakken. CKV 1 was inmiddels zo ingeburgerd, ook bij de culturele instellingen, dat deze naam behouden kon blijven. Maar het verschil tussen enerzijds CKV 1 en anderzijds CKV 2,3 bleek zelfs voor ingewijden (het ministerie) nog lastig te zijn. Daarom werd voor CKV 2,3 de naam 'Kunst' voorgesteld. Het onderdeel CKV 2 (algemene cultuurgeschiedenis) zou de naam 'Kunst Algemeen' moeten krijgen en het onderdeel CKV 3 (verdieping in één van de kunsten) zou dan 'Kunst (beeldend), (dans), (drama) of (muziek)' genoemd moeten worden. Herkenbare namen, zodat iedereen weer weet dat er kunstvakken zijn in tegenstelling tot de voor velen nietszeggende benaming CKV 2,3.

De belangrijkste component van het SBKV-advies - het verplicht houden van een kunstvak in het profiel C&M – werd niet overgenomen. Ook het advies om één kunstvak aan te bieden in het profiel C&M werd niet gehonoreerd: oude stijl kunstvakken voor tehatex en muziek blijven bestaan, naast het vak CKV 2,3. De overige voorstellen, zoals het opnieuw invoeren van een centraal schriftelijk examen voor CKV 2 evenals de nieuwe naamgeving werden wel overgenomen. Omdat CKV 2,3 straks Kunst gaat heten, is 1 van CKV 1 eveneens overbodig. Vanaf augustus 2007 heet dit vak gewoon CKV.

Voor CKV 1 blijven de aanpassingen zoals het zich nu laat aanzien beperkt. Het aantal verplichte culturele activiteiten voor vwo is verminderd van tien naar acht. Dat heeft te maken met de reeds eerder genoemde wens tot verlichting van de totale studielast voor leerlingen. Verder mogen scholen zelf kiezen of ze CKV of Klassieke Culturele Vorming (KCV) aanbieden. Deze maatregel komt voort uit de al genoemde koers om scholen meer autonomie te geven. Te verwachten valt dat de meeste scholen zullen kiezen voor handhaving van de huidige situatie, waarbij alle leerlingen van havo en vwo CKV hebben en alle leerlingen die gymnasium doen KCV krijgen.

⁶ SBKV is de koepelorganisatie voor alle vakverenigingen van de kunstvakken. Zij treedt op als woordvoerder namens de bij de verenigingen aangesloten docenten in de kunstvakken.

Inhoudelijke veranderingen na 2007

Vanaf het nieuwe schooljaar 2007/2008 zal de nieuwe tweede fase op alle scholen voor het voortgezet onderwijs ingevoerd worden. Vanaf dan zullen de benamingen CKV en Kunst gehanteerd worden. De grote vraag is natuurlijk wat er behalve de naamgeving inhoudelijk gaat veranderen na augustus 2007?

Voor CKV zijn er volgens mij weinig grote veranderingen te verwachten. Het vak is op de meeste scholen en bij de meeste instellingen inmiddels ingeburgerd. Het aantal activiteiten voor vwo zal afnemen, maar de vraag is of dit tot werkelijke veranderingen in de inhoud of positie van het vak zal leiden. Vanwege het tekort aan KCV-docenten is het niet te verwachten dat scholen massaal voor KCV in plaats van CKV zullen kiezen. CKV-docenten zijn er nog steeds volop en onder meer door de komst van de nieuwe hbo-masters zal het aanbod aan goed opgeleide, bekwame CKV-docenten alleen maar toenemen.

De verandering vanaf 2008 in de financiering van de culturele activiteiten heeft mogelijk wel gevolgen voor het vak CKV. Nu worden deze activiteiten voor een groot gedeelte gefinancierd uit de CKV-vouchers. Bovenbouwleerlingen krijgen deze vouchers ter waarde van 22,50 euro en een daarbij behorend Cultureel Jongeren Paspoort gedurende één jaar. Vanaf 2008 is er een plan, waarbij leerlingen jaarlijks digitale vouchers zullen krijgen, ter waarde van 15 euro. Momenteel doet een aantal scholen een pilotproject met deze digitale vouchers, opdat de overgang goed zal verlopen. Mij is nog niet helemaal duidelijk hoe met name voor havo, waarin veel scholen het vak CKV in één jaar, 4 havo, afronden, 15 euro moet volstaan om zes verplichte culturele activiteiten te ondernemen. Maar gelukkig wil de OCW-projectgroep Cultuur en School in goed overleg met het veld kijken naar mogelijke probleempunten om deze zo goed mogelijk voor alle betrokken partijen op te lossen. Een reden voor het verdwijnen van de papieren vouchers is de grote administratieve rompslomp bij instellingen.

Scholen kunnen als kunstvak in het profiel C&M nu kiezen voor een kunstvak oude stijl (alleen tehatex en muziek) of voor het nieuwe vak kunst (en dan voor beeldend/dans/drama of muziek). Daarnaast kunnen ze ervoor kiezen of dit kunstvak in het profiel een verplicht dan wel keuzevak wordt. In het laatste geval moet het keuzevak kunst wedijveren met andere keuzevakken als filosofie, een moderne vreemde taal (Frans, Duits of Spaans) en een klassieke taal (Latijn of Grieks). Dit laat zien hoe de positie van het kunstvak gemarginaliseerd is in vergelijking met het oorspronkelijke plan waarbij het kunstvak het kernvak van het profiel zou worden. Een gemiddelde profielklas heeft ongeveer 25 leerlingen en deze leerlingen kunnen kiezen uit zeven verschillende vakken. Daardoor zullen de kunstklassen ongetwijfeld kleiner worden en zullen de mogelijkheden om meer dan één kunstdiscipline aan te bieden, beperkt worden. In de praktijk zal dit betekenen dat scholen de grootste kunstdisciplines zoals beeldend en muziek het meest zullen aanbieden en dat de relatief nieuwe kunstdisciplines als dans en drama, het moeilijk zullen krijgen (behalve op die scholen waar dans of drama de enig aangeboden kunstdiscipline is).

Wanneer een school kiest voor het kunstvak als keuzevak, leidt dat dus tot kleinere klassen, met alleen leerlingen die het vak gekozen hebben met het oog op een vervolgopleiding in de kunsten of vanuit interesse. En dat vind ik nu erg jammer. Uit leerlingenuitkomsten die we op mijn school jaarlijks na het examen hebben gehouden, blijkt dat kunst als verplicht vak tot een duidelijk toegenomen interesse van leerlingen voor kunst en cultuur leidt, óók bij leerlingen die dat zelf niet verwacht hadden bij aanvang van de tweede fase. Meer interesse voor kunst en cultuur lijkt me juist een gewenste ontwikkeling, zoals ook uit de uitgangspunten van de nieuwe culturele canon blijkt. De

algemeen vormende aspecten van kunsteducatie, zoals het bevorderen van creativiteit en divergent denken, zijn zo belangrijk voor onze kennis- en innovatiemaatschappij. Het is dan vreemd dat deze vakken in de vernieuwde tweede fase zo gemarginaliseerd worden.

De meeste scholen hebben inmiddels hun plannen voor het nieuwe schooljaar gereed. Uit de beschikbare informatie (zoals uit de CKV-community van Digischool⁷) blijkt dat heel veel scholen ervoor kiezen het kunstvak niet verplicht, maar uitsluitend als keuzevak aan te bieden. Het Tweede Fase Adviespunt heeft in de verzamelde gegevens hierover nagelaten een onderscheid aan te brengen tussen scholen die een kunstvak verplicht aanbieden in het profiel en scholen die het kunstvak als keuzevak aanbieden. Hierdoor kan het totale percentage scholen dat een kunstvak aanbiedt – hetzij als verplicht profielvak hetzij als keuzevak – ten onrechte een positief beeld schetsen en zal het werkelijke effect van de marginalisering van de kunstvakken niet aan te tonen zijn.

Scholen kunnen een kunstvak op twee manieren aanbieden als keuzevak. In het gunstigste geval bieden ze het kunstvak als *profiel*keuzevak aan ofwel als een keuze-examenvak binnen het profiel C&M, in het minder gunstige geval daarentegen bieden scholen het kunstvak in het vrije deel aan. De positie van het kunstvak wordt dan nog marginaler: het wordt een (vrijblijvend) keuzevak dat leerlingen vaak ook nog voortijdig kunnen laten vallen en waarvan het cijfer in combinatie met andere keuzevakken bepaald wordt. Als scholen massaal voor deze laatste optie kiezen, is na een jarenlange strijd om de status van kunstvakken te verhogen, de tijd weer honderd jaar teruggezet: de kunstvakken zijn weer gereduceerd tot vrijblijvende vakken achter de streep, niet meetellend voor de rapporten en examens en dus niet serieus genomen. Dat zou werkelijk een betreurenswaardige uitkomst zijn, te meer daar de ons omringende landen steeds meer doordrongen raken van het belang van goede kunstvakken. Ook onderzoeken over het belang van kunstvakken - zowel het kunstintrinsieke belang als het belang van kunst als middel tot sociale integratie en creatief/divergent denken - geven aan dat kunstvakken anno 2007 eigenlijk een prominente plaats in het curriculum behoeven (Bamford, 2006).

Het vak CKV in het gemeenschappelijk deel voor alle leerlingen mag velen het idee geven dat de positie van de kunstvakken in het curriculum wel in orde is, maar volgens mij is dat mogelijk toch niet het geval. CKV is vanwege de brede doelgroep (alle leerlingen), de geringe hoeveelheid lessen en de doelstelling van het vak (kennismaken met kunst, ervaren van kunst) uitsluitend gericht op een eerste kennismaking met kunst. Het kan niet dezelfde mogelijkheden tot verdieping bieden als het kunstvak in het profiel. Dat maakt het vak CKV zeker niet tot een 'mindere variant', maar wel tot een *ander* vak. De eindtermen van het kunstvak in het profiel bieden veel meer mogelijkheden tot werkelijke verdieping in kunst en cultuur. Het vak is zowel gericht op kennis van de (brede) kunst -en cultuurhistorie als op verdieping binnen één kunstdiscipline. Zo ontwikkelt de leerling al doende kennis, inzicht en vaardigheden in de creatieve processen in de kunst, analoog aan de creatieve processen van kunstenaars.

Bij de culturele instellingen is overigens de aandacht vooralsnog vrij sterk gericht op de CKV-leerling. Dat is in aantallen wel te verklaren. De doelgroep van kunstvakleerlingen is immers kleiner dan de doelgroep van CKV-leerlingen. Maar de eerste groep leerlingen is doorgaans meer geïnteresseerd in kunst en cultuur; ze zullen naar verwachting op de lange termijn ook cultuurparticipanten en -minnaars blijven en mogelijk ook de tentoonstellingsmakers, kunsthistorici, en CKV-docenten van de toekomst worden. Culturele instellingen zouden hun aanbod dan ook nog meer op deze doelgroep mogen richten.

⁷ www.digischool.nl/ckv2

Naast alle minder gewenste veranderingen ontstaan er eveneens nieuwe mogelijkheden. Scholen krijgen meer autonomie en keuzevrijheid en in dat kader is de vraag naar de inhoudelijke verbetering van de kunstvakken interessant. Een voorbeeld is de ontwikkeling van de cultuurprofiel scholen, scholen die ervoor gekozen hebben zich te profileren met kunst en cultuur. Andere ontwikkelingen die nieuwe mogelijkheden (en verbeteringen) voor de kunstvakken kunnen bieden zijn:

- de nieuwe hbo-master van de kunstvakdocentenopleidingen. Hierin wordt veel aandacht besteed aan kunsteducatie in het onderwijs en daarbuiten
- de ontwikkeling van de canon van Nederland⁸ in relatie tot de kunstvakken, met name CKV
- de adviezen van de profielcommissies inzake de kunstvakken⁹
- de toegenomen aandacht voor cultuureducatie in de politiek en bij culturele instellingen
- de wenselijkheid van structurele samenwerking tussen scholen en culturele instellingen
- uitkomsten uit onderzoeken naar de effecten van kunst- en cultuureducatie en naar creatieve processen
- de veranderde inzichten in de rol van kunst in de maatschappij.

Hoewel niet alle genoemde ontwikkelingen een onmiddellijke verbetering van de positie van de kunstvakken in het voortgezet onderwijs opleveren, zijn ze wel relevant voor de kunstvakken in de (nabije) toekomst. Van een aantal zal ik hieronder het mogelijk positieve effect voor de kunstvakken belichten.

Cultuurprofiel scholen

Het project van de cultuurprofiel scholen, gesubsidieerd door het Ministerie van OCW, is na een periode van twee jaar inmiddels afgerond en zeer succesvol gebleken. Maar liefst twintig scholen kregen een subsidie om zich te ontwikkelen tot cultuurprofiel school en 22 scholen vormden een omringend netwerk. Zo werden in twee jaar tijd meer dan veertig scholen cultuurprofiel school, waarbij allerlei verschillende profielen gericht op cultuureducatie gestalte hebben gekregen. Er zijn scholen die zich toegespitst hebben op de samenhang tussen voortgezet onderwijs en de vervolgoopleidingen (mbo of hbo), weer andere scholen hebben zich gespecialiseerd in talentklassen of in het uitwerken van mogelijkheden om kunst, cultuur en erfgoed structureel in het curriculum te integreren.

Na deze eerste pilot heeft het ministerie geld uitgetrokken om de opbrengsten van dit project op de langere termijn te garanderen en om de verspreiding naar andere scholen te bewerkstelligen. De slotconferentie van het cultuurprofiel school project in december 2007 toonde aan dat er een grote verscheidenheid aan projecten en plannen ontstaan is, die niet alleen leidde tot meer motivatie van docenten en leerlingen, maar vooral tot meer aandacht voor -en een groter accent op cultuur in het voortgezet onderwijs. Uit deze cultuurprofiel school projecten zijn inmiddels structurele samenwerkingsverbanden gegroeid, zoals die tussen scholen en culturele instellingen. Deze samenwerking heeft voor beide partijen meerwaarde. De instelling krijgt meer inzicht in het onderwijs, waardoor zij er beter op in kan spelen. De school op haar beurt profiteert van de inzichten van de culturele instellingen in kunst en cultuur, waardoor zij de kunstlessen inhoudelijk kan versterken.

⁸ Commissie Ontwikkeling Nederlandse Canon (2006). *Entoen.nu : de canon van Nederland : rapport van de commissie Ontwikkeling Nederlandse Canon*. Den Haag : Ministerie van OCW. In opdracht van het Ministerie van OCW. website: www.entoen.nu

⁹ Profielcommissie Economie en Maatschappij/Cultuur en Maatschappij & Profielcommissie Natuur en Techniek/Natuur en Gezondheid (2006). *Bruggen tussen natuur en maatschappij*. Profielcommissie Economie en Maatschappij/Cultuur en Maatschappij & Profielcommissie Natuur en Techniek/Natuur en Gezondheid.

Meerwaarde in de praktijk

Een concreet voorbeeld van een dergelijke vruchtbare samenwerking als gevolg van het cultuurprofielschoolproject is die tussen een culturele instelling uit Tilburg, *Fundament Foundation* en een cultuurprofielschool. Fundament Foundation – een stichting die kunsttentoonstellingen in de openbare ruimte organiseert - wilde graag intensiever samenwerken met het voortgezet onderwijs om zo de educatieve projecten bij hun tentoonstellingen een betere invulling te kunnen geven. De expertise van de docenten, de ervaringen van hun leerlingen met het kunsteducatieve materiaal van Fundament en de kennis van Fundament over de hedendaagse kunst levert in de optelsom een meerwaarde op. De visie van Fundament op hedendaagse kunst en kunsteducatie wordt verbonden aan de visie van de docenten op onderwijs in de kunstvakken. Volgens de docenten van de cultuurprofielschool dienen leerlingen kennis te hebben van actuele ontwikkelingen in kunst, cultuur en erfgoed. Dit komt overeen met de invalshoeken van Fundament Foundation. Ze maakt tentoonstellingen met actuele thema's, vaak op locaties met een specifieke historie, waaraan internationale kunstenaars deelnemen. In het kunsteducatieve materiaal dat inmiddels ontwikkeld is, wordt geprobeerd op een aantrekkelijke manier (hedendaagse) beeldende kunst onder de aandacht te brengen van jongeren. De opdrachten bij de tentoonstellingen hebben actieve, receptieve en reflectieve componenten. Het tentoonstellingsconcept van Fundament geeft steeds de aanzet tot het didactisch concept. Fundament speelt met haar tentoonstellingsconcepten heel goed in op de tijdgeest. Een voorbeeld is de recente tentoonstelling *Public Image. Painting the city*, waarin 'expanded painting' centraal stond. Hedendaagse kunstenaars als Dzine, Jean-Luc Moerman, Osgemeos, Erik van Lieshout, Fabian Marcaccio en Jessica Diamond hebben voor diverse locaties in de stad Tilburg expanded paintings gemaakt, schilderkunst die verder reikt dan het canvas. Fundament schrijft daarover in de informatie voor docenten:

'Schilders hebben altijd geprobeerd de grootst mogelijke vlakken te gebruiken, waarbij ze door de eeuwen heen verschillende technieken gehanteerd hebben. De vlakken waren niet altijd het canvas, maar lopen uiteen van de aardbodem (Azca-tekeningen), hiërogliefen op de muren van de piramides, tot de fresco's uit de Renaissance en, vervolgens, de schilderijen van Matisse, Rothko en Diego Rivera. Ook nu combineren kunstenaars het feitelijke schilderen steeds vaker met andere genres, of dit nu sculptuur is, fotografie, installatiekunst of, meer recent, digitale middelen. De expanded painting wordt met andere woorden steeds complexer. Vreemd is het dat één aspect daarbij onderbelicht blijft: de feitelijke, fysieke expansie van het schilderij. Schilders gebruiken weer steeds vaker muren, vloeren en plafonds van het museum of breken in sommige gevallen zelfs door de muren van het museum heen, waarbij diverse technieken ingezet worden. Dergelijke uitgedijde schilderkunst kent overigens een traditie, die in het westen, en met name in de Verenigde Staten en Noord-Europa, nauwelijks historisch ontwikkeld is, die van de muurschildering. Sinds WO II is er in de Verenigde Staten en Europa slechts één vorm van muurschilderen verder ontwikkeld, die door de kunstwereld tot voor kort volstrekt genegeerd werd, de graffiti. Inmiddels is er een groeiend aantal kunstenaars, ooit met hun artistieke carrière in de subcultuur van de graffiti begonnen, van wie werk tegenwoordig als volwaardige kunst in musea en galeries gepresenteerd wordt. *Public Image* brengt deze twee groepen, de klassiek geschoolde schilders en de 'graffitiartisten' samen en presenteert deze schijnbaar tegengestelde vormen van expanded painting samen in de openbare ruimte.'¹⁰

¹⁰ Fundament Foundation (2006). *Docentenhandleiding bij painting all over!*. Tilburg: Fundament Foundation. Website: www.fundamentfoundation.nl

Door het didactisch concept op dit tentoonstellingsconcept af te stemmen, via overleg tussen de medewerkers van Fundament en de docenten, komen leerlingen in aanraking met professionele, hedendaagse kunst. In de educatieve projecten van Fundament leren leerlingen al doende – analoog aan de werkwijze van de kunstenaar. Ze leren door creatief toepassen. De activerende opdrachten passen goed bij de eindtermen van de kunstvakken en zetten leerlingen aan tot creatief en divergent denken. Bij *Public Image. Painting the City* heeft dat geleid tot het kunsteducatieve materiaal *Painting all over!*, een schetsblok met werkopdrachten waarmee leerlingen zelf, al of niet gecombineerd met een bezoek aan de expositie, aan de slag konden met de diverse aspecten van expanded painting. Het schetsblok bevat zowel actieve opdrachten, gericht op (experimentele) materiaaltechnische aspecten, als receptieve en reflectieve opdrachten, gericht op concepten en cultuurhistorische aspecten. Aan de hand van vragen als 'Wat is schilderkunst?' en 'Wat is expanded painting?' verdiepen leerlingen zich in de mogelijke functies, ondergronden, materialen en technieken van een expanded painting om zo een eigen expanded painting te kunnen maken. De docenten werken doorgaans samen met leerlingen aan het ontwikkelen van dit kunsteducatieve materiaal bij de tentoonstellingen, met aandacht voor kunst, cultuur en erfgoed. Dat materiaal wordt vervolgens beschikbaar gesteld aan andere scholen¹¹.

Voorbeelden van het kunsteducatieve materiaal van Fundament Foundation zijn te vinden op de website www.fundamentfoundation.nl onder educatie en op www.kunstcontext.com. Er zijn inmiddels drie samenwerkingsprojecten geweest: *Disorientation by Beauty* (bij de gelijknamige tentoonstelling in de Warande, een reconstructie van een barok sterrenbos in Tilburg), *Let's Space* (bij de tentoonstelling SPACE in de oude Aabe-textielfabriek in Tilburg) en het al *genoemde Painting all over!*. Nieuwe projecten bij de tentoonstellingen *Passanten* (2007) en *Wanderland* (2008) zijn momenteel in voorbereiding.

De betrokken docenten uit het voortgezet onderwijs zijn inmiddels freelance educatieve medewerkers van Fundament geworden en wegens succes van de projecten is uitbreiding van de educatieve afdeling gewenst. In dat kader wordt momenteel een broedplaats voor kunsteducatief talent ontwikkeld, mede dankzij een subsidie van de provincie Noord-Brabant. Hierbij zullen studenten en pas afgestudeerden van de hbo-master, kunstvakdocentenopleidingen en universitaire lerarenopleidingen (kunstgeschiedenis/CKV) een kans krijgen om innovatief kunsteducatief materiaal te ontwikkelen. Fundament zal dit vervolgens professioneel vormgeven en verspreiden via haar website aan docenten en scholen. Op deze manier ontstaat er een positief olievlekeffect voor de kunst-educatie.

Fundament hoopt door de samenwerking een groter publiek te bereiken. Ze wil het educatieve aanbod uitbreiden naar het basisonderwijs en probeert daarnaast ook een breder publiek buiten het onderwijs te bereiken, bijvoorbeeld door een aanbod speciaal voor senioren of andere doelgroepen samen te stellen. Behalve een breder publiek hoopt Fundament dit publiek ook inhoudelijk beter te informeren over de tentoonstelling, de kunstwerken en de ideeën van de kunstenaars.

Dergelijke structurele samenwerkingsverbanden tussen culturele instellingen en scholen/docenten zijn er al op meer plaatsen, maar mogen, gezien de meerwaarde voor beide partijen, in de toekomst zoveel mogelijk uitgebreid worden.

¹¹ Id.

Een didactiek voor CKV

Een ander mogelijk positief effect kan volgens mij uitgaan van het advies van de profielcommissies¹². Over de kunstvakken wordt daarin geopperd om het vak CKV meer te verbreden en verdiepen, met meer aandacht voor de kennis van kunst en cultuur. Deze wens om een zwaarder accent op kennis te leggen hangt enerzijds samen met de in 2006 gepresenteerde canon van Nederland. Hierin klinkt immers ook de roep om meer kennis. Anderzijds is de huidige doelstelling van het vak erg eenzijdig gericht op cultuurparticipatie van leerlingen en weinig op vakinhoudelijke en didactische aspecten. Voor de toekomst ligt er een kans om het vak CKV inhoudelijk meer diepgang te geven. Een goed ontwikkelde didactiek zou het vak minder fragmentarisch maken en door een grotere samenhang tussen de domeinen kan meer verdieping ontstaan. Er is een aantal verschillende didactische modellen te bedenken met steeds een ander accent:

- meer gericht op actief, authentiek en ervaringsgericht leren (accent op domein A: culturele activiteiten)
- meer gericht op kennis van begrippen en cultuurgeschiedenis, bijvoorbeeld met een verbinding aan de canon van Nederland (accent op domein B: kennis van kunst en cultuur)
- meer gericht op activerende didactiek en op productie en creatieve processen (accent op domein C: praktische activiteiten)
- meer gericht op procesmatig leren en reflectie op kunst en cultuur (accent op domein D: reflectie en kunstdossier).

Zo zouden verschillende didactische modellen ontwikkeld kunnen worden die elk aansluiten op de onderwijskundige visie en profilering van een school. Door meer aandacht te schenken aan de didactiek van het vak kan voorkomen worden dat het, zoals nu soms gebeurt, een grabbelton wordt. Tegelijk zou dan ook de bekwaamheid van de docent voor het vak CKV een absolute vereiste moeten worden, zodat niet, zoals nu soms gebeurt, een docent die nog wat uren moet invullen het vak zomaar kan geven.¹³

Bruggen tussen oud en nieuw kunstvak

De profielcommissie adviseerde om op termijn te streven naar één kunstvak in het profiel C&M, omdat het niet efficiënt is de aandacht op twee kunstvakken (het oude stijl kunstvak en het nieuwe vak kunst) te richten. Inmiddels zou er volgens mij voldoende inzicht ontwikkeld moeten zijn om de positieve verworvenheden van de oude stijl kunsttheorie - kunstgeschiedenis/kunstbeschouwing, met de goed uitgewerkte thema's op www.cultuurnetwerk.nl - te verbinden aan de positieve verworvenheden van het vak kunst algemeen. In de hedendaagse kunst en kunsttheorie zijn veel argumenten te vinden voor een interdisciplinaire aanpak van de kunsttheorie. Voor de diepgang is verdieping in de historie of theorie van één kunstdiscipline eveneens gewenst. Wanneer kunst- en cultuurhistorici, zoals tentoonstellingsmakers en educatieve medewerkers, in staat zijn kunstwerken in hun culturele en historische context met de nodige diepgang te presenteren aan een breed publiek, moet deze werkwijze ook bij de theorie van het kunstvak in het voortgezet onderwijs mogelijk zijn. Voor de

¹² Een commissie bestaande uit experts vanuit onderwijs en wetenschap die adviezen aan de minister hebben gegeven over wenselijke ontwikkelingen van de profielen voor de langere termijn.

¹³ In het kader van de landelijke expertisecentra voor de docentenopleidingen zijn er plannen bij de Universitaire Lerarenopleiding van de Universiteit van Amsterdam (ILO), het expertisecentrum voor de zaakvakken & kunstgeschiedenis/CKV, om deze didactische modellen voor CKV te ontwikkelen. Verschillende nieuwe ontwikkelingen kunnen zo op een positieve manier aan elkaar verbonden worden voor de verdere ontwikkeling van het vak CKV.

nabije toekomst ligt er de opgave om een goed voorstel voor één geïntegreerd kunstvak in het profiel, met aandacht voor cultuur- en kunsthistorie in brede zin, te ontwikkelen.

Vernieuwing in de toekomst

Het Samenwerkingsberaad Kunstvakken heeft een reactie gestuurd op het advies van de profielcommissies. Daarin benadrukt het SBKV de wenselijkheid van een onderzoek naar de mogelijkheden om via een centraal praktisch examen voor alle kunstvakdisciplines, de kwaliteit van de praktische component van de kunstvakken te borgen. Dat zou eveneens een goede mogelijkheid bieden om verschillende ontwikkelingen met elkaar te verbinden. Er is veel onderzoek gedaan naar de werking van creatieve processen (onder meer Amabile, 1996; Csikszentmihalyi, 1996; Piirto, 2004; Andreasen, 2005; Pope, 2005; Weisberg, 2006). De aldus opgedane inzichten zouden aanleiding kunnen geven om de inhoud van de productieve componenten van de kunstvakken aan te passen. Mogelijk kunnen de artistieke en creatieve processen bij het vak kunst (beeldend/dans/drama/muziek) beter vormgegeven of beter begeleid worden door docenten. Op basis daarvan zouden nieuwe stijl Centrale Praktische Examens ontwikkeld kunnen worden, die de goede componenten van de bestaande C.P.E's van de tehatex-vakken verbinden met verworven inzichten uit genoemd onderzoek naar creatieve processen en de leerpsychologie (leerstijlen). Zo kunnen de kunstvakken motor van onderwijsvernieuwing worden. Dat dit een reële mogelijkheid is, hebben de cultuurprofiel-scholen inmiddels aangetoond.

De expertise van de culturele instellingen kan bij die vernieuwing een belangrijke rol spelen, getuige het voorbeeld van de samenwerking tussen Fundament en een cultuurprofiel-scholen. Culturele instellingen hebben expertise op het gebied van (hedendaagse) kunst en cultuur en doen vaak onderzoek naar kunst. Hun expertise zou een grotere inbreng kunnen hebben bij de verdere ontwikkeling van de kunstvakken in het onderwijs. Andersom kan het onderwijsveld zijn expertise over educatie en over het breed inzichtelijk maken van complexe onderwerpen uit de kunst, weer delen met culturele instellingen.

Volgens mij zijn er volop nieuwe mogelijkheden voor de kunstvakken in de toekomst. Voorwaarde is dat alle betrokkenen – docenten, schoolleiders, kunstvakdocentenopleidingen (hbo-masters en universitaire lerarenopleidingen), culturele instellingen, expertisecentra en het Ministerie van OCW, regionale en gemeentelijke instellingen op het gebied van cultuur en educatie – zich daarvoor willen inzetten.

Auteur is docent CKV/kunst algemeen/kunst beeldend in het Voortgezet Onderwijs en vakdidacticus kunstgeschiedenis/CKV/Kunst Universitaire Lerarenopleiding (ULO) en Hoger Beroepsonderwijs (HBO Master).

Geraadpleegde literatuur

Amabile, T.M. (1996). *Creativity in context*. Boulder, Co: Westview Press.

Andreasen, N.C. (2005). *The creating brain : the neuroscience of genius*. New York: Dana Press.

Bamford, A. (2006). *The Wow-factor : global research compendium on the impact of the arts in education*. Munster/New York: Waxmann.

Csikszentmihalyi, M. (1996). *Creativity: Flow and the psychology of discovery and invention*. New York: HarperCollins.

Commissie Ontwikkeling Nederlandse Canon (2006). *Entoen.nu : de canon van Nederland : rapport van de commissie Ontwikkeling Nederlandse Canon*. Den Haag : Ministerie van OCW.

Fundament Foundation (2006). *Docentenhandleiding bij painting all over!*. Tilburg: Fundament Foundation.

Hoeven, M.J.A. van der (2003). *Ruimte laten en keuzes bieden in de tweede fase havo en vwo*. Zoetermeer : Ministerie van OCW.

Piirto, J. (2004). *Understanding Creativity*. Scottsdale, AZ: Great Potential Press.

Pope, R. (2005). *Creativity: Theory, History and Practice*. Routledge.

Profielcommissie Economie en Maatschappij/Cultuur en Maatschappij & Profielcommissie Natuur en Techniek/Natuur en Gezondheid (2006). *Bruggen tussen natuur en maatschappij*. Profielcommissie Economie en Maatschappij/Cultuur en Maatschappij & Profielcommissie Natuur en Techniek/Natuur en Gezondheid.

Samenwerkingsberaad Kunstvakken (2003). *Ruimte laten en kunst bieden : een reactie op de nota van het Ministerie van OC&W Ruimte laten en keuzes bieden 2003*. Samenwerkingsberaad Kunstvakken.

Weisberg, R.W. (2006). *Creativity: Understanding innovation in problem solving, science, invention, and the arts*. Hoboken, NJ: John Wiley.

www.cultuurnetwerk.nl

www.digischool.nl/ckv

www.fundamentfoundation.nl

www.kunstcontext.com

www.tweedefase-loket.nl

Literatuur

Algemeen

Advies profielcommissies (havo/vwo) / M.J.A. van der Hoeven. - Den Haag : Ministerie van OCW, 2005. - 8 p.
Brief aan de Tweede Kamer van minister Van der Hoeven over het gemeenschappelijk advies van de profielcommissies voor de Natuurprofielen en voor de Maatschappijprofielen. Het advies gaat over veranderingen in de profielen vwo/havo die van belang zijn voor de korte termijn en voor de middellange termijn (= de aanpassingen in de profielen per 1 augustus 2007). Met betrekking tot het kunstvak in het profiel Cultuur & Maatschappij (C&M) was de commissie Maatschappijprofielen gevraagd of dit al dan niet op termijn verplicht gesteld moet worden. Verplichtstelling voor alle leerlingen die C&M kiezen lijkt de commissie niet verstandig. Maar voor de lange termijn bekijkt de commissie wel de mogelijkheid om scholen te verplichten het kunstvak als profielkeuzevak aan te bieden. Ook vindt de commissie het wenselijk als in de toekomst het aantal kunstvakken verkleind wordt. De huidige situatie van kunstvakken oude stijl en nieuwe stijl naast elkaar vindt de commissie alleen te billijken in een overgangssituatie. De minister is het daar echter niet mee eens. In haar brief aan de Tweede Kamer meldt de minister tot slot dat het de bedoeling is dat de Kamer begin juli 2005 het wetsvoorstel zal ontvangen.

Bruggen tussen natuur en maatschappij : ontwerp-advies / J.G.F. Veldhuis (voorzitter). - [S.l.] : Profielcommissie Economie en Maatschappij/Cultuur en Maatschappij [etc.], 2006. - 227 p. : ill., tab., fig. - Met bijl. en lit.opg. - In opdr. van het ministerie van OCW. - ISBN 90-329-2257-2

Ontwerpadvis van de profielcommissie Natuur en Techniek/Natuur en Gezondheid en de profielcommissie Economie en Maatschappij/Cultuur en Maatschappij aan de minister van OCW. Het gaat om een ontwerpadvis over de hoofdlijnen van de vorm en inhoud van de profielen in het voortgezet onderwijs en over de doorstroming naar het hoger onderwijs.

Kortetermijnadvies : Profielcommissies ; Natuur en Techniek/Natuur en Gezondheid ; Economie en

Maatschappij/Cultuur en Maatschappij / L. Bruning (redacteur), L. Meijs (redacteur), J.G.F. Veldhuis (redacteur). - Enschede : SLO, 2005. - 65 p. - Met bijl.
Kortetermijnadvies met betrekking tot aanpassingen in de tweede fase van het voortgezet onderwijs uitgebracht aan de minister van OCW. De vernieuwing in de tweede fase vindt plaats op 1 augustus 2007. Het advies over de positie van het kunstvak in het profiel Cultuur en Maatschappij luidt: voer het/een kunstvak niet als verplicht profielvak in. Voor de lange termijn bekijkt de commissie de mogelijkheid om scholen te verplichten het kunstvak als profielkeuzevak aan te bieden. Daarnaast worden de mogelijkheden bekeken van één kunstvak, bestaande uit een algemeen theoretisch deel met een centraal examen en een praktisch én vaktheoretisch deel met een school-examen.

Op weg naar 2007 : beslispunten voor de herinrichting van de tweede fase per 1 augustus 2007 / P. Groenewegen, B. Huijssoon. - Den Haag : Tweede Fase Adviespunt, 2005. - 62 p. : ill., tab.
Beslispunten tweede fase die voortvloeien uit het voorstel tot aanpassing van de profielen havo/vwo per 1 augustus 2007. De vakbenamingen zijn nog niet officieel vastgesteld. Daarom wordt hier aangesloten bij de gebruikelijke benamingen CKV 1, 2 en 3.

Op weg naar 2007 : beslispunten voor de herinrichting van de tweede fase per 1 augustus 2007 : update, maart 2006 / P. Groenewegen, B. Huijssoon. - Den Haag : Tweede Fase Adviespunt, 2006. - 41 p. : tab.
Update van de publicatie 'Op weg naar 2007' van april 2005 over veranderingen die zich voordoen in de tweede fase per 1 augustus 2007.

Regelgeving voor de vernieuwde Tweede Fase / Tweede Fase Adviespunt. - Den Haag : Tweede Fase Adviespunt, 2007. - 91 p. : ill. - ISBN 978-90-806613-3-2
Deze uitgave bevat de gewijzigde regelgeving in het kader van de aanpassingen in de bovenbouw van havo en vwo (tweede fase) per 1 augustus 2007. Het gaat om de gewijzigde artikelen in: de Wet op het voortgezet onderwijs, het Inrichtingsbesluit, het Eindexamenbesluit, het Staatsexamenbesluit.

Ruimte laten en keuzes bieden in de tweede fase havo en vwo / M. van der Hoeven. - Zoetermeer : Ministerie van OCW, 2003. - 40 p. : tab. - Met bijl. - ISBN 90-5910-859-0

Voorstellen voor een bijgestelde invulling van de profielen in havo en vwo. De voorstellen bouwen voort op de hoofdlijnen die zijn aangegeven in de notitie 'Continuïteit en vernieuwing in de tweede fase havo/vwo'. De voorstellen zijn echter ook nieuw. Ze leggen meer nadruk op de keuzevrijheid en gaan uit van vertrouwen in het vermogen van scholen, leraren en leerlingen om zelf oplossingen aan te dragen.

Themamap tweede fase : vernieuwing 2007

Door de nota 'Ruimte laten keuzes bieden' van het ministerie van OCW, waar voorstellen zijn geformuleerd voor een bijgestelde invulling van de profielen in havo en vwo, is een vernieuwingstraject ingegaan dat in 2007 in werking zal gaan. Inhoud themamap: diverse brieven van de minister van OCW aan de Tweede Kamer over onder andere de profielcommissies en examenprogramma's; informatie van de website van het Tweede Fase Adviespunt en van de community digischool.nl.

Toolkit onderwijspraktijk [cd-rom] : voortgezet onderwijs. - Alphen a/d Rijn : Kluwer, 2004-.... - Voortzetting van: Handboek Studiehuis. - Bij de cd-rom hoort de Nieuwsbrief onderwijspraktijk
Informatie over basisvorming, tweede fase en vmbo.

Tweede fase gewijzigd : schematische weergave van de huidige en nieuwe profielen en vakken in het havo en vwo / Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. - Den Haag : OCW, feb. 2006. - 4 p. : tab.
Schema met de huidige en nieuwe profielen en vakken in het havo en vwo zoals die gelden per 1 augustus 2007.

Voorstel profielen havo/vwo per 1 augustus 2007 / M.J.A. van der Hoeven. - Den Haag : SDU, 2003. - 6 p. : tab. - ISSN 0921-7371

WVO = Wet op het voortgezet onderwijs : tekst & toelichting 2006 / G.J.J. Goetheer (commentator). - Den Haag : Elsevier, 2006. - 185 p. - ISBN 90-3524-017-0. - ISBN 978-90-3524-017-9

Tekst en toelichting bij de Wet op het voortgezet onderwijs. Belangrijke ontwikkelingen in het voortgezet onderwijs op het gebied van de lumpsumbekostiging, de decentralisatie van de arbeidsvoorwaarden, de decentralisatie van de huisvesting, de basisvorming, de invoering van leerwegen in mavo en vbo (vmbo) en de omvorming van vso-lom en vso-mlk tot leerwegondersteunend of praktijkonderwijs worden behandeld.

Zakboek tweede fase : tweede fase oude regeling en vernieuwde tweede fase / B. Huijssoon (auteur van voorwoord), M. van Tooren (auteur van voorwoord), P. Groenewegen (auteur van voorwoord). - Den Haag : Tweede Fase Adviespunt, 2007. - 144 p. : ill., tab. - 1e dr.: 1999. - Met internetadressen. - ISBN 978-90-806613-4-9

Het Zakboek heeft vanaf de eerste uitgave als belangrijkste doel gehad op overzichtelijke wijze en in toegankelijke taal de regelgeving voor de tweede fase te beschrijven. Omdat de veranderingen in de tweede fase per 2007 meer dan marginaal zijn is een geheel hernieuwde versie van het Zakboek verschenen. In deel I is een alfabetische lijst van trefwoorden beschrijvingen van onderwerpen op het gebied van de tweede fase opgenomen. Vervolgens staat bij elk onderwerp onder 'bronnen' vermeld waar de officiële regelgeving te vinden is. Deel II bevat overzichten en tabellen: Schema's studie-last tweede fase Oude Regeling en Vernieuwde tweede fase, Wegingsvoorschriften tweede fase Oude Regeling en Cijfermatige gegevens Tweede fase.

Kunstvakken

TIJDSCHRIFTARTIKEL

CKV van 1993 tot 2007 / C. Visser 't Hooft
In: Kunstzone. - Vol.5(2006)2/3(feb/mrt.18)

Kritische kanttekeningen rondom het vak CKV. De auteur ontwierp samen met de leden van de Stuurgroep tweede fase het concept van het studiehuis.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

CKV2+CKV3=CKV5=KUNST / M. Janssens
In: Maandblad voor de beeldende vakken. - Vol.120(2004)3(apr.5)

Mart Janssens, docent CKV 1, 2 en 3 aan de Academie voor Beeldende Vorming en het 2College-West in

Tilburg, zet uiteen wat de meerwaarde is van de koppeling van CKV 2 en CKV 3. Een artikel over dit onderwerp van dezelfde auteur is eerder verschenen in: Maandblad voor de beeldende vakken. - Vol.117(2001) 4(jun.10-12).

➔ TIJDSCHRIFTARTIKEL

CKV2,3 en zelfstandig leren / M.Th. van de Kamp
In: *Kunstzone*. - Vol.4(2005)6(jun.2-4)

Dit artikel behandelt verschillende vragen. Hoe wordt er door docenten en leerlingen omgegaan met zelfstandig leren bij CKV 2? Wordt er wel zelfstandig geleerd bij CKV 2? Of nemen docenten liever de toevlucht tot uitsluitend klassikaal frontaal lesgeven, omdat zij menen dat het anders niet haalbaar is om de stof van CKV 2 helemaal te behandelen? En worden leerlingen voldoende gestimuleerd om verschillende manieren van leren toe te passen op de stof van CKV 2?

➔ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Cultureel actief in alle leerlagen / V. van Lanschot Hubrecht, E. Wervers
In: *Kunstzone*. - Vol.3(2004)11(nov.25-26)

Dit artikel behandelt de gevolgen van de invoering van de nieuwe onderbouw voor de doorlopende leerlijn kunst en cultuur.

Culturele en kunstzinnige vorming 1 : tussen canon en cultuurparticipatie / A. Geldermans ... [et al.]
In: *Cultuur[net]werk*. - Vol.(2004)1(1-4)

De aandacht voor CKV 1 in deze nieuwsbrief is gebaseerd op de uitkomsten van 'Momentopnames CKV 1. Eindrapportage CKV 1-volgproject'. Aan bod komen kwesties over de inhoud van CKV 1 en haar bijdrage aan cultuurparticipatie, ervaringen uit de schoolpraktijk en de conditie van de rest van de cultuuronderwijs-familie: CKV 2 en 3 en de traditionele kunstvakken.

➔ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Geen nieuws, goed nieuws? / M. de Boer
In: *Kunstzone*. - Vol.2(2003)7/8(jul/aug.2-4)

Op 4 juli 2003 stuurde Maria van der Hoeven, minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, het voorstel tot herziening van de tweede fase havo/vwo naar de Tweede Kamer. Een uitwerking van de al eerder verschenen nota: 'Ruimte laten en keuzes bieden'. De pers en het Tweede Fase Adviespunt hebben nog niet gerea-

geerd. Geen nieuws goed nieuws? De auteur gaat nader in op de nota en het voorstel en geeft zijn mening.

[Kerndoelen en eindtermen van primair onderwijs tot voortgezet onderwijs dans, muziek, drama en beeldende vormgeving] / SLO, specialisten in leerprocessen. - [Enschede] : [SLO], [2005?]. - 4 p. : tab.

Kerndoelen en eindtermen kunstvakken voor het primair onderwijs en het voortgezet onderwijs (onderbouw VO, CKV 1, CKV 2, CKV 3).

➔ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Keuzes in de tweede fase / R. van der Meer
In: *Kunstzone*. - Vol.5(2006)4(apr.32-33)

Artikel over veranderingen in de positie van de kunstvakken in de tweede fase. Er wordt ingegaan op de vraag waarom CKV 2,3 niet verplicht is gesteld en waarom het wel verplicht gesteld zou moeten worden.

➔ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Kunstvakken in de tweede fase na 2007 / M. Tamsma
In: *Kunstzone*. - Vol.5(2006)4(apr.33-34)

Overzicht van de veranderingen die de kunstvakken in de nieuwe tweede fase per augustus 2007 staan te wachten.

Leerroutes in CKV / Cito, Instituut voor Toetsontwikkeling; KPC Groep; SLO, specialisten in leerprocessen. - [S.l. : s.n.], 2005. - 20 p. - In opdr. van het ministerie van OCW

Informatie over mogelijke leerroutes CKV 1 bedoeld voor docenten CKV 1. De informatie is een onderdeel van de internetsite 'CKV 1 getoetst' van Cito, KPC Groep en SLO. Leerroutes in CKV 1 bevat overwegingen hoe rond een bepaald gegeven (een culturele activiteit, een praktische activiteit, etc.) inhouden uit andere domeinen bij betrokken kunnen worden om bepaalde leerdoelen te bereiken.

➔ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Over oude liefdes en nieuw elan : de kunstvakken vergeleken / M. van Hoorn

In: *Bulletin Cultuur & School*. - Vol.8(2005)38(6-8)

Op ruim 90 percent van de scholen wordt dit jaar eind-examen in een kunstvak gedaan. In totaal gaat het om bijna 19.000 vwo- en havo-leerlingen. De meeste scholen hebben hun keus bepaald. Met welke redenen

besloten de scholen om hun leerlingen kunstvakken oude of nieuwe stijl aan te bieden? Waarin onderscheiden de verschillende kunstvakken en hun examens zich?

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Een prominente plaats voor kunst in het cultuurprofiel? / B. Teunissen

In: Maandblad voor de beeldende vakken. - Vol. 120 (2004)3(apr. 7)

De vaste commissie van onderwijs van de Tweede Kamer is in februari 2004 in hoofdlijnen akkoord gegaan met de voorstellen die minister Van der Hoeven begin december 2003 heeft gedaan voor aanpassing binnen de tweede fase havo/vwo met ingang van schooljaar 2007-2008. Stand van zaken CKV 2,3.

Ruimte laten en kunst bieden : een reactie op de nota van het Ministerie van OC&W Ruimte laten en keuzes bieden 2003 / SBKV, Samenwerkingsberaad Kunstvakken. - [S.l.] : Samenwerkingsberaad Kunstvakken, 2003. - 11 p. : ill. - Een samenvatting van de reactie is verschenen in: Kunstzone. - Vol. 2(2003) 4(apr. 2-4)

Reactie van het Samenwerkingsberaad Kunstvakken (SBKV) op de nota 'Ruimte laten en keuzes bieden' van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Het SBKV onderschrijft de uitgangspunten van de nota, maar maakt zich ernstig zorgen over de vormgeving van het profiel Cultuur en Maatschappij en de positie van de kunstvakken. In deze notitie biedt het SBKV de minister mogelijkheden dit profiel herkenbaar te maken en het onderwijs in de kunstvakken te garanderen.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

SBKV-voorstel CKV2,3 constructief : vragen en antwoorden op voorstel van de minister / M. de Boer, M-Th. van de Kamp

In: Kunstzone. - Vol. 2(2003)9(sept. 2-4). - Ook verschenen in: Muziek & onderwijs. - Vol. 40(2003) 6(nov/dec. 2-3)

Verslag van een informele bespreking bij het ministerie van OCW naar aanleiding van de brief aan de Tweede Kamer van minister Van der Hoeven over de herziening van de tweede fase. Onderwerp van het gesprek was de passage in de brief over CKV 2,3 in het profiel Cultuur & Maatschappij.

Schema profielen / M.J.A. van der Hoeven. - Den Haag : Ministerie van OCW, 2005. - 2 p. - Met bijl.: schema's havo en vwo

Brief van minister Van der Hoeven van 19 juli 2005 over de aanpassingen van de profielen in havo en vwo, die per augustus 2007 in werking treden. Een overzicht van de nieuwe invulling van de profielen tweede fase havo en vwo en een aankondiging van de wijziging van een aantal vakbenamingen: de verschillende varianten van CKV 2,3 gaan heten: kunst (beeldende vormgeving), kunst (muziek), kunst (drama) en kunst (dans) met daarnaast de mogelijkheid om wat nu CKV 2 heet afzonderlijk als (extra) vak te kiezen: kunst (algemeen). CKV 1 gaat CKV heten.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Tweede fase : kamer stemt in met voorstellen minister / M-Th. van de Kamp

In: Muziek & onderwijs. - Vol. 41(2004)2(mrt/apr. 6-7)

De Tweede Kamer is op 4 februari 2004 akkoord gegaan met de voorstellen van de minister over de aanpassingen binnen de tweede fase havo/vwo met ingang van het schooljaar 2007-2008. Voor de positie van CKV 1 in het gemeenschappelijk deel verandert er niets behalve het aantal uren. Ten aanzien van CKV 2,3 is besloten dat de scholen die dit vak ingevoerd hebben daarmee door kunnen gaan. Scholen kunnen zelf kiezen of zij CKV 2,3 als kunstvak aanbieden of een traditioneel kunstvak.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Tweede fase: wat zijn de belangrijkste wijzigingen voor de kunstvakken in 2007? / KPC Groep. Landelijk Informatiepunt Kunstvakken

In: Nieuwsbrief NBDK. - Vol. (2007)1(mrt. 2-5)

Antwoord wordt gegeven op veelgestelde vragen over de wijzigingen van de kunstvakken in 2007. Ingegaan wordt op o.a.: Wat wordt in 2007 de benaming van de kunstvakken? Wie is bevoegd tot het geven van CKV 1, CKV 2,3? Welke schooleigen beslissingen zijn er in het aanbieden van het vak kunst in 2007? Hoeveel uren komen er op het rooster voor kunst algemeen en voor kunst (variant)? Wat zijn de bijgestelde examenprogramma's voor de kunstvakken in havo en vwo? Wanneer zijn de eerste 'nieuwe' centrale examens?

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Verankering van leerlijnen door het vak drama / J. van Gemert

In: Tsjip/Letteren. - Vol.15(2005)2(32-36)

Het vak drama levert aan doorlopende leerlijnen een bijdrage, zeker nu CKV-3/drama als examenvak wordt aangeboden. Drama biedt vele mogelijkheden voor verankering van leerlijnen door dwarsverbanden met als gevolg dat er steeds meer samenhang ontstaat tussen de vakken. Ook wordt zo een wezenlijke samenwerking op gang gebracht tussen alle betrokkenen. Het gaat behalve om een gemeenschappelijke benadering van vakinhouden ook om de ontwikkeling van vaardigheden die in de tweede fase centraal staan.

Vernieuwingen in de kunstvakken : overzicht van de veranderingen binnen de kunstvakken in het VO in 2006 en 2007 / G. Dinsbach, A. Rass, E. Wervers. - Enschede : SLO, 2005. - 72 p. : tab., ill. - In opdr. van het ministerie van OCW. - Met bijl.

In augustus 2006 worden de nieuwe kerndoelen voor de onderbouw van kracht, en in 2007 volgen de geglobaliseerde examenprogramma's voor havo en vwo. Voor onder andere de kunstvakken gaat er veel veranderen. Om scholen te informeren over deze veranderingen worden in deze publicatie de wijzigingen voor zowel de onder- als bovenbouw op een rij gezet. Per wijziging zijn mogelijke consequenties en aanbevelingen geformuleerd. Daarbij wordt extra aandacht besteed aan de mogelijkheden van het buitenschools leren en de digitalisering van het onderwijs, in relatie tot de onderwijsvernieuwingen.

Verslag van een gesprek van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, Maria J.A. van der Hoeven, met vertegenwoordigers van de organisaties van de leraren in de kunstvakken en van het brede onderwijsveld vo en ho over de positie van een kunstvak in het profiel cultuur en maatschappij, 25 oktober 2004 / Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. - Den Haag : Ministerie van OCW, 2004. - 5 p.

Voor de aanpassingen in de profielen havo/vwo per 1 augustus 2007 wordt voor het profiel cultuur en maatschappij de volgende opbouw voorgesteld: twee verplichte vakken, een profielkeuzevak te kiezen uit een groep van maatschappelijke vakken en een profielkeuzevak te kiezen uit een groep van culturele vakken

(kunstvak, taal, filosofie). De organisaties van de leraren in de kunstvakken bepleiten dat in plaats daarvan een kunstvak als derde vak verplicht wordt voor alle leerlingen met dit profiel.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Wat mag en wat moet? : regelingen voor 2007 / Tweede Fase Adviespunt

In: Kunstzone. - Vol.5(2006)10(okt.25-27)

Inventarisatie van alles wat in het Tweede Fase Adviespunt te vinden is over de kunstvakken.

Cultuurprofiel scholen

Checklist cultuurprofiel scholen / KPC Groep.

Begeleidingscommissie Cultuurprofiel scholen. - Den Bosch : KPC Groep, 2005. - 4 p. : ill.

Deze checklist is een evaluatiemiddel waarmee scholen een eerste indruk kunnen krijgen van de mate waarin het cultuurprofiel gerealiseerd is: hoe ver is de school in de ontwikkeling en waar liggen de verbeterpunten? Op grond van de uitkomsten kan worden bepaald op welke onderdelen actie of bijstelling gewenst is en of eventuele nadere informatie nodig is voor analyse.

Cultuur leert anders : projectbundel

cultuurprofiel scholen in het vo / A. Gerrits

(samensteller). - Den Bosch : Begeleidingscommissie Cultuurprofiel scholen, 2006. - 3 dl. (99 p., 38 p., versch. pag.) : tab., graf. - Met bijl.

Deze projectbundel bevat de volgende onderdelen:

Scholenbundel 'Cultuur leert anders', Commissiebundel 'Cultuur leert anders' en tien katernen met verdiepingsthema's. In de Scholenbundel vertellen cultuurprofiel scholen wat zij bereikt hebben tijdens het project 'Cultuurprofiel scholen in het vo' (juni 2004 - december 2006). Daarnaast worden de vele toepassingsmogelijkheden van kunst en cultuur in het onderwijs aangekaart. De Commissiebundel bevat een verslag van de activiteiten van de Begeleidingscommissie Cultuurprofiel scholen, ingesteld door het ministerie van OCW, over het project 'Cultuurprofiel scholen in het vo' en geeft een blik op de toekomst. De tien katernen bevatten de volgende onderwerpen: 1) Leerlijn po-vo; 2) Cultuurklassen onderbouw; 3) Onderbouw-bovenbouw;

4) Beroepskolom; 5) Culturele competenties; 6) Media-educatie; 7) Integratie in curriculum; 8) Onderwijsconcepten; 9) Invoering cultuureducatie; 10) Organisatiestructuur.

Cultuur maakt school : praktijk en toekomst van cultuurscholen in het voortgezet onderwijs / M. Hoogbergen, K. Broekhof (medewerker). - Utrecht : SARDES, 2003. - 90 p. : tab. - Met lit.opg. - In opdr. van het ministerie van OCW. - ISBN 90-5563-062-4
Hoe geven scholen, die zich profileren als cultuurschool, invulling aan hun cultuuraanbod? Hoe is het aanbod georganiseerd? Voor welke leerlingen is het bedoeld? Met wie werkt men samen? Deze en andere vragen komen aan bod in dit onderzoeksrapport. Daarnaast wordt advies uitgebracht aan het ministerie van OCW over de wijze waarop de ontwikkeling van cultuurscholen verder gestimuleerd kan worden.

Cultuurprofiel : het opstellen van een leerplan voor de Theaterklas Dalton Den Haag / A. Rass, M. Rhee. - Enschede : SLO, 2005. - 60 p. : ill. - Met bijl.
In het eerste deel wordt ingegaan op de wijze waarop een cultuurprofiel kan worden beschreven in een leerplan, welke vragen een ontwikkelteam kan tegen komen (checklist) en hoe een kunst- of cultuurklas kan aansluiten bij het primair onderwijs en vervolgopleidingen. In het tweede deel van de publicatie staat een concreet voorbeeld in de vorm van het leerplan van de Theaterklas Dalton Den Haag in samenwerking met de Jeugdtheaterschool Rabarber centraal. Deze theaterklas biedt naast het reguliere CKV 3 programma extra lessen dans, zang en dramaturgie.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Regeling cultuurprofiel scholen voortgezet onderwijs 2004 / M. van der Hoeven
In: Gele katern. - Vol.20(2004)2(28 jan. 12-15)
Doel van de regeling is het ondersteunen en stimuleren van pilots cultuurprofiel scholen door middel van een aanvullende bekostiging. Een pilot cultuurprofiel school is een project waarbij een school zich ontwikkelt tot een school die zich bewust profileert op het gebied van kunst en cultuur en die hiertoe structurele samenwerkingsverbanden aangaat met één of meer partners uit de omgeving of culturele omgeving.

Themanummer cultuurprofiel scholen / V. van Lanschot Hubrecht ... [et al.]

In: Kunstzone. - Vol.3(2004)5(mei.2-17)

In dit themanummer staan cultuurprofiel scholen centraal. Bevat artikelen over: competentiegericht leren binnen kunst en cultuur, een kunst- en cultuurproject in Eindhoven, waarom je als school cultuurprofiel school wilt worden, stappenplan voor de realisatie van een cultuurprofiel, subsidieaanvragen in het kader van de 'Regeling Cultuurprofiel scholen vo 2004' en een voorbeeld van een cultuurprofiel school in Terneuzen.

Themanummer cultuurprofiel scholen / Y. Lebbink ... [et al.]

In: Kunstzone. - Vol.4(2005)5(mei.1-21)

In dit themanummer staat de praktijk van cultuurprofiel scholen centraal. Bevat artikelen over: cultuurprofiel school Het Goese Lyceum; een school die graag cultuurprofiel school wil worden, namelijk Het Cals College in Nieuwegein; een cultuurprofielvoorloperschool (Netwerk II) Het Zernike College in Groningen; het nieuwe vak KCM: Kunst, Cultuur en Media op het Montessori College te Nijmegen; het nieuwe vak KC: Kunst en Cultuur op het Baudartius College in Zutphen; twee scholen, die zich profileren op het gebied van media: cultuurprofiel school Katholieke Scholengemeenschap Etten-Leur (KSE) en Bogerman Koudum.

Studie en onderzoek

Behoud door algemene ontwikkeling? : onderzoek naar de effecten van het erfgoededucatieve project Plan je Eigen Ruimte op leerlingen / E. Snoep. - Amsterdam : Erfgoed Nederland, 2007. - 92 p. : tab., fig., graf. - Met lit.opg en bijl. - Onderzoeksstage Universiteit van Amsterdam, Master Erfgoedstudies

Onderzoek naar de effecten van het landelijke erfgoed-educatie-project 'Plan je Eigen Ruimte' op leerlingen uit de bovenbouw havo/vwo. Centraal staat de vraag of 'Plan je Eigen Ruimte' leidt tot meer kennis en bewustwording van de eigen omgeving en van de rol die cultuurhistorie daarin speelt.

CKV 2,3 aandachtspunten voor verbetering : veldadvisering / L. Corbeij-Bergman, L. Leusink. - Enschede : SLO, 2006. - 34 p. - Met bijl.

Een veldadvies over de conceptversie van 'CKV 2,3 Aan-dachtspunten voor verbetering' (maart 2006). In het kader van de vakdossiers tweede fase is door SLO een verkennend onderzoek ingesteld, toegespitst op CKV 2,3 en HBO (kunstopleiding) / WO (kunstgeschiedenis). De vraagstelling was hoe de ervaringen van de leerlingen met deze vakken zich verhouden tot de verwachtingen die zij van deze vakken hadden. De aanpak bestond uit het bevragen van leerlingen in het VO (CKV 2,3), oud-leerlingen / studenten in HBO (kunstvakken) en WO (kunstgeschiedenis). Daarna werd er een reactie van een docentenpanel gevraagd. Doel van dit onderzoek is om de didactiek van CKV 2,3 te verbeteren. De belangrijkste vraag voor dit veldadvies is of de tekst voldoende helder inzicht geeft en daarmee de knelpunten die de bevraagde leerlingen hebben aangegeven, en of de docenten zichzelf (of hun leerlingen) hierin konden herkennen.

Cursus verhalen lezen / T. Janssen, M. Couzijn, M. Braaksma / Universiteit van Amsterdam. Instituut voor de Lerarenopleiding. - Amsterdam : ILO, 2001-2005. - 3 dl. (21, 27, 40)

In het onderzoeksproject 'Leren interpreteren van literaire teksten in het studiehuis' zijn lessenseries ontwikkeld en beproefd voor havo/vwo. Doel van de lessenseries is leerlingen ertoe te bewegen meer de diepte in te gaan bij het lezen van literatuur en actief te lezen. Daartoe worden leerlingen gestimuleerd zelf vragen te bedenken tijdens het lezen van korte literaire verhalen, die vragen met elkaar uit te wisselen en in groepjes te bespreken. Inhoud: twee bijna identieke lessenseries en de bijbehorende korte verhalen.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Eindrapportage CKV1-volgonderzoek : invoering van CKV1 een succes / B. Ros
In: Bulletin Cultuur & School. - Vol. 7(2004)31 (feb. 10-11)

Het vak CKV 1 loopt vier jaar na invoering op rolletjes, zo blijkt uit het rapport 'Momentopnames CKV 1: eindrapportage CKV 1-Volgproject' van Harry Ganzeboom, Folkert Haanstra, Marie-Louise Damen en Ineke Nagel (Cultuurnetwerk Nederland 2003). Docenten zijn op een nieuwe manier gaan lesgeven en leerlingen komen daadwerkelijk met cultuur in aanraking. Maar wat het effect op de lange termijn is, blijft nog onduidelijk.

Goed - voldoende - onvoldoende : het beoordelen binnen het schoolvak drama in het voortgezet onderwijs / F. Voermans. - Amsterdam : [s.n.], 2003. - 163 p. : tab. - Met lit.opg. en bijl. - Doctoraalscriptie Theaterwetenschap, Universiteit van Amsterdam
Onderzoek naar de theoretische benaderingen rondom de beoordeling van het vak drama. Tot welke methodes leidt dit en hoe is dit theoretisch raamwerk terug te vinden in de praktijk van het vak CKV? Hiervoor zijn zowel verschillende beoordelingsmethodes onderzocht, als de praktijk van het vak drama in het voortgezet onderwijs. Ook is bekeken wat er van het theoretisch raamwerk terug te vinden is in de praktijk.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

'Ik lees nooit in mijn vrije tijd' : lezen in de vrije tijd en verplicht lezen voor school / D. Schram
In: Tsjip/Letteren. - Vol. 15(2005)2(7-10)

Inleiding bij het congres 'Lezen in de lengte en lezen in de breedte' dat op 2 en 3 juni 2005 in Amsterdam (Vrije Universiteit) plaatsvond. Leerlingen van de tweede fase moeten voor school literaire teksten lezen; zij krijgen daar opdrachten bij en maken een leesverslag. In de vrije tijd lezen ze, soms, ook boeken. Hoe is de relatie tussen beide vormen van lezen en leesgedrag? Enkele resultaten van een verkennend onderzoek.

Kunst, cultuur... en jongeren? : CKV-1 en de ontwikkeling van cultuurparticipatie bij jongeren / I. Bouwhuis. - Zwolle : [s.n.], 2004. - 58 p. : tab., fig. - Scriptie in opdr. van de afdeling Docent Muziek, Conservatorium Zwolle. - Met lit.opg. en bijl.

De centrale vraag in deze scriptie luidt: levert het vak CKV 1 een bijdrage aan een ontwikkeling van een volwaardige cultuurparticipatie van (jonge) mensen aan de samenleving? En zo ja, op welke manier? Deze vraag is voornamelijk beantwoord vanuit het oogpunt van de leerlingen. Door leerlingen van verschillende scholen een enquête in te laten vullen, is gekeken hoe zij CKV 1 ervaren en wat zij van het vak verwachten. Het eerste hoofdstuk gaat in op de geschiedenis van de kunstzinnige vorming vanaf WOII. Daarna volgen twee hoofdstukken over het landelijk cultuurbeleid en over de geschiedenis van het jeugdbeleid. In hoofdstuk vier worden verschillende CKV-methodes besproken. Daarna volgt een hoofdstuk waarin de uitkomsten staan van het

enquête-onderzoek onder leerlingen en in beperkte mate onder docenten.

Het lectoraat als onderdeel van kennisgemeenschap / F. Haanstra. - Amsterdam : AHK, 2003. - 6 p. - Met bijl. Lezing in het kader van een studiemiddag van lectoren in het HBO Kunstonderwijs gehouden op 26 mei 2003. Haanstra beschrijft de algemene situatie van onderzoek naar kunst- en cultuureducatie in Nederland en de positie van de lectoraten daarbij. Vervolgens gaat hij in op één van de onderzoeksthema's van zijn lectoraat, namelijk de vakken Culturele Kunstzinnige Vorming in het voortgezet onderwijs, waarbij hij zowel kijkt naar de interne situatie bij de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten als naar de landelijke context. Als bijlage is toegevoegd een brief namens de colleges van bestuur van de Amsterdamse Hogeschool voor de Beeldende Kunsten, Vormgeving, Bouwkunst, Muziek en Theater aan de minister van onderwijs van 20 maart 2003 met een reactie op 'Ruimte laten en keuzes bieden in de tweede fase havo en vwo'. Resumerend pleit Haanstra voor meer fundamenteel en praktijkgericht onderzoek.

Literatuuronderwijs vergeleken : een empirisch onderzoek onder leerlingen naar literatuuronderwijs op drie verschillende scholen / F.K. Kok. - [S.l. : s.n.], 2006. - 127 p. - Met lit.opg. en bijl. - Doctoraalscriptie Universiteit Utrecht, Faculteit der Letteren, Master Literatuurwetenschap

In deze scriptie wordt getracht een antwoord te vinden op de vraag: 'zijn er verschillen te zien wat betreft leesattitude tussen leerlingen op drie verschillende scholen, te weten Keizer Karel College (Amstelveen), KSG de Breul (Zeist) en Christelijk Lyceum (Veenendaal), met elk een andere invulling van het literatuuronderwijs in de tweede fase?' Is hieruit een conclusie te trekken voor wat betreft de voortzetting van GLO (Geïntegreerd literatuuronderwijs), met oog op de vernieuwingen die in augustus 2007 ingevoerd zullen worden? Om een goed inzicht te krijgen in de ervaringen van de leerlingen met de verschillende methoden van onderwijs is een empirisch onderzoek gehouden onder Vwo 4 en Vwo 6 leerlingen van de drie scholen.

Milieuverschillen in leerervaringen met CKV1 : een beschrijvend en analytisch onderzoek naar het verschil in leerervaring met het vak Culturele en Kunstzinnige

Vorming 1 tussen leerlingen uit cultureel actieve en cultureel inactieve milieus / W. Ekster. - [Amsterdam] : [s.n.], 2004. - 92 p. : graf., ill., tab. - Scriptie Universiteit van Amsterdam, Faculteit der Maatschappij- en Gedragwetenschappen, Afdeling Sociologie en Antropologie. - Met bijl. en lit.opg.

Dit onderzoek gaat uit van het vermoeden dat aantoonbare milieu-invloeden ook in het vak CKV 1 tot verschillen zouden kunnen leiden. Er is daarom geprobeerd de volgende twee vragen te beantwoorden. Is het waar dat cultureel actieve leerlingen afkomstig zijn uit cultureel actieve milieus en cultureel inactieve leerlingen uit cultureel inactieve milieus? Zijn er verschillen in leerervaringen met het vak CKV 1 tussen cultureel actieve en cultureel inactieve leerlingen uit vwo 5 en zo ja, welke?

Momentopnames CKV1 : eindrapportage CKV1-Volgproject / H.B.G. Ganzeboom ... [et al.]. - Utrecht : Cultuurnetwerk Nederland, 2003. - 88 p. : tab., graf. - Met lit.opg. en bijl. - ISBN 90-6997-106-2

In het schooljaar 1999-2000 is in de vierde klas van havo en vwo het vak CKV 1 ingevoerd. In hetzelfde jaar startte het CKV 1-Volgproject, een drie jaar durend onderzoek naar de ervaringen met CKV 1 in de eerste jaren na de invoering. In deze eindrapportage van het CKV 1-Volgtraject wordt onder andere aandacht besteed aan: de praktische invulling en uitwerking van het vak CKV 1; de ervaringen (positief én negatief) van de betrokken leerkrachten, leerlingen, culturele instellingen en steunfunctie-instellingen; het korte en middellange termijneffect van het vak op de culturele participatie van leerlingen en hun houding ten opzichte van kunst en cultuur; en de besteding van CKV-bonnen.

Onderzoek zelfstandig leren CKV1, 2 en 3 : veldadvisering / L. Corbeij-Bergman (adviseur), L. Leusink (coördinator). - Enschede : SLO, 2004. - 31 p. : tab. - Met bijl.

Zelfstandig leren is één van de aandachtspunten binnen de vernieuwde tweede fase. Het effect voor de docent CKV 1 en de docent CKV 2,3 is dat zij/hij hierdoor een nieuwe rol krijgt. Deze veldadvisering ondersteunt docenten CKV 1, 2 en 3 met adviezen en praktijkvoorbeelden.

Over smaak valt te twisten : een onderzoek naar de canon in methodes voor literatuuronderwijs Nederlands

in de tweede fase / W. Rowaan. - [S.l. : s.n.], 2006. - 94 p. : tab. - Met lit.opg. en bijl. - Afstudeerproject Universiteit Utrecht Master Nederlandse taal en cultuur
Een (beperkt) vervolg op het promotieonderzoek van Jozien Moerbeek uit 1998 over de canonvorming in het literatuuronderwijs Nederlands in Nederland en Vlaanderen in het schooljaar 1992/1993. In het onderzoek 'Over smaak valt te twisten' onderzoekt Rowaan de canon van een tiental methodes voor Nederlands literatuuronderwijs vanaf het schooljaar 1998/1999. Zij gaat hierbij niet in op het verschil tussen Nederland en Vlaanderen of op de canon van docenten en leerlingen.

Overgangsliteratuur voor bovenbouwers? : een onderzoek naar het functioneren van de literaire adolescentenroman / J. de With. - Amsterdam : Stichting Lezen, 2005. - 63 p. - Met lit.opg.

De literaire adolescentenroman is een betrekkelijk nieuw genre. Deze romans zijn verhalend van aard en dragen veel levenservaring aan. Dit onderzoek gaat in op de rol die dit genre kan spelen in het literatuuronderwijs. Op basis van een enquête onder havo- en vwo-leerlingen in de bovenbouw is vastgesteld dat een kwart van deze groep moeite heeft met de overstap naar volwassenenliteratuur: boeken voor volwassenen spreken hen niet aan en hun leesplezier neemt sterk af. De literaire adolescentenroman biedt leerlingen veel mogelijkheden tot identificatie en reflectie en een hoge mate van realisme en kan daardoor een vloeiende overgang van jeugdliteratuur naar volwassenenliteratuur bewerkstelligen.

Postmoderne en authentieke literatuureducatie : een laatste redmiddel voor wereldliteratuur binnen het vak CKV1? / F. Saher. - [S.l. : s.n.], 2004. - 115 p. - Met lit.opg. en bijl. - Doctoraalscriptie Universiteit Utrecht, Opleiding Nederlandse taal en cultuur

De centrale vraag van deze scriptie luidt: Wat zijn de consequenties van hedendaagse opvattingen over kunsteducatie en didactiek voor de literatuureducatie in een kunstzinnige context? En hoe wordt literatuureducatie binnen CKV 1 in het licht van deze veranderende opvattingen vormgegeven, in de huidige onderwijspraktijk en in de toekomst? Inhoud: 1) Inleiding; 2) De tweede fase: het begin van een nieuw soort kunsteducatie?; 3) Van modernisme naar postmodernisme: veranderingen in het denken over kunsteducatie; 4) Post-

moderne en authentieke literatuureducatie; 5) Theorie in praktijk: wereldliteratuur en CKV 1.

Rapportage evaluatie project Boek en Film / J. Krom, V. van Grinsven. - Utrecht : DUO Market Research, 2004. - 28 p. : graf., tab. - In opdr. van NIF

De centrale onderzoeksvraag van dit rapport luidt: hoe beoordelen gebruikers het educatieve materiaal behorende bij het project Boek en Film? Dit project is bestemd voor de tweede fase van het voortgezet onderwijs en is opgezet door Stichting Lezen en het Nederlands Instituut voor Filmeducatie (NIF). Ondervraagde docenten geven aan dat het project waardevol is voor het literatuuronderwijs en de invulling van CKV 1. Verder is men zeer positief (19%) of positief (72%) over de manier waarop de combinatie film en literatuur in Boek en Film is uitgewerkt. Ook over de inhoud en de didactiek van het lesmateriaal zijn docenten zeer te spreken. Verbeterpunt is de mogelijkheid om meer te differentiëren per onderwijsniveau.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Recensies over literatuur : schrijven om te leren / M. Kieft, G. Rijlaarsdam

In: Tsjip/Letteren. - Vol. 15(2005)2(17-21)

Bijdrage aan het congres 'Lezen in de lengte en lezen in de breedte', dat 2 en 3 juni 2005 in Amsterdam (Vrije Universiteit) plaatsvond. Literatuuronderwijs in de tweede fase betekent voor leerlingen niet alleen lezen, maar ook veel schrijven, namelijk een recensie of boekverslag. Het is echter de vraag of schrijven wel zo'n effectief leermiddel is voor het leren interpreteren van literatuur. De auteurs hebben een studie gedaan naar een manier om schrijven effectief in te zetten in het literatuuronderwijs. Voor dit onderzoek hebben zij een lessenserie 'Recensies schrijven over literatuur' ontwikkeld in twee verschillende versies. Het artikel gaat nader in op dit experimentele onderzoek.

De relatie tussen literatuur lezen en creatief schrijven / T. Janssen, H. Broekkamp, M. Smallegange. - Amsterdam : Stichting Lezen, 2006. - 70 p. : tab., graf. - Met bijl. en lit.opg. - ISBN 90-75870-35-3

Deze publicatie bestaat uit twee deelstudies. In de eerste deelstudie is onderzoek gedaan naar de creatieve schrijfvvaardigheid van sterke en zwakke literatuurlezers. Daarbij is gekeken naar Nederlandse en Vlaamse

leerlingen uit het vijfde leerjaar van het voortgezet of secundair onderwijs. Dit is aangevuld met een exploratief onderzoek onder volwassen lezers. In de tweede deelstudie komt de vraag naar de literaire leesvaardigheid van sterke en zwakke creatieve schrijvers aan bod. Aan deze tweede deelstudie namen Nederlandse leerlingen uit het vijfde leerjaar van het vwo deel.

Studie naar het onderzoek van de tweede fase havo/vwo : de jaren 2002 en 2003 / W. Veugelers, U. de Jong, G. Schellings. - Amsterdam : ILO, 2004. - 85 p. : tab., graf. - Met lit.opg. - In opdr. van het ministerie van OCW. - ISBN 90-6813-745-X

Studie naar het onderzoek dat is verricht naar de vernieuwing van de tweede fase havo/vwo en onderzoek naar de effecten en de vernieuwing in het hoger onderwijs. De studie heeft zich gericht op onderzoek dat in 2002 en 2003 is gepubliceerd. Inhoud: Modernisering programma's en profielinrichting, Meer ruimte scholen voor eigen keuzes, Taakbelasting leerlingen en docenten, Implementatie tweede fase, Instroom in het hoger onderwijs na invoering vernieuwde tweede fase, Subjectief en objectief functioneren in het hoger onderwijs, Verbetering van de samenwerking tussen vo en ho.

Tweede fase vierde jaar : een overzicht van de stand van zaken vier jaar na invoering van de tweede fase havo/vwo / Inspectie van het onderwijs. - Utrecht : Inspectie van het onderwijs, 2003. - 37 p. : tab. - Met lit.opg.

In dit rapport wordt ingegaan op de mate waarin de doelen van de tweede fase vier jaar na de invoering zijn of worden gerealiseerd. Die doelen zijn: 1) een verbetering van de aansluiting van vwo en havo op het hoger onderwijs; 2) een modernisering van het onderwijsprogramma in de hogere leerjaren van vwo en havo en een grotere samenhang in het programma; 3) meer ruimte aan scholen voor eigen keuzes.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

De Tweede-Faseleerling op de grens : een onderzoek naar de overgang van het vwo naar de universiteit / W. Maas

In: Tsjip/Letteren. - Vol. 13(2003)2(jul. 18-21)

Ingegaan wordt op twee aspecten van het tweede fase onderwijs: de vaardigheden en de effecten van het ver-

anderde literatuuronderwijs. Een voorzichtige conclusie uit het onderzoek luidt dat de tweede fase op het vlak van de (taal)vaardigheden een zekere vooruitgang betekent, waardoor de aansluiting met het universitair onderwijs vergemakkelijkt wordt. Voor het literatuuronderwijs is een dergelijke verbetering nog niet vast te stellen. Vooral de rol van de docent in het literatuuronderwijs blijft belangrijk, niet alleen als begeleider, maar ook als inspirator en cultuuroverdrager.

Van Floortje Bloem naar Inni Wintrop : zes stadia van literaire ontwikkeling / Th. Witte. - [S.l. : s.n.], 2005. - 23 p. : fig., tab. - Met lit.opg. en bijl.

In dit artikel wordt een aanzet gegeven voor een curriculum voor het literatuuronderwijs in het studiehuis. De kern hiervan wordt gevormd door zes competentieprofielen die zes oplopende niveaus van literaire competentie in het studiehuis beschrijven. Deze profielen leggen een empirische basis voor een gestructureerd curriculum waarin niet alleen gedifferentieerd wordt naar competenties, maar ook naar complexiteit van boeken en opdrachten. De gedifferentieerde profielen, boekenlijsten en verdiepingsopdrachten zijn gebaseerd op de praktijkkennis van docenten Nederlands. Auteur pleit, ter ondersteuning van docenten, voor een website waarin letterkundige en didactische informatie gegeven wordt over boeken, opdrachten en lesactiviteiten.

Veranderingen Tweede Fase : trendbreuk of vervolgstappen : eindverslag schoolbezoeken 2004 2005 / Tweede Fase Adviespunt. - Den Haag : Twee Fase Adviespunt, 2005. - 44 p. - Met bijl.

In de periode september 2004 en juni 2005 heeft het Tweede Fase Adviespunt 43 scholen bezocht. Doel van het bezoek was tweeledig: in kaart brengen op welke wijze scholen zich voorbereiden op de veranderingen per 2007; en inventariseren wat scholen op welk moment denken nodig te hebben aan diensten, producten etc. ter ondersteuning van hun voorbereiding op 2007. De komende veranderingen waren voor sommige scholen aanleiding geweest om het roer radicaal om te gooien en voor anderen om juist verder te gaan op de reeds ingeslagen weg. Bijgevoegd zijn een aantal bijlagen waarin onder andere zijn opgenomen de nieuwe schema's van de profielen 2007.

Verslag expertmeeting resultaten CKV1-volgonderzoek : 14 april 2004, Tip Top Theater Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten / Cultuurnetwerk Nederland. - Utrecht : Cultuurnetwerk Nederland, 2004. - 25 p. - Met bijl.
Half januari 2004 verscheen het eindrapport van het CKV 1-Volgonderzoek. Doel van het CKV 1-Volgonderzoek was belangrijke aspecten van de eerste jaren van invoering beschrijven, meningen van betrokkenen in kaart brengen en effecten van CKV 1 op cultuurdeelname van leerlingen bepalen. Het eindrapport van het onderzoek - getiteld Momentopnames CKV 1 - vormt de bekroning op ruim drie jaaronderzoek door de Universiteit Utrecht. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en Cultuurnetwerk Nederland vonden de uitkomsten van het onderzoek zo belangrijk voor het onderwijs, dat zij samen met het lectoraat Kunst- en cultuureducatie van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten een studiebijeenkomst organiseerden voor een selecte groep genodigden. Tijdens deze bijeenkomst werd met CKV 1-docenten en andere experts een inhoudelijke discussie gevoerd over de uitkomsten van het onderzoek. De volgende onderwerpen werden besproken: onderwijshoud, vakdidactiek, toetsing en effecten. De onderwerpen werden steeds ingeleid door één van de onderzoekers van het CKV 1-Volgonderzoek, waarna eerst opponenten en daarna de zaal reageerden.

Zeven jaar Tweede Fase, een balans : evaluatie tweede fase / B. Huijssoon, P. Groenewegen. - Den Haag : Tweede Fase Adviespunt, 2005. - 160 p. : fig., tab. - Met lit.opg. - ISBN 90-806613-2-5

De evaluatie heeft tot doel na te gaan in hoeverre door de invoering van de tweede fase de beoogde doelen van de Wet op de profielen (1997) worden gerealiseerd. Het onderzoek bestaat uit drie delen, waarin de onderscheiden drie doelstellingen van de tweede fase worden geëvalueerd, te weten: 1) Een modernisering van het onderwijsprogramma; 2) Meer ruimte voor scholen in de keuze van werkvormen; 3) Verbetering van de aansluiting tussen voortgezet en hoger onderwijs.

Praktijk

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Aan de slag als planoloog / F. Tinga

In: Bulletin Cultuur & School. - Vol. 9(2006)45(dec. 7-9)

Om jongeren bewust te maken van de rol die cultuurhistorie bij de herinrichting kan spelen, ontwikkelde Erfgoed Actueel het educatieproject Plan je eigen ruimte, bestemd voor aardrijkskundeleerlingen in de bovenbouw van havo en vwo. Het project wordt op provinciaal niveau door samenwerking tussen regionale erfgoedhuizen, cultuureducatieve instellingen, gemeenten en scholen uitgevoerd. De leerlingen worden als echte planners aan het werk gezet met ruimtelijke ordeningsthema's die kenmerkend zijn voor hun leefomgeving. Daarbij blijkt bijvoorbeeld theater een heel bruikbaar instrument om leerlingen zich te laten inleven.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Boek en film

In: Lezen. - Vol. (2003)3(6-7)

Stichting Lezen en het Nederlands Instituut voor Filmeducatie (NIF) werken samen aan een project Boek en Film om via film en lezen cultuureducatie in het onderwijs aantrekkelijk te maken.

Boek en film : de introductie / H. Vroegindewey, A. ter Horst (eindredacteur). - Utrecht : NIF, [2003]. - 20 p. + videoband (45 min.)

Een basislesmethode over boekverfilming. Deze lessenserie is een basis voor de behandeling van 'Boek en Film' lesmappen bij specifieke titels (bijvoorbeeld De Tweeling). Deze lessenserie biedt materiaal voor vier lessen (4 x 45 minuten) met onder meer de volgende onderwerpen: verschillen en overeenkomsten tussen boek en film; de weg van boek naar film en het gebruik van filmische middelen bij het vertellen van een verhaal. De lessen staan in de docentenmap uitgewerkt in schema's met een tijdsindicatie. Voor de leerlingen zijn er praktische en uitdagende opdrachten. De opdrachten kunnen worden opgenomen in het lees- en/of kunstdossier. Het lesmateriaal sluit aan bij de vakken Nederlands en CKV 1. Doelgroep zijn leerlingen in het voortgezet onderwijs havo/vwo 4, 5 en vwo 6. De videoband bevat fragmenten uit bekende Nederlandse boekverfilmingen.

Boem Paukeslag : lessuggesties bij de Boekenweek

2006 : schrijvers en muziek / M. Nicolaas

(eindredacteur), H. Bruijnooge ... [et al.]. -

Amsterdam : Stichting Lezen, 2005. - 35 p.

Lesmateriaal ontwikkeld rondom het thema van de Boekenweek 2006: BOEM PAUKESLAG, schrijvers en

muziek. Bestemd voor literatuurlessen voor leerlingen in de tweede fase. Zeven aspecten over de wijze waarop in de Nederlandse literatuur over muziek wordt gesproken worden behandeld: Met muziek de omgeving uitbeelden; Op muziekles: het begin van een carrière!?!; Oude rock en hiphop, Zang en piano; Hoe word ik een succesvolle dj?; Wat hoor je in klassieke muziek?; en De dichter en de muziek.

Dicht/Vorm : werk van de nieuwe generatie dichters en animatiefilmmakers / Stichting il Luster. - Utrecht : Il Luster/PODIUM, 2003. - 2 dl. (47 p. en ongepag.) + videoband + dvd + cd-rom. - Zie ook: Dicht/Vorm Klassiekers

Dicht/Vorm is een multimediaal project op basis van poëzie en animatie. Het project laat jongeren kennismaken met poëzie van de huidige generatie dichters en presenteert poëzie als multimediale kunstvorm. Basis van het project vormen 15 geanimeerde gedichtverfilmingen. Dicht/Vorm is ontwikkeld voor de tweede fase havo en vwo, voor de vakken Nederlands en CKV/CKV 1. Het totale project bestaat uit: een lespakket (docentenhandleiding), een bloemlezing, een videoband of dvd, een cd-rom en een website.

Dicht/Vorm : Klassiekers / Stichting il Luster. - Utrecht : Il Luster/PODIUM, 2005. - 2 dl. (43, 25) + dvd. - Zie ook: Dicht/Vorm : werk van de nieuwe generatie dichters en animatiefilmmakers

Dicht/Vorm is een multimediaal project op basis van poëzie en animatie. Dicht/Vorm Klassiekers geeft tien hoogtepunten uit zeshonderd jaar Nederlandse poëzie-geschiedenis verfilmd in animatie. De filmmakers kregen de opdracht zich voor de stijl te laten inspireren door de beeldende kunst uit de tijd van het gedicht. Dicht/Vorm is ontwikkeld voor de tweede fase havo en vwo, voor de vakken Nederlands en CKV/CKV 1. Het project bestaat uit: een lespakket (docentenhandleiding), een bloemlezing, een dvd en een website.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Dossier Kuco : CKV-1: verhalen uit de praktijk / J-W. Dienske ... [et al.]

In: Muziek & onderwijs. - Vol.37-40(1999-2003)

Een serie over praktijkervaringen van enkele CKV 1 docenten verschenen tussen de periode 1999 en 2003. Aan bod komen onder andere: CKV 1-websites, eindge-

sprekken, schriftelijke verslagen, diverse projecten en het nakijken en beoordelen van werkstukken.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Drama als examenvak : invoering van het vak CKV3 drama / J. van Gemert

In: Kunstzone. - Vol.2(2003)9(sept.24-26)

Ervaringen van het Rythoviuscollege in Eersel met het invoeren van het vak CKV 3 drama. Hoe zet je een lesprogramma van twee jaar op dat aansluit bij de exameneisen? En wat is de plaats van vaktheorie? Hoe zullen de leerlingen het vak vinden?

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Educatie rond compositiewedstrijden voor componisten in de dop / A. Twaalfhoven

In: Bulletin Cultuur & School. - Vol.6(2003)26(feb.4-5)

Het Prinses Christina Concours, het jaarlijkse compositieconcours voor klassieke muziek, brengt dit seizoen naast haar reguliere concours ook een educatief programma voor het voortgezet onderwijs dat aansluit bij het vak Culturele Kunstzinnige Vorming (CKV). Hiervoor is een samenwerking opgezet met De Ereprijs, een professioneel ensemble dat al tien jaar ervaring heeft met educatieve projecten. De twee instellingen organiseren 'De dag van de jongste muziek' voor leerlingen CKV 1, 2 en 3. Op deze workshopdag konden jongeren onafgemaakte composities met behulp van een computerprogramma afmaken. De resultaten werden aan het eind van de dag uitgevoerd door De Ereprijs. Ook het Nederlands Blazers Ensemble stimuleert jongeren en kinderen om zelf te componeren.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Er staat toch gewoon wat er staat, meneer? : poëzie in de bovenbouw / P. Rooijackers

In: Levende Talen Magazine. - Vol.92(2005)8(dec.9-12)

Poëzie goed introduceren in de bovenbouw is lastig. In dit artikel geeft Rooijackers een aanzet om leerlingen het literaire gehalte van poëzie te laten verkennen. Met vallen en opstaan probeert hij het gat tussen poëzie en de leerling te slechten door poëzie stap voor stap dichterbij te brengen en een plaats te laten innemen in de belevingswereld van de leerling.

Farao Feros : getekend door leerlingen van het Dr. -

Knippenbergcollege / M. Grefrath (coördinator), I. Pels

(coördinator). - Helmond : Dr.-Knippenbergcollege, 2003. - 46 p. : ill.

Stripboek gemaakt op het Dr.-Knippenbergcollege te Helmond in het kader van het CKV 1-project 'Strips in de klas'. Leerlingen van 4 havo en 4 vwo hebben de strip onder professionele begeleiding zelf getekend.

Filmtalent in actie : wie maakt hem af? /

A. Sturkenboom, J. Schrickx. - Arnhem : Lambo, 2005. - 2 dl. (67, 12) + dvd

'Filmtalent in actie' is een lespakket over film voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Het lespakket is gemaakt rond de korte speelfilm 'Dajo' van 7 minuten. Op de dvd staan videofragmenten waarin problemen belicht worden, die de filmploeg tijdens het maken van Dajo tegenkwam. De leerlingen kiezen op de dvd voor oplossingen/antwoorden en maken zo zelf de film af. Met dit lespakket komen leerlingen te weten hoe een film gemaakt wordt; ze krijgen inzicht in de artistieke en productionele keuzes die daarbij gemaakt worden; door de oefeningen in het werkboek kunnen ze deze inzichten verder ontwikkelen en hun kennis testen over het gebruik van filmische middelen in de media; en met behulp van het 10 stappenplan kunnen leerlingen vaardigheden ontwikkelen door zelf een korte speelfilm te bedenken en te maken. Het pakket bestaat uit een interactieve dvd, een docentenhandleiding en een werkboek.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Geen fabriekswerk : roeien met de wind mee en de stroom tegen / J. Willekens

In: Kunstzone. - Vol.4(2005)4(apr.4-7)

Bespreking van de onderwijsmethode 'Factory' voor de vakken CKV 2 en CKV 3. Tevens een interview met de schrijver van deze nieuwe methode, Peter Steenwijk, docent kunstvakken en kunstcoördinator van het Agnietencollege te Zwolle.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

GLO: the state of the art : Hoe staat het nieuwe vak ervoor? / C. Geljon

In: Tsjip/Letteren. - Vol.13(2003)2(jul.39-42)

In 1996 startte het eerste proefproject op het gebied van Geïntegreerd Literatuuronderwijs (GLO). Enkele jaren later werd de tweede fase ingevoerd, maar het ideaal van een verplicht vak literatuur werd niet gehaald. Wat is er terechtgekomen van de idealen en hoe

doen andere scholen het? Drie verhalen uit de praktijk en een terugblik van Theo Hoebers en Theo Witte, de drijvende krachten achter het proefproject.

Holland in Vorm [dvd] : Raymond Loewy / F. Mutsaers, B. Claassen. - Arnhem : Lambo, 2005. - Tijdsduur: ca. 30 min. - In opdr. van KPC/SIO

Een aantal producten van industriële vormgeving wordt gepresenteerd, die in Nederland tijdens de opkomst van de consumptiemaatschappij na de tweede wereldoorlog werden geproduceerd. In het eerste deel wordt aandacht besteed aan de vormgeving van meubels, verlichting, sieraden, huishoudelijke apparaten, verlichting en landbouwwerktuigen. Met name de vormgeving in relatie tot begrippen als constructie, functie, industrieel ontwerp en styling wordt belicht. Aansluitend wordt in vijf minuten het werk van de Frans-Amerikaanse ontwerper Raymond Loewy gepresenteerd. Zijn naam is onverbrekkelijk verbonden met de 'streamlining' van tal van Amerikaanse producten. Juist door ze steeds weer in een nieuw modieuze jasje te steken bleven de artikelen aantrekkingskracht uitoefenen op de consument. Te gebruiken voor het voortgezet onderwijs ten behoeve van de vakken kunstbeschouwing en CKV 2.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Je wordt hier wel afgezeken! / M. Berendsen

In: Kunstzone. - Vol.5(2006)5(mei.25-26)

Verslag van een dag met leerlingen van de bovenbouw van Het Streek in Ede en studenten van de Hogeschool IDE (Instituut Dirigenten Educatie) en het Thomaskoor, het oefenkoor van de opleiding. Leerlingen kregen enig begrip voor de diepgang en moeilijkheidsgraad van het dirigentenberoep. De Hogeschool IDE is een particuliere hbo dirigentenopleiding voor studenten die in deeltijd koördinatie willen studeren.

Kijkwijzer Rietveld Schröderhuis : voortgezet onderwijs

bovenbouw havo/vwo / N. Deelstra, E. Reeskamp

(eindredacteur). - Utrecht : Centraal Museum, 2005. - 19 p. : ill. - Met lit.opg.

Klassefilm : voortgezet onderwijs / NIF, Nederlands

Instituut voor Filmeducatie. - Utrecht : NIF, 2001-

2004. - Klassefilm is de opvolger van FEN

Schoolvoorstellingen

Het filmeducatie-project Klassefilm bevat lesmateriaal over diverse films voor leerlingen uit het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs. De leerlingen bekijken één van de speciaal geselecteerde films in de bioscoop of filmtheater en krijgen op school les over film met behulp van dit lesmateriaal. Films: Being John Malkovich; Bend it like Beckham; Crouching tiger, hidden dragon; Le fabuleux destin d'Amélie Poulain; Girlfight; Ice Age; Kops; Moulin Rouge; Een tijd voor dronken paarden.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

De kracht van de leeskring : spreekvaardigheid en leesbeleving in de bovenbouw / M. de Wit
In: *Levende Talen Magazine*. - Vol. 93(2006)4(mei.5-7)
Over de vraag of leeskringgesprekken een belangrijk alternatief kunnen zijn voor het leesdossier, hoe een leeskringproject in de praktijk gerealiseerd kan worden, wat de rol van de docent is binnen de leeskring en de effecten van het leeskringgesprek op de leerlingen.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

'Kunst moet het leven leuker maken' : culturele en kunstzinnige vorming in het studiehuis / S. Nijboer
In: *Vernieuwing*. - Vol. 64(2005)5(mei.19-21)
Vakleerkracht tekenen, nu kunstcoördinator vertelt hoe zij vanaf de invoering van de tweede fase het vak CKV 1 op poten heeft gezet. Ook legt zij uit wat CKV 1, CKV 2 en CKV 3 inhoudt en hoe zij hier invulling aan geeft.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

De kunst van het web : een model voor internet-leren bij CKV 2 / R. Doornekamp
In: *Kunstzone*. - Vol. 3(2004)12(dec.9-11)
De computer kan juist de verhalenvertellende leraar een grote dienst bewijzen. Namelijk door het leerproces anders te ordenen, zodat er meer tijd overblijft voor andere activiteiten. Dit artikel beschrijft een ommezwaai naar een open en vraaggestuurde didactiek bij het theoretische vak CKV 2 op het Lambert Franckens College in Elburg. Hiervoor werd CKV 2 web ontworpen, een website die het leren ondersteunt.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Kunst- en cultuurklas-project Eindhoven : kunst- en cultuurklas op het Pleincollege Sint-Joris 1-5 / F. Lebbink
In: *Kunstzone*. - Vol. 1-3(2002-2004)

Serie artikelen over de Kunst- en Cultuurklas van het Pleincollege Sint-Joris in Eindhoven, die sinds augustus 1998 bestaat en onderdeel is van het Project Kunst & Cultuur. In de eerste aflevering wordt ingegaan op de ontstaansgeschiedenis, de toelating en het programma. In het tweede artikel komt de discipline beeldende vorming aan bod. De derde bijdrage gaat over de discipline dans, de vierde over drama en de vijfde tot slot over muziek.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Kunsteducatie Noorderbreed : nieuwe didactiek CKV2,3 / J. van Gemert
In: *Dramaforum*. - Vol. 7(2004)1(mrt.5-7)
Verslag van de eindpresentatie van een pilot-project nieuwe CKV 2,3 didactiek van de Noord Nederlandse Interfaculteit voor de Kunsten (NNIK) in Groningen op 21 januari 2004. Uitgangspunt van de nieuwe didactiek was het vinden van een combinatie tussen CKV 2 en CKV 3. De NNIK gaat ervan uit dat ze de kunsten geen recht doet als in het vak CKV 2 alleen de theoretische kant wordt onderwezen.

Lesbrief [poëzie] voor de docenten bovenbouw havo/vwo / J. van Hest, G. Beentjes (medewerker). - [S.l.] : School der Poëzie, 2006. - Ongepag.
De lesbrief bestaat uit drie gedeeltes: een poëzieles verdeeld in 14 stukjes, drie aanvullende opdrachten voor individuele leerlingen en gedichten.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

De lessen van 'Neverland' : CKV'ers betrokken bij opzet tentoonstelling / A. Vangronsveld
In: *Museumvisie*. - Vol. 28(2004)2(jul/aug.39-41)
Het Museum voor Moderne Kunst te Arnhem betrok jongeren bij het bedenken en realiseren van een tentoonstelling. Tijdens brainstormsessies werd vastgesteld dat de CKV'ers graag interactieve kunst zien, die hun een 'andere wereld' toont. Zo ontstond het idee voor de tentoonstelling 'Neverland' en werden kunstenaars benaderd die zich bezighouden met nieuwe media. De tentoonstelling werd gevormd door diverse interactieve installaties en er kwam een catalogus bij. Met uitleg van de kunstenaars en gastvrouwen/of -heren werd de bezoeker iets over de kunstwerken verteld. Deze gastvrouwen/ of -heren waren de jongeren zelf of supposanten. Er werd onderzoek gedaan naar de bevindingen van

de bezoekers. Het publiek was over het algemeen redelijk enthousiast. De CKV-jongeren zelf waren niet extreem positief. Het is dus de vraag of het Museum voor Moderne Kunst in Arnhem deze koers moet voortzetten.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Link / A. de Vries, A. Nicolai

In: Kunstzone. - Vol.4(2005)1(jan.39-40)

Beschrijving van een themakatern gemaakt voor CKV 1. De katern, genaamd 'Link' heeft als doel de verbinding te leggen tussen het modernisme en het postmodernisme. Het omvat een leerlingenboek, docentenhandleiding en twee dvd's met actuele films en documentaires. 'Link' is een afstudeerproject van twee studenten van de Kunstacademie te Zwolle.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Literatuurmethodes voor de Tweede Fase: een stand van zaken / M. Nicolaas

In: Tsjip/Letteren. - Vol.13(2003)3(okt.39-44)

In januari 2004 verschijnen er weer nieuwe edities van literatuurmethodes voor de tweede fase. In dit artikel wordt een stand van zaken gegeven en een handreiking geboden aan docenten bij de (eventuele) heroverweging van hun methode of de keuze voor een nieuwe. Acht methodes komen aan bod: Dossier lezen, Eldorado, Laagland (ThiemeMeulenhoff); Literaire wereld, Literatuur: geschiedenis en leesdossier (Malmberg); Literatuur in perspectief (Walvaboek); Literatuur zonder grenzen (EPN) en Metropool (Wolters-Noordhoff). De methodes worden besproken aan de hand van de volgende vragen: 1) In hoeverre beantwoordt de methode aan de eindtermen?; 2) Welke methode past het beste bij de doelstelling van literatuuronderwijs?; 3) Is geïntegreerd literatuuronderwijs (GLO) mogelijk met de methode?; 4) Hoe is het leesdossier geïntegreerd in de methode?; 5) Bevat de methode vernieuwende werkvormen?; 6) Is traditioneel literatuuronderwijs nog mogelijk met de methode?

Lof der zothed : scherts, satire en ironie : lessuggesties bij de Boekenweek 2007 : humor in de literatuur / H. Bruijnooge ... [et al.], B. Herben (eindredacteur). - Amsterdam : Stichting Lezen, 2006. - 35 p.

Lesmateriaal ontwikkeld rondom het thema van de Boekenweek 2007: humor. Bestemd voor literatuurlessen voor leerlingen in de tweede fase.

Made in Holland : Nederlandse videokunst uit de jaren zeventig en tachtig : docentenhandleiding / M. de Valk (samensteller). - Amsterdam : Montevideo, 2003 + 2 videobanden (84, 163 min.)

De lesbrieven zijn ontstaan naar aanleiding van een expositie 'Dertig Jaar Nederlandse Videokunst'. De lesbrieven geven een indruk van videokunst in de jaren zeventig en tachtig. Het laat de ontwikkeling zien van performance kunst naar narratieve videokunst. Te gebruiken voor CKV 2, kunstbeschouwing.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

MediaMind : een mediaproject van de publieke omroepen / M. de Vreede

In: Kunstzone. - Vol.6(2007)5(mei.36-38)

Beschrijving van het project MediaMind bedoeld voor het voortgezet onderwijs bovenbouw. Met MediaMind leren jongeren kritisch reflecteren op de dagelijkse stroom televisieprogramma's en krijgen ze de kans zelf een reportage te maken voor radio en tv. Een gesprek met Ruben Schrama, docent maatschappijleer op het Spinozalyceum in Amsterdam en Marion Oskamp, projectleider van MediaMind.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Een 'meesterproef' / R. Olde Dubbelink, J. Heemstra

In: Kleio. - Vol.(2003)6(2-6)

In het kader van hun profielwerkstuk werkten leerlingen van het Twents Carmel College in Oldenzaal aan een tentoonstelling in het historisch museum onder begeleiding van de conservator en hun leraar geschiedenis. Een verslag.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Met CKV1 de stad in?! / M-Th. van de Kamp

In: Kunstzone. - Vol.2(2003)5(mei.23-25)

Beschrijving van de wijze waarop docenten van het Theresialyceum in Tilburg invulling geven aan het CKV 1-thema 'De stad'. Het artikel bevat veel uitspraken van leerlingen over hun ervaringen.

Moderne architectuur in Hoorn : zakboek / L. van Apeldoorn, L. Fit. - Hoorn : Architectuurcentrum Hoorn, 2003. - 5 dl. (24 p., ongepag.) + architectuurroutes (3 st.) + opdrachtvel. - In samenw. met het Steunpunt Kunstzinnige Vorming Hoorn

Dit project heeft als doel leerlingen in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs op een actieve wijze te laten kennismaken met moderne architectuur. Het zakboekje gaat over moderne architectuur. Een aantal basisbegrippen over architectuur wordt uitgelegd aan de hand van gebouwen in de gemeente Hoorn. Daarnaast zijn drie architectuurroutes door Hoorn opgenomen en een opdracht-omgeving. Het totale project bestaat uit: zakboekje moderne architectuur, 3 architectuurroutes, 3 opdrachten, docentenhandleiding.

Moviezone : lespakket CKV1 / Stichting moviezone; NIF, Nederlands Instituut voor Filmeducatie. - Utrecht : Stichting Moviezone, 2000-...

Lespakketten ten behoeve van CKV 1. Moviezone biedt ieder jaar een programma aan dat zich richt op de vertoning van kunstzinnige films voor een jong publiek met als doelstelling de culturele belangstelling van jongeren te vergroten. Lespakketten bestaan uit: docentenhandleidingen, brochures en factsheets.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

MuziekOlympiade 2003 : feestelijke afsluiting / C. Legène

In: Muziek & onderwijs. - Vol.41(2004)1(jan/feb.6-7)
Verslag van de MuziekOlympiade van 2003. Een jaarlijkse, landelijke compositiewedstrijd voor scholieren. De MuziekOlympiade heeft als doel leerlingen in het eind-examenjaar muziek te stimuleren om te componeren.

Najib en Julia : lespakket / G. Massaro (samensteller), L. Erdsieck (samensteller). - Utrecht : Forum, 2003. - 45 p. (docentenhandleiding) + videoband (45 min.) + krant (12 p.)

Een lespakket over media-educatie en beeldvorming. Najib en Julia is een verhaal over de liefde tussen een Marokkaanse pizzakoerier en een Haags hockeymeisje, maar ook een verhaal over de botsing van twee milieus en twee culturen. Dit lespakket is bedoeld voor leerlingen vmbo (richting CKV) en bovenbouw havo/vwo. Aan de hand van het scenario, scènes uit de serie, niet gebruikte opnames en interviews met de regisseur Theo van Gogh, scenarioschrijver Justus van Oel en de acteurs (onder anderen Najib Amhali en Tara Elders), wordt uitgelegd op welke wijze een tv-serie totstandkomt, maar vooral welke keuzes de makers maken bij het weergeven van de hedendaagse (multiculturele)

samenleving en welke invloed deze keuzes kunnen hebben op het kijkgedrag van het publiek en op de daaropvolgende meningen en houdingen. Aan bod komen de keuze voor thema's, de opbouw van het scenario, de totstandkoming van dialoogteksten, keuzes voor camerastandpunten, de montage en opvattingen over acteren.

Oesters van Nam Kee [dvd] / P. de Pimentel (regisseur), H. de Wolf (scenarioschrijver), H. Vroegindeweyj (auteur van begeleidend materiaal). - Woerden/Utrecht : Paramount Pictures/NIF, 2003 + lesmap (7 p.) + docentenhandleiding (4 p.). - 110 min.

Het lesmateriaal biedt informatie over en achtergronden bij het boek en de film. Aan de hand van interviews met de auteur Kees van Beijnum, regisseur Pollo de Pimentel, scenarioschrijver Hans de Wolf en acteurs komen de leerlingen meer te weten over de bedoelingen en de keuzes die aan de film ten grondslag liggen. De lesstof geeft leerlingen inzicht in de verschillende aspecten van de filmproductie, maar probeert ook de link tussen film en literatuur inzichtelijk te maken. De leerlingen kunnen zelfstandig aan de slag met (praktische) opdrachten waarmee ze zowel het boek als de verfilming beter leren doorgronden. Het materiaal is te gebruiken zonder het hele boek te lezen. De docentenhandleiding bevat les-suggesties en antwoorden bij de opdrachten. Het lesmateriaal sluit aan bij de vakken CKV 1 en Nederlands. Doelgroep: leerlingen in het voortgezet onderwijs havo/vwo 4, 5 en vwo 6.

Oog in oog met de Matthäus Passion [cd-rom] / Podium, Bureau voor educatieve communicatie. - Utrecht : Podium, 2003 + lesmateriaal (10 p.) + instructiebrief (2 p.) - In opdr. van de Nederlandse Bachvereniging
Op een interactieve en eigentijdse manier wordt het lijdensverhaal van Christus en de compositie van Bach aan jongeren gepresenteerd. Het lijdensverhaal wordt in een 3 minuten durende animatiefilm verbeeld en vormt de introductie van het interactieve programma. Door muziekfragmenten te beluisteren, zelf composities te maken en historische achtergronden op te vragen, onder andere een biografie over het leven van Bach, krijgt de gebruiker een helder beeld van de Matthäus Passion. Doel van het project is jongeren te interesseren voor klassieke muziek en de Matthäus Passion van Bach.

Geschied voor de basisvorming en sluit aan bij de vakken CKV 1, 2 en 3.

Op weg naar het cabaretpodium : docentenhandleiding / A. van Rijn, M. Verreck, R. Wels, J. Brands (eindredacteur), H. Brons (coördinator). - Hilversum : Vara, 2006. - 93 p. + 2 dvd's (5 uur)

Docentenhandleiding met een compleet lesprogramma van 16 lessen waarbij leerlingen kennis maken met alle facetten van het cabaret. Na de introductieles worden verschillende vormen van cabaret aan de orde gesteld gevolgd door lessen die als doel hebben leerlingen te inspireren tot het zelf schrijven en uitvoeren van een voorstelling. Bedoeld voor leerlingen van de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Te gebruiken in de vakken CKV 1, CKV 3 (Drama), Nederlands en Maatschappijleer. Het lesprogramma is in te korten door lessen te clusteren. De bijbehorende dvd's bevatten vijf uur fragmenten van cabaretvoorstellingen uitgezonden vanaf 1958 door de VARA.

De opleiding tot schilder : schriftelijke bronnen uit Rembrandts tijd : CKV-bundel / A. Hagen. - Amsterdam : Museum Het Rembrandthuis, 2003. - 20 p. : ill. - Met lit.opg.

Gegevens over Rembrandt, zijn kunst en het leven in de zeventiende eeuw. De documenten en begeleidende teksten geven een goed beeld van Rembrandts tijd. Bedoeld voor leerlingen (14-18 jaar) die het vak CKV (2) volgen.

Ossensia - in the meanwhile. - [S.l. : s.n.], 2003. - Den Bosch : IBDB comics [etc.], 2003. - 17 p., 7 p. + 'Het mysterie van de kunstkadett'

Lesbrief bedoeld voor CKV havo/vwo leerlingen ten behoeve van een twee jaar durend project in het museum Jan Cunen in Oss gehete 'Ossensia - in the meanwhile'. In het project richten nationaal en internationaal bekende kunstenaars in het museum kunstkamers in, geïnspireerd op zes karakteristieke Osse wijken. De realisatie van de kunstwerken vond plaats zowel in de verschillende wijken als in het museum en kon doorlopend door de kunstenaars en de inwoners beïnvloed worden. Het stripboek 'Het mysterie van de kunstkadett' maakte deel uit van Federico D'Orazio's bijdrage aan de tentoonstelling.

Phileine zegt sorry [dvd] / H. Vroegindeweyj. - Utrecht [etc.] : A-film Home Entertainment/NIF [etc.], 2003 + docentenhandleiding (4 p.) + lesmap (7 p.)

Het lesmateriaal biedt informatie over en achtergronden bij het boek en de film. Aan de hand van interviews met de auteur Ronald Giphart, de regisseur en scenario-schrijver Robert Jan Westdijk en acteurs komen de leerlingen meer te weten over de bedoelingen en de keuzes die aan de film, ten grondslag liggen. De lesstof geeft leerlingen inzicht in de verschillende aspecten van de filmproductie, maar probeert ook de link tussen film en literatuur inzichtelijk te maken. De leerlingen kunnen zelfstandig aan de slag met (praktische) opdrachten waarmee ze zowel het boek als de verfilming beter leren doorgronden. Het materiaal is te gebruiken zonder het hele boek te lezen. De docentenhandleiding bevat lessuggesties en antwoorden bij de opdrachten. Het lesmateriaal sluit aan bij de vakken CKV 1 en Nederlands. Doelgroep: leerlingen in het voortgezet onderwijs, havo/vwo 4, 5 en vwo 6.

Het project 'boek en film' van het Nederlands Instituut voor Filmeducatie en Stichting Lezen : conferentie Het Schoolvak Nederlands / M. Nicolaas. - Den Haag : Taalunieversum, 2003. - 3 p.

Lezing gehouden op de conferentie Het Schoolvak Nederlands op 14 en 15 november 2003 te Utrecht over het project 'boek en film' van het Nederlands Instituut voor Filmeducatie en Stichting Lezen. Achtergrondinformatie, uitleg en voorbeelden worden gegeven over hoe je met de combinatie film en literatuur in het onderwijs kunt omgaan.

Projecten CKV, CKV 1 en CKV2,3

In: Kunstzone. - Vol.3(2004)1(jan.2-15)

Diverse projecten worden in dit themanummer beschreven voor het vak CKV, CKV 1 en CKV 2,3. Deze zijn: 'Aangekleed ... gaat uit' van het Limburgs Museum in Venlo; filmprojecten van het Filmmuseum; project 'Arturism' van het Groninger Museum; diverse projecten van Stroom, Centrum voor Beeldende Kunst Den Haag; voorstellingen van 'De Kaap' van toneelgroep Oostpool; 'Speelruimte - 1000 jaar theater.NL' van het Theatermuseum; 'De Emotietrip' van Museum de Gevangenpoort; 'Della Robbia' beelden uit de Italiaanse Renaissance van het Bijbels Museum; diverse projecten van het Museum voor Moderne Kunst en het Historische Museum

Arnhem; 'Reiswijzer' van het Bijbels Openluchtmuseum Heilige Landstichting; en diverse voorstellingen van het Utrechts Theatergezelschap De Paardenkathedraal.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Pupils' pupils : een CKV3-examenproject / Y. Lebbink
In: *Kunstzone*. - Vol.5(2006)10(okt.28-30)

Beeldend werk uit het depot van het Zeeuws museum is in schooljaar 2005-2006 de aanleiding geweest voor de examencollectie beeldende vormgeving van de leerlingen van 6 vwo van de Christelijk Scholengemeenschap Walcheren (CSW). Door elke leerling werd op één werk uit eind negentiende eeuw of de gehele twintigste eeuw beeldend commentaar geleverd.

Rembrandt 400 krant : voortgezet onderwijs / Museum Het Rembrandthuis. - Amsterdam : Museum Het Rembrandthuis, 2005. - 3 dl.

Speciale editie van de Rembrandtkrant ter gelegenheid van het vierhonderdste geboortjaar van Rembrandt van Rijn. Bestemd voor leerlingen die CKV of geschiedenis in de tweede fase volgen.

Rembrandts leven : schriftelijke bronnen uit Rembrandts tijd : CKV-bundel / A. Hagen. - Amsterdam : Museum Het Rembrandthuis, 2003. - 20 p. : ill. - Met lit.opg.

Gegevens over Rembrandt, zijn kunst en het leven in de zeventiende eeuw. De documenten en begeleidende teksten geven een goed beeld van Rembrandts tijd. Bedoeld voor leerlingen (14-18 jaar) die het vak CKV (2) volgen.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Scholieren ontmoeten filmmakers / C. Harkema
In: *Dossier kennis en media*. - Vol.2(2003)1(18-20)

Op 16 januari 2003 vond in Amersfoort de vierde Dag van de Nederlandse Film voor havo- en vwo-scholieren CKV 1 plaats. Leerlingen konden films kijken, praten met Nederlandse filmmakers en zelf achter de camera staan. Een verslag.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

T4U laat jongeren theater zelf beleven / L. Huijsmans
In: *Bulletin Cultuur & School*. - Vol.6(2003)27(apr.7-9)

Beschrijving van het project T4U. Het project is ontstaan uit een samenwerking tussen Toneelgroep Amsterdam, het Berlage Lyceum en het Montessori Lyceum uit

Amsterdam. T4U richt zich op havo- en vwo-leerlingen vanaf de derde klas tot en met het eindexamenjaar. Ieder jaar zien de leerlingen een voorstelling en krijgen ze een programma aangeboden, waarin de leerlingen veel zelf doen en leren over theater.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Teach your children (1) : educatieve mogelijkheden van popmuziek / A.T.W. Thuss

In: *Muziek & onderwijs*. - Vol.41(2004)4(jul/aug.11-13)

Eerste van twee artikelen over initiatieven van het Nederlandse muziek- en kunstonderwijs en de Nederlandse popscene. Dit artikel schetst de achtergrond en de geschiedenis van de huidige popeducatieve initiatieven die mede naar aanleiding van de doctoraalscriptie 'Blackboard jungle' van de auteur zijn geïnitieerd. Thuss concludeerde in zijn scriptie dat popeducatieve projecten goed inpasbaar zijn in het vak CKV 1.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Teach your children (2) : educatieve mogelijkheden van popmuziek / A.T.W. Thuss

In: *Muziek & onderwijs*. - Vol.41(2004)5(sept/okt.17-18)

Tweede deel van een artikel over initiatieven van het Nederlandse muziek- en kunstonderwijs en de Nederlandse popscene. In het eerste deel werd de achtergrond en de geschiedenis van de huidige popeducatieve initiatieven beschreven. Dit tweede deel belicht twee projecten: 'The Music Zone', en 'Let's Work 2gether'.

Titaantjes, dromen in het Oosterpark / Z. Burgering, M. Wolfseher. - [S.l. : s.n], 2004. - 4 p.

Verslag van een CKV project met groep 4 havo en 4/5 vwo van het Amstellyceum te Amsterdam. Het doel van het project was tweeledig: scholieren kennis laten maken met het fenomeen 'theater' en een buitenvoorstelling maken met als uitgangspunt het verhaal 'Titaantjes' van Nescio. Beschreven wordt onder andere: voorbereidingsfase, afspraken, lessen, presentatie, evaluatie en aandachtspunten voor een soortgelijk project.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Uitgebred in de keuken kijken : orkest de ereprijs / J. Alferink

In: *Kunstzone*. - Vol.5(2006)4(apr.24)

Artikel over het 'Ereprijs-compositieproject'. Binnen dit project stelt orkest De Ereprijs zich ter beschikking aan

leerlingen in de examenklassen muziek van het voortgezet onderwijs. De leerlingen schrijven zelf een compositie voor het orkest, onder begeleiding van hun docent. Het orkest komt vervolgens een dag op school om met de leerlingen hun composities in te studeren. Uiteindelijk worden de stukken uitgevoerd in een openbaar concert op school.

Uitwerking leerlijn CKV3 Dans : voortgezet onderwijs / M. Breuring (eindredacteur) ... [et al.]. - Enschede : SLO, 2007. - 67 p. : ill. - Met bijl. - In opdr. van de NBDK

Vervolg op 'Leerlijn CKV 3 Dans' van Lea Schuurmans (SLO 2003). De leerlijn CKV 3 Dans geeft een overzicht van lesstofopbouw door middel van leerdoelen voor de laatste twee jaren voor het eindexamen dans havo en vwo. De leerlijn is verdeeld in een theorie- en een praktijkdeel van dans. Beide delen worden behandeld in ieder 6 blokken. Het lesmateriaal is door de auteurs in de eigen lespraktijk ontwikkeld om leerlingen voor te bereiden op het eindexamen dans.

Vergelijking literatuurmethodes tweede fase / M. Nicolaas. - Amsterdam : Stichting Lezen, 2003. - 5 p. Vanuit Stichting Lezen is een onderzoek verricht naar acht literatuurmethodes voor de tweede fase. Het geeft docenten Nederlands een handreiking bij het kiezen van een literatuurmethode.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Weg met het leesverslag! : een nieuwe aanpak in de literatuurles / J. Dirksen
In: Tsjip/Letteren. - Vol. 15(2005)2(14-16)

Het leesdossier en met name het leesverslag zijn al jaren onderwerp van discussie. Een belangrijk bezwaar is het feit dat internet zo veel materiaal aanbiedt op dit terrein, dat fraude niet meer te bestrijden lijkt: leerlingen kunnen een compleet dossier samenstellen zonder één boek te lezen. De auteur pleit voor een nieuwe aanpak die dit probleem oplost.

Wolters' Kunst in je pocket / S. Corthals, M. Karemaker. - Groningen : Wolters- Noordhoff, 2005. - 128 p. : ill. - Met reg. en begrippenlijst. - ISBN 9001-97075-3

Dit naslagwerk in pocketformaat geeft een overzicht van de ontwikkeling van architectuur, beeldende kunst, po-

diumkunsten, muziek, fotografie en film. Bestemd voor de bovenbouw havo en vwo. Achterin is een checklist Kunst dossier opgenomen.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Zeven doodzonden in een half uur / M. van 't Hoff
In: Kunstzone. - Vol. 5(2006)5(mei.29-30)

Twintig CKV-leerlingen uit havo 4 krijgen de opdracht om de zeven doodzonden (een geliefd onderwerp van kunstenaars in de middeleeuwen) in een modern jasje uit te voeren door middel van bijvoorbeeld songs, dans, gedichten of rap. Samen met de blazers van het Nederlands Blazers Ensemble (NBE) wordt dit gepresenteerd. De voorstelling van de leerlingen vormt het eerste deel van een NBE-programma dat met veel succes in Tilburg, Amsterdam en Utrecht is gegeven.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Zo kom je nog eens ergens : samenwerking school en kunststichting leidt tot kunstroute / J. van Gemert
In: Kunstzone. - Vol. 3(2004)10(okt.17-18)

Op initiatief van De Kempische Stichting voor Kunst en Wetenschap en CKV 2,3 docent van het Rythovius College in Eersel is een manifestatie Kunst- en route georganiseerd. Met leerlingen en kunstenaars is een kunstroute gemaakt van vijftig objecten waar alle kunstvakken in waren vertegenwoordigd. Dit initiatief werd mogelijk gemaakt door subsidie van de gemeente en de Rabobank.

Examens

TIJDSCHRIFTARTIKEL

CSE beeldende vakken havo 2006 / M. Wensing
In: Kunstzone. - Vol. 5(2006)7/8(jul/aug.2-3)

Bespreking van het examen beeldende vakken havo 2006. Aan bod komen onder andere de inhoud, het aantal deelnemers en de resultaten. Het gemiddelde cijfer kwam uit op 6,2.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

CSE beeldende vakken vwo 2006 / M. Wensing
In: Kunstzone. - Vol. 5(2006)7/8(jul/aug.4-6)

Bespreking van het examen beeldende vakken vwo 2006. Aan bod komen onder andere de inhoud, het

aantal deelnemers en de resultaten. Het gemiddelde cijfer kwam uit op 6,4.

Eindexamens HAVO Culturele en kunstzinnige vorming 2 : 1e en 2e tijdvak. - Groningen : Informatie Beheer Groep, 2000- . - Losbl. + cd-rom's - Examenjaar havo 2000: alleen tijdvak 1. - Met correctievoorschriften

Eindexamens MAVO, VMBO, HAVO, VWO in de vakken handenarbeid, tekenen en textiele werkvormen, kunstgeschiedenis : 1e en 2e tijdvak. - [S.l. : s.n.], 1972- - Ongenummerd : ill. - Losbl. - Met correctievoorschriften - Vanaf 2003: VMBO-GL en TL i.p.v. VBO/MAVO - Vanaf 1997: VBO/MAVO i.p.v. MAVO
Per examen een opgavedeel, afbeeldingendeel en correctievoorschrift; verdeeld over een 1e en 2e tijdvak. Vanaf 1993 is er bij het vwo-examen een Centraal Praktisch Examen (CPE) toegevoegd voor elk van de drie beeldende vakken.

Eindexamens VWO Culturele en kunstzinnige vorming 2 : 1e en 2e afnametijdstip. - Groningen : Informatie Beheer Groep, 2001-.... - Losbl. + cd-rom's. - Met correctievoorschriften
Aanwezig vanaf 2001.

Examen 2007 CKV2 voor havo en vwo / A. Schepers
In: Maandblad voor de beeldende vakken. - Vol. 123(2007)4(jun. 16-17)

Op 28 en 29 maart 2007 vonden de centrale examens CKV 2 voor havo en vwo plaats. Scholen hebben de keuze om hun leerlingen kunstvakken oude of nieuwe stijl aan te bieden. Het lijkt vanzelfsprekend dat scholen met een vernieuwende onderwijsvisie, zoals 'De Nieuwste School' in Tilburg, kiezen voor een examen nieuwe stijl. In hoeverre sluit de inhoud van het landelijke examen CKV 2 aan bij dit nieuwe onderwijs?

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Examen CKV2 havo 2006 / T. Doevendans
In: Kunstzone. - Vol.5(2006)7/8(jul/aug.12-13)
Bespreking van het examen CKV 2 havo 2006. Aan bod komen onder andere inhoud, normering, resultaten.

➤ TIJDSCHRIFTARTIKEL

Examen CKV2 vwo 2006 / M. Wensing
In: Kunstzone. - Vol.5(2006)7/8(jul/aug.14-15)

Bespreking van het examen CKV 2 vwo 2006. Aan bod komen onder andere de inhoud, de normering, het aantal deelnemers en de resultaten.

Exameneisen vwo-havo 2007-2009 : oude programma 2007-2008 / M. Melissen (redacteur), H.P.J. Kreeft (redacteur). - Alphen aan den Rijn : Kluwer, 2007. - 763 p. - ISBN 978-90-13-04202-3

Bevat: Examenprogramma's; per vak welke (sub)domeinen de CEVO van het centraal examen heeft uitgesloten (tot en met 2009), toegestane hulpmiddelen en nadere informatie over het centraal examen. Ook zijn opgenomen de kunstvakken oude stijl zoals ze nu feitelijk in het overgangsprofiel Cultuur & Maatschappij functioneren.

Examenprogramma culturele en kunstzinnige vorming havo/vwo / Cevo. - [S.l. : s.n.], [2007]. - In opdr. van het ministerie van OCW
Het examenprogramma CKV havo/vwo vanaf 2007.

Examenprogramma kunst havo/vwo / Cevo. - [S.l.] : [s.n.], [2007]. - In opdr. van het ministerie van OCW
Het examenprogramma kunst havo/vwo vanaf 2007. Bevat het examenprogramma kunst (algemeen), het examenprogramma kunst (beeldende vormgeving) het examenprogramma kunst (dans), het examenprogramma kunst (drama) en het examenprogramma kunst (muziek).

Examenprogramma's havo/vwo / M.J.A. van der Hoeven. - Den Haag : Ministerie van OCW, 2005. - 11 p. - Met bijl.

Brief van de minister van OCW, Maria van der Hoeven, waarin zij de voorstellen voor de examenprogramma's havo/vwo zendt aan de voorzitter van de Tweede Kamer. De voorstellen zijn geformuleerd door een samenwerkingsverband van SLO, CEVO en Cito in verband met de aanpassingen in de profielen per 1 augustus 2007. De minister heeft advies gevraagd over de voorstellen aan de vakinhoudelijke lerarenverenigingen. De samenvatting van deze adviezen en de besluiten van de minister zijn opgenomen in de bijlage. De minister is voornemens de examenprogramma's overeenkomstig deze besluiten vast te stellen.

De gedroomde wereld : utopische ideeën in kunst en architectuur : themabundel VWO 2006 voor het Centraal Schriftelijk Examen kunstgeschiedenis en kunstbeschouwing als onderdeel van de vakken handenarbeid, tekenen en textiele werkvormen / Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap; Cevo. - Arnhem : CITO, 2005. - 85 p. : ill. - Met lit.opg. en een apart katern met kleurafbeeldingen. - ISBN 90-5834-000-7

Het thema voor het centraal schriftelijk examen vwo beeldende vakken in 2006 is Utopia. In vier hoofdstukken worden verschillende probleemstellingen uitgewerkt. De vier hoofdstukken zijn: Op zoek naar de verloren tijd; Collectief, totaal, totalitair; De maakbare maatschappij; Steden van de verbeelding. De bundel omschrijft de stof zoals die door de kandidaten van 2006 moet worden gekend.

Handreiking schoolexamen culturele en kunstzinnige vorming havo/vwo : Tweede fase / G. Dinsbach, H. Bonset (auteur van voorwoord), H. Mulder (auteur van voorwoord). - Enschede : SLO, 2007. - 34 p. - Met bijl. Examenprogramma culturele en kunstzinnige vorming havo/vwo. - In opdr. van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

De handreiking opent met een beschrijving van de positie van het vak in de vernieuwde tweede fase die in augustus 2007 zal ingaan, en een weergave van de veranderingen ten opzichte van het nu nog vigerende examenprogramma. Daarna wordt ingegaan op de overeenkomsten en verschillen tussen het havo- en het vwo-programma, en op de verdeling van de leerstof over het centraal examen en het schoolexamen. Vervolgens worden de eindtermen voor het schoolexamen en de mogelijkheden voor toetsing en weging (PTA) geschetst. Tenslotte wordt ingegaan op afstemmingsmogelijkheden met andere vakken in de tweede fase, en wordt besproken welke mogelijkheden scholen vanaf 2007 hebben om eigen onderdelen toe te voegen aan de onderdelen die in het schoolexamen wettelijk voorgeschreven zijn.

Handreiking schoolexamen kunst havo/vwo : Tweede fase / G. Dinsbach, H. Bonset (auteur van voorwoord), H. Mulder (auteur van voorwoord). - Enschede : SLO, 2007. - 62 p. - Bijlagen: Examenprogramma's voor havo en vwo kunst (algemeen), kunst (beeldende vormgeving), kunst (dans), kunst (drama) en kunst

(muziek). - In opdr. van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

De handreiking opent met een beschrijving van de positie van het vak in de vernieuwde tweede fase die in augustus 2007 zal ingaan, en een weergave van de veranderingen ten opzichte van het nu nog vigerende examenprogramma. Daarna wordt ingegaan op de overeenkomsten en verschillen tussen het havo- en het vwo-programma, en op de verdeling van de leerstof over het centraal examen en het schoolexamen. Vervolgens worden de eindtermen voor het schoolexamen en de mogelijkheden voor toetsing en weging (PTA) geschetst. Tenslotte wordt ingegaan op afstemmingsmogelijkheden met andere vakken in de tweede fase, en wordt besproken welke mogelijkheden scholen vanaf 2007 hebben om eigen onderdelen toe te voegen aan de onderdelen die in het schoolexamen wettelijk voorgeschreven zijn.

Handreiking schoolexamen muziek havo/vwo : Tweede fase / G. Dinsbach, H. Denissen, H. Bonset (auteur van voorwoord), H. Mulder (auteur van voorwoord). - Enschede : SLO, 2007. - 44 p. - Met bijl.

Examenprogramma muziek havo/vwo. - In opdr. van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

De handreiking opent met een beschrijving van de positie van het vak in de vernieuwde tweede fase die in augustus 2007 zal ingaan, en een weergave van de veranderingen ten opzichte van het nu nog vigerende examenprogramma. Daarna wordt ingegaan op de overeenkomsten en verschillen tussen het havo- en het vwo-programma, en op de verdeling van de leerstof over het centraal examen en het schoolexamen. Vervolgens worden de eindtermen voor het schoolexamen en de mogelijkheden voor toetsing en weging (PTA) geschetst. Tenslotte wordt ingegaan op afstemmingsmogelijkheden met andere vakken in de tweede fase, en wordt besproken welke mogelijkheden scholen vanaf 2007 hebben om eigen onderdelen toe te voegen aan de onderdelen die in het schoolexamen wettelijk voorgeschreven zijn.

Handreiking schoolexamen tekenen, handvaardigheid en textiele vormgeving havo/vwo : Tweede fase / G. Dinsbach, H. Bonset (auteur van voorwoord), H. Mulder (auteur van voorwoord). - Enschede : SLO, 2007. - 34 p. - Met bijl. Examenprogramma tekenen, handvaardigheid en textiele vormgeving havo/vwo. -

In opdr. van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

De handreiking opent met een beschrijving van de positie van het vak in de vernieuwde tweede fase die in augustus 2007 zal ingaan, en een weergave van de veranderingen ten opzichte van het nu nog vigerende examenprogramma. Daarna wordt ingegaan op de overeenkomsten en verschillen tussen het havo- en het vwo-programma, en op de verdeling van de leerstof over het centraal examen en het schoolexamen. Vervolgens worden de eindtermen voor het schoolexamen en de mogelijkheden voor toetsing en weging (PTA) geschetst. Tenslotte wordt ingegaan op afstemmingsmogelijkheden met andere vakken in de tweede fase, en wordt besproken welke mogelijkheden scholen vanaf 2007 hebben om eigen onderdelen toe te voegen aan de onderdelen die in het schoolexamen wettelijk voorgeschreven zijn.

Kunst, kennis, kunde II : centraal schriftelijk eindexamen kunstgeschiedenis/kunstbeschuwing als onderdeel van de vakken handenarbeid, tekenen en textiele werkvormen : themabundel van het eindexamen 2007 voorbereidend wetenschappelijk onderwijs / Cevo (redacteur). - Arnhem : CITO, 2006. - 71 p. : ill. - Met lit.opg. en een apart katern met kleurafbeeldingen. - Heruitgave van de bundel Kunst, Kennis, Kunde II van 2004 en een vervolg op de bundel Kunst, Kennis, Kunde I van 2003. - ISBN 90-5834-070-8

De themabundel Kunst, kennis, kunde II gaat over raakvlakken tussen kunst, wetenschap en techniek. De bundel omschrijft de examenstof zoals die door kandidaten vwo van 2007 moet worden gekend. De bundel vormt met 'Kunst, kennis, kunde I' een tweeluik, maar kan onafhankelijk ervan worden bestudeerd.

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Probleemstellingen en stofbeperking beeldende vakken vwo, centraal examen 2004 / Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen

In: Uitleg/Gele Katern. - Vol.19(2003)16(18jun.26-28)

TIJDSCHRIFTARTIKEL

Schoolexamens 2007 : leve de vrijheid! / M. Aarts

In: Kunstzone. - Vol.5(2006)5(mei.27-28)

Een fors deel van het schoolexamen havo/vwo mag vanaf augustus 2007 door de school zelf ingevuld worden zoals bij muziek en de beeldende vakken (oude stijl). De vernieuwde schoolexamens zijn onderdeel van het pakket vernieuwingen, voortgekomen uit de wens om scholen meer vrijheid te geven voor het invullen van hun onderwijs in de tweede fase. De consequenties hiervan zijn besproken op een conferentie in samenwerking met het Platform VVVO (de lerarenorganisatie) en de Schoolmanagers VO.

Themanummer examens

In: Kunstzone. - Vol.3(2004)7/8(jul/aug.5-19)

Evaluatie van de examens kunstvakken havo en vwo. Ook de bevindingen van de docenten komen aan de orde.

Vakdossiers 2003 : culturele en kunstzinnige vorming 1, 2 en 3 : herziening examenprogramma's havo/vwo / G. Dinsbach. - Enschede : SLO, 2003. - 51 p. - In opdr. van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen. - Met lit.opg. en bijl.

Allereerst een stand van zaken van het onderwijs in het vak Culturele en Kunstzinnige Vorming 1, 2 en 3 tot november 2003. Vervolgens bevat het vakdossier een overzicht van de publieke en politieke discussie over het vak in de nieuwe tweede fase, zoals die is gevoerd in het afgelopen jaar. Achtereenvolgens worden beschreven de voorstellen van de minister in de nota 'Ruimte laten en keuzes bieden', de reacties op die voorstellen van betrokkenen, de nieuwe voorstellen van de minister per brief van 4 juli 2003, en de reacties op deze nieuwe voorstellen. Daarna volgt het voorlopig voorstel voor herziening van het examenprogramma havo/vwo voor het vak dat SLO deed in het vakdossier 2002, een reactie daarop van het Samenwerkingsberaad Kunstvakken, en de haalbaarheid van het voorlopig voorstel van SLO. In de slotbeschuwing komen vragen aan de orde als: hoe is het met CKV in de tweede fase? Is het een problematisch vak in vergelijking met andere vakken? Zo ja, wat zijn de problemen die met voorrang moeten worden aangepakt? Hoe verhouden die zich tot het examenprogramma en de eindtermen?

Lesmethoden

Dit overzicht bevat lesmethoden voor de kunstvakken in de tweede fase die aanwezig zijn in het studiecentrum van Cultuurnetwerk Nederland. Zie voor een volledig overzicht van alle leermiddelen die in Nederland worden uitgegeven het leermiddelenplein (www.leermiddelenplein.nl)

De bespiegeling : culturele en kunstzinnige vorming 2 voor havo en vwo / E. Heijnen ... [et al.]

Bevat tekstboeken, handleidingen, werkboeken, examenkaternen en 5 cd's

Methode voor CKV 2. CKV 2 beoogt het inzicht in kunst en cultuur te vergroten, waarbij de aandacht zich vooral richt op het maatschappelijk functioneren van kunst in een cultuurhistorische context. Daarnaast dienen kunst en cultuur gerelateerd te zijn aan beeldende kunst, dans, drama en muziek. De bespiegeling bestaat uit de volgende onderdelen: tekstboek met een algemeen overzicht van de kunst- en cultuurgeschiedenis vanaf de Grieken tot heden; werkboek bestaande uit 6 modules waarbij de chronologie uit het tekstboek gekoppeld wordt aan de invalshoeken; docentenhandleiding; cd's met muziekfragmenten waarnaar zowel in het tekstboek als in het werkboek wordt verwezen. De bijbehorende examenkaternen gaan over de burgerlijke cultuur in Nederland in de zeventiende eeuw, de hofcultuur in de 16e en 17e eeuw en de romantiek en realisme in de negentiende eeuw.

Uitgever: EPN (Houten), 2002-2006

E-mail: info@epn.nl

Website: www.bespiegeling.epn.nl

Eldorado : literatuur voor de tweede fase / J. Schilleman ... [et al.]

Bestaat uit basisboeken havo en vwo, teksten en opdrachten Nederlands havo en vwo, docentenhandleidingen havo en vwo. Teksten en opdrachten Duits, Engels en Frans havo en vwo ontbreken. - 1e dr.: 1998. - Met bijl., begrippenlijst en lit.opg.

Methode literatuur voor havo en vwo voor de vakgebieden Duits, Engels, Frans en Nederlands die bruikbaar is voor het onderdeel literatuur in CKV 1. Eldorado bestaat uit een basisboek dat geldt voor alle talen, en opdrachtenboeken die per taal verschillend zijn. Het basisboek bevat informatie over literaire begrippen en een kort overzicht van de cultuur- en literatuurgeschiedenis in West-Europa.

Uitgever: ThiemeMeulenhoff (Utrecht etc.), 2004

E-mail: info.avo@thiememeulenhoff.nl

Website: www.thiememeulenhoff.nl

Factory : massacultuur : [CKV 3] / P. van Steenwijk

Bestaat uit een leerlingen-, docentenhandleiding en leerlingenmagazine

Methode CKV 3 voor de bovenbouw van havo en vwo. Het eerste deel van Factory getiteld 'Massacultuur' sluit aan bij de History-uitgave over de massacultuur in de tweede helft van de 20e eeuw. Leerlingen maken kennis met 5 aspecten van de massacultuur als inspiratie voor hun eigen beeldend werk: de buitenkant, de huisstijl, het toneel, de expositie en de reportage. Bindend aspect daarbij is 'presentatie'.

Uitgever: Lambo (Arnhem), 2004

E-mail: info@lambo.nl

Website: www.lambo.nl

History / T. Graste ... [et al.]

Bestaat uit een magazine. – Bij een aantal delen hoort een werkboek en een dvd

Lesmethode CKV 2 voor de bovenbouw van havo en vwo.

Vol.1 Cultuur van de kerk in de 11e e tot en met de 14e eeuw

Vol.2 Hofcultuur in de 16e en 17e eeuw

Vol.3 Kunst en cultuur van de burgerij in de zeventiende eeuw

Vol.4 Cultuur van romantiek en realisme in de 19e eeuw

Vol.5 Cultuur van het moderne in de eerste helft van de twintigste eeuw

Vol.6 Cultuur van de massa in de tweede helft van de twintigste eeuw

Uitgever: Lambo (Arnhem), 2000-2006

E-mail: info@lambo.nl

Website: www.lambo.nl

Intro ... : muziek voor de bovenbouw havo/vwo / J. Overmars, R. van de Putte, G. van der Werf

Bevat informatieboek en 2 werkmappen

Methode muziek voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs (havo/vwo 4-5-6). De leerstof

bestaat uit vier leerlijnen: verkennen, musiceren, componeren en kennen. De concepten van de bovenbouw editie sluiten aan bij de onderbouw editie: componeren als belangrijke methodische pijler, de muziek benaderen van binnenuit en heldere leerlijnen.

Uitgever: ThiemeMeulenhoff (Utrecht), 2007

E-mail: info.avo@thiememeulenhoff.nl

Website: www.intro-online.nl

Kunst op niveau / P. den Hertog

Bestaat uit leerlingenboek, docentenhandleiding (ook op cd-rom) en werkboek. - Herz. uitg. waarin de oude delen 1 (Oudheid tot 1800) en 2 (1800 tot heden) zijn samengevoegd en uitgebreid met de ontwikkelingen in de kunst tot het begin van de 21e eeuw. - Met begrippenlijst

Een methode kunstgeschiedenis voor de bovenbouw van havo, vwo en mbo (als vervolg op het vmbo). In 'Kunst op niveau' wordt een chronologisch overzicht gegeven van de kunstgeschiedenis vanaf de klassieke oudheid tot het begin van de 21e eeuw. De belangrijkste kunsthistorische begrippen zijn in de tekst gecursiveerd. Elk hoofdstuk is op de volgende manier ingedeeld: na een inleiding op elke periode volgt de behandeling van vormgeving en functie van de architectuur. Vervolgens komen aan de orde: de voorstelling, de vormgeving en de functie van de schilderkunst en de beeldhouwkunst. Tot slot in enkele hoofdstukken aandacht voor de toegepaste en textiele vormgeving.

Uitgever: Lambo (Arnhem), 2003-2004

E-mail: info@lambo.nl

Website: www.lambo.nl

Kunstlicht : 1 t/m 4, 5 t/m 8, 9 t/m 12, 13 t/m 16, 17 t/m 20, 21 t/m 24 : handleiding CKV1 / samengesteld door M. Smeets ... [et al.]

Bestaat uit 16 televisieprogramma's en 4 videobanden en 4 docentenhandleidingen

Kunstlicht is een schooltv-project van Teleac/NOT, in samenwerking met de Cito-groep en de KPC-groep. Het project is bestemd voor het vak CKV 1 voor de tweede fase van het voortgezet onderwijs. Ieder programma behandelt vanuit een discipline een cultureel en/of kunstzinnig onderwerp en belicht daarvan ook de historische achtergrond. De docentenhandleiding bevat een programma-beschrijving, kijkvragen en achtergrondinformatie.

Uitgever: Teleac/NOT (Hilversum), 2000-2007

E-mail: teleac@omroep.nl

Website: www.schooltv.nl/kunstlicht

Kunstwerk: CKV1 voor de tweede fase: havo en vwo / M. van den Beld ... [et al.]

Bestaat uit een handboek, werkboek, antwoordenboek en docentenhandleiding voor havo en vwo

Methode waarmee leerlingen de wereld van kunst en cultuur op een actieve manier verkennen. Aan de hand van thema's worden zes disciplines besproken: theater, dans, audiovisuele vormgeving (film), muziek, literatuur en beeldende kunst. Ook wordt een stappenplan gegeven voor het voorbereiden, organiseren en uitwerken van culturele activiteiten. De cd-rom en de internetsite van KunstWerk bevatten onder andere kijk- en luisterwijzers en vaardighedenwijzers.

Uitgever: Malmberg (Den Bosch), 2003

E-mail: voorlichting.vo@malmberg.nl

Website: www.kunstwerk-malmberg.nl

Laagland : literatuur Nederlands voor de tweede fase : havo en vwo / R. Kraaijeveld, G. van der Meulen

Bevat 2 informatieboeken (havo en vwo), 3 verwerkingsboeken (havo, vwo1 en vwo2), 3 docentenhandleidingen (havo, vwo1 en vwo2), 3 uitwerkingenboeken (havo, vwo1 en vwo2), 3 toetsen (havo, vwo1 en vwo2), 2 diskettes (toetsen), cd-rom (toetsen). - 1e dr.: 1998

Laagland is een methode voor literatuur Nederlands voor 4/5 havo en 4/5/6 vwo. Het informatieboek gaat over lezen, literatuur, literaire begrippen en het leesdossier. Ook wordt de geschiedenis van de Nederlandse literatuur beschreven, waarbij ook de beeldende kunst en andere Europese literatuur aan de orde komt. Het verwerkingsboek bestaat uit fragmenten van gedichten, verhalen en romans met opdrachten. Elke slotopdracht is een opdracht voor het leesdossier, een map die onderdeel uitmaakt van het schoolexamen.

Uitgever: ThiemeMeulenhoff (Utrecht etc.), 2004

E-mail: info.av0@thiememeulenhoff.nl

Website: www.thiememeulenhoff.nl

Literatuur zonder grenzen : 2e fase havo en vwo / L. Coenen ... [et al.]

Bevat leerboek, docentenhandleiding, dossier (themakaternen, literaire middelen, werkbladen) en diskette (toetsen)

Geïntegreerde methode literatuuronderwijs. De historisch-maatschappelijke context, de ideeëngeschiedenis, literaire theorie, leesdossier en de literaire stromingen worden vakoverstijgend behandeld, maar de verschillende talensecties kunnen hun eigen literatuurlessen blijven geven. Het literatuurprogramma maakt het mogelijk om elk jaar een literatuurprogramma met andere accenten te kiezen. Het dossier bevat literaire middelen (leerstof voor literaire ontwikkeling en literaire theorie), werkbladen en 2 themakaternen met de volgende thema's: reizen, misdaad, liefde, verzet. De methodesite bevat ondersteunend en aanvullend materiaal.

Uitgever: EPN (Houten), 2002-2003

E-mail: info@epn.nl

Website: www.literatuurzondergrenzen.epn.nl

Literatuur, geschiedenis en leesdossier / J.A. Dautzenberg

Bevat handboek, docentenhandleiding, werkboek en cd-rom (toetsen)

De methode is primair bedoeld voor het vak Nederlands, maar kan ook dienen als basisboek voor de literatuur van de moderne vreemde talen (MVT) en als hulpboek voor het vak CKV 1. Het handboek bestaat uit zestien hoofdstukken die afwisselend de Nederlandse literatuurgeschiedenis behandelen en de literaire theorie. In het handboek wordt verwezen naar het werkboek. Daarin staan per hoofdstuk opdrachten, diagnostische toetsen en 'eindtoetsen' die ter plaatse ingevuld moeten worden. De diagnostische toetsen staan ook op de bijbehorende cd-rom. De docentenhandleiding bevat onder andere lees-, schrijf- en spreekopdrachten, toetsen en de antwoorden bij alle opdrachten en toetsen uit het werkboek.

Uitgever: Malmberg (Den Bosch), 2004

E-mail: voorlichting.vo@malmberg.nl

Website: www.malmberg.nl of [www. Literatuur-malmberg.nl](http://www.Literatuur-malmberg.nl)

De map : methode voor CKV 1 / M. Pijpers

Bestaat uit een leerlingenkatern met voortgangsoverzichten voor havo en vwo, een docentenhandleiding met lesvoorbereidingen, muziek-cd met luistervoorbeelden en een cd-rom met copymasters (evaluatieformulieren, overgangscontract), verzamelvoortgangsoverzichten in Excel voor de kunstmentor, voorbeeldpta's en de methodesite

Methode waarin niet de kunst, maar de leerling centraal staat. De methode besteedt aandacht aan smaakontwikkeling, door leerlingen bewust te maken van hun eigen manier van waarnemen en door die te vergelijken met andere manieren van waarnemen. Daarnaast is vorming tot kunstconsument een belangrijk onderdeel.

Uitgever: Lambo (Arnhem), 2003

E-mail: info@lambo.nl

Website: www.lambo.nl

Muziek op maat : 2e fase / M. Berendsen ... [et al.]

Bevat leerboek, 2 handleidingen (havo en vwo) en 2 werkboeken (havo en vwo), 8 cd's (dubbel-cd's) en 2 cd-rom's

Centraal in deze muziekmethode voor de tweede fase taat het samen muziek maken, waarbij er aandacht is voor culturele achtergronden, maatschappelijke en expressieve betekenis van muziek. Met bijbehorende cd's en cd-rom's met onder andere luistervoorbeelden en opdrachten. De methodesite bevat ondersteunend lesmateriaal.

Uitgever: EPN (Houten), 2004

E-mail: info@epn.nl

Website: www.muzeekopmaat.epn.nl

Palet : culturele en kunstzinnige vorming voor de tweede fase / C. Geljon; S. Spijkerman; D. van Eijnsbergen

Bevat informatieboek, docentenmap, 6 themakaternen getiteld De Droom, Liefde, De Stad, Helden, West-Oost en Dubbelgangsters, 6 docentenhandleidingen bij de themakaternen, 5 uitwerkingenboeken bij de themakaternen, 3 cd's en cd-rom

Het informatieboek fungeert als naslagwerk voor de leerlingen en bestaat uit vier onderdelen: kunst maken en beleven, tijdlijn, gidsen voor het maken van een verslag van de culturele activiteiten en

bronnensuggesties. De themakaternen bevatten verwerkingsopdrachten. Bij elk themakatern hoort een docentenhandleiding met studiewijzer, een uitwerkingenboek en copymasters met uitwerkingen. Uitgever: Thieme Meulenhoff (Zutphen), 1998-2002
E-mail: info.avo@thiememeulenhoff.nl
Website: www.palet-online.nl

Palet : CKV 2 / R. Veenker (eindredacteur)

Bestaat uit een methodehandleiding en de leerlingenkaternen 'De cultuur van het moderne in de eerste helft van de twintigste eeuw' en 'Massacultuur in de tweede helft van de twintigste eeuw'
Methode CKV 2 voor de tweede fase havo/vwo. CKV 2 is de theoretische component van het vak CKV 2, 3 en hoort bij het profiel cultuur en maatschappij (C&M). De perioden, of subdomeinen zoals in het examenprogramma staat, die bij CKV 2 behandeld worden zijn: 1) Cultuur van de kerk van de elfde tot en met de veertiende eeuw; 2) Hofcultuur in de zestiende en zeventiende eeuw; 3) Burgerlijke cultuur in Nederland in de zeventiende eeuw; 4) Cultuur van romantiek en realisme in de negentiende eeuw; 5) Cultuur van het moderne in de eerste helft van de twintigste eeuw; 6) Massacultuur in de tweede helft van de twintigste eeuw. Palet CKV 2 biedt docenten en leerlingen een didactische leerlijn die aansluit op de algemene vaardigheden die centraal staan in de tweede fase: zelfstandig werken en leren, onderzoeksvaardigheden, het verwerken van informatie, samenwerken en presenteren. Door het vaste patroon van oriëntatie, verdieping, afsluiting en reflectie krijgen leerlingen een gefundeerd tijdsbeeld van de betreffende periode.
Uitgever: ThiemeMeulenhoff (Utrecht etc.), 2003
E-mail: info.avo@thiememeulenhoff.nl
Website: www.palet-online.nl

Palet Mono : CKV 1 / L. Osse ... [et al.]

Bestaat uit leerlingenmagazines Dans, Film, Theater en Muziek en docentenhandleidingen Dans, Film, Theater, Muziek en 4 dvd's
Palet Mono is een serie leerlingenmagazines voor het vak CKV 1 van het voortgezet onderwijs. In elk magazine staat één kunstvorm centraal. Hoofddoel is leerlingen optimaal voor te bereiden op het bezoek aan een culturele activiteit en de verwerking daarvan achteraf te begeleiden. Palet Mono biedt een kijkje voor en achter de schermen van een kunstvorm. Leerlingen leren hoe en waarom een film of dansvoorstelling gemaakt wordt en kunnen met die kennis beter oordelen over wat ze gezien hebben.
Uitgever: ThiemeMeulenhoff (Utrecht etc.), 2004-2005
E-mail: info.avo@thiememeulenhoff.nl
Website: www.palet-online.nl

Première : culturele en kunstzinnige vorming 1 / M. Barneveld

Bevat docentenboek havo/vwo, leerlingenboek havo, leerlingenboek vwo, uitwerkingenboek havo, uitwerkingenboek vwo, 4 videobanden, cd en diskette
Het leerlingenboek bestaat uit vijf onderdelen: kunstautobiografie, thema's, handleiding kunstdossier, compendium en kerndoelen. De thema's zijn: Kunst ... omdat het mag, Emoties, Echt of namaak?, Valt er wat te lachen?, Eureka, (en alleen voor vwo:) Taal en tekens, De controverse. Elk thema heeft diverse keuze-opdrachten en wordt afgesloten met eindopdrachten.
Uitgever: Wolters-Noordhoff (Groningen), 1999
E-mail: info@wolters.nl
Website: www.premiere.wolters.nl

Signalement : CKV1 / M. van Baaijen; onder red. van A. Lap

Bestaat uit de onderdelen: algemeen, handleiding en de themadelen Helden, Fantasie en Duivels en Demonen

De methode bestaat uit een algemene en een thematische hoofdlijn. De algemene lijn bestaat uit een leerlingenboek met algemene inleidingen over de verschillende kunstdisciplines. Elk onderdeel wordt afgesloten met vragen en opdrachten. Het leerlingenboek bevat daarnaast een onderzoeksmodel dat gebruikt kan worden bij zelfstandig onderzoek naar de kunstwerken. De themalijn bestaat uit themaboekjes, die elk jaar verschijnen. In elk themaboekje worden kunsthistorische achtergronden, enkele kunstwerken en suggesties voor praktische activiteiten uitgewerkt.

Uitgever: Lambo (Arnhem), 1998-1999

E-mail: info@lambo.nl

Website: www.lambo.nl

Sporen van verandering [dvd] / F. Mutsaers, B. Claassen

Er wordt een overzicht gepresenteerd van stijlen en stromingen op het gebied van architectuur, beeldende kunst en toegepaste vormgeving van de prehistorie tot de 19e eeuw. De volgende stromingen en stijlen worden behandeld: Paleolithicum, Egypte, Grieken, Romeinen, Vroegchristelijk en Byzantijns, Romaans, Gotiek, Renaissance, Barok en Rococo. Deze videoband en dvd sluiten aan bij de uitgave Kunst op Niveau, deel 1 en kan gebruikt worden ten behoeve van het vak CKV 2.

Uitgever: Lambo (Arnhem), 2005

E-mail: info@lambo.nl

Website: www.lambo.nl

Twee eeuwen verbeelding [dvd] / F. Mutsaers, B. Claassen

De dvd 'Twee eeuwen verbeelding' is een vervolg op de dvd 'Sporen van verandering'. Te gebruiken bij het lesmateriaal 'Twee eeuwen verbeelding' en de methode 'Kunst op niveau' en als leermiddel voor kunstbeschuwing, kunstgeschiedenis en CKV 2. De dvd besteedt aandacht aan de stromingen in de beeldende kunst en architectuur vanaf neoclassicisme en romantiek tot hyperrealisme en nieuwe stromingen in de twintigste eeuw.

Uitgever: Lambo (Arnhem), 2005

E-mail: info@lambo.nl

Website: www.lambo.nl

*Venkel met vis : werkboek muziekimprovisatie voor bovenbouw HAVO/VWO / J. Buis, A. Vermeer
Werkboek en cd*

Onderwijsmethode muziekimprovisatie. Het werkboek bevat oefeningen die uitvoerbaar zijn door groepen waarin diverse muzikale niveaus vertegenwoordigd zijn. De luistervoorbeelden op de cd zijn bedoeld als illustratie van de oefeningen.

Uitgever: Stichting Swing (Alkmaar), 2002

E-mail: info@swingweb.nl

Website: www.swingweb.nl

*De verbeelding : CKV 1 : 2e fase havo en vwo / S. Breimer ... [et al.]; onder eindred. van S. Keuning
Bevat leerboek havo/vwo, werkboek havo, werkboek vwo en 2 cd-roms*

De stof wordt aangeboden in thema's waarin de kunstvakken zijn geïntegreerd. De volgende thema's komen aan bod: smaak, rebel, stad en de ander. Elk thema bestaat uit vier paragrafen, elk vanuit een eigen invalshoek beschreven. De invalshoeken zijn: de kunstenaar, het kunstwerk, de context en de kijker.

Uitgever: EPN (Houten), 2002-2003

E-mail: info@epn.nl

Website: www.deverbeelding.epn.nl

ViaDelta CKV-1 : havo/vwo = Metafoor / J. Munneke ... [et al.]

Bevat 4 themaboeken, 4 werkdossiers getiteld Getuigen, Liefhebben, Reizen en Rebelleren, 4 docentenhandleidingen, een handboek voor docenten CKV, 5 videobanden, 6 diskettes en 3 geluidscassettes

In viaDELTA-CKV 1 zijn binnen elk thema drie leidende structuren - leerlijnen, het stappenplan kunstbeschouwing (didactisch en methodisch model) en analyseschema's - terug te vinden, waarbinnen docenten en leerlingen hun eigen keuzes wat betreft kennis en vaardigheden kunnen maken. De methode leert leerlingen het proces van kunstbeschouwing toe te passen op kunstwerken uit alle kunst disciplines. Aandacht is er voor de vaardigheden: kunst analyseren, interpreteren, waarderen en reflecteren. Tevens tips en suggesties voor het opzetten van een kunst dossier en de evaluatie daarvan.

Uitgever: ThiemeMeulenhoff (Zutphen), 1998-2001

E-mail: info.avo@thiememeulenhoff.nl

Website: www.thiememeulenhoff.nl

*Zienderogen kunst : culturele en kunstzinnige vorming 1 : havo en vwo / F. Remmers; H. Engbersen;
J. van Waterschoot*

Bevat leerlingenboek, antwoordenboek, docentenboek, cd, videoband en cd-rom Kunstzinnig

Methode opgebouwd uit thematische modulen waarbij de leerlingen kennismaken met allerlei aspecten van kunst en cultuur. Aan het eind van elke module wordt een culturele activiteit opgevoerd die in zijn karakter aansluit bij het thema en de hoofdvraag van de module. Kunstuitingen (muziek, dans, theater, film, literatuur en beeldende kunst) staan centraal en worden in onderlinge samenhang behandeld. De methode sluit aan bij het eindexamenprogramma CKV 1.

Uitgever: Malmberg (Den Bosch), 1999

E-mail: voorlichting.vo@malmberg.nl

Website: www.zienderogenkunst.nl

Projecten

Het projectloket cultuur op internet (www.projectloketcultuur.nl) is een verzameling van projectbeschrijvingen op het gebied van cultuureducatie. Het projectloket wordt onderhouden door Cultuurnetwerk Nederland met ondersteuning van Erfgoed Nederland en Stichting Lezen. Het is mogelijk te zoeken op thema, doelgroep, niveau etc. Hieronder is een selectie opgenomen van projecten die geschikt zijn voor de kunstvakken in de tweede fase/bovenbouw. De selectie bevat korte samenvattingen van de projecten. Wilt u meer informatie over een project, dan kunt u in het projectloket naast de beschrijvingen ook informatie vinden over de vakken waarbij het project ingezet kan worden, bijbehorende materialen, tijdsduur, kosten, leerdoelen en adresgegevens. Naast beschrijvingen van projecten die momenteel in uitvoering zijn en/of worden aangeboden, kent het projectloket een archief met projecten die zijn beëindigd maar nog ter inspiratie kunnen dienen.

Anne Frank Cantate - Hans Kox, componist en Podium, bureau voor interactieve communicatie

De Anne Frank Cantate van de Nederlandse componist Hans Kox maakt deel uit van een oorlogsdrieluik dat de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog muzikaal verklankt. Via een multimediaal educatief programma kunnen leerlingen kennismaken met de compositie.

Archief in de klas III : Nederland en Indonesië - Nationaal Archief Den Haag

Website met opdrachten, oorspronkelijk gemaakt in het kader van het centraal schriftelijk examen 2001-2002 'Nederland en Indonesië: vier eeuwen contact en beïnvloeding'. De site is gemaakt met het doel om het bronnenmateriaal van de verschillende rijksarchieven voor een breder publiek toegankelijk te maken. Archief in de klas III bevat tientallen bronnen die licht werpen op de verhouding tussen Nederland en Indonesië in de periode van de VOC en de koloniale tijd (1602-1948). Binnen het hoofdthema 'contact en beïnvloeding' wordt ingegaan op de economische expansie, de koloniale politiek en de politieke acties. Ook het bestuur en gezag komen aan bod, evenals het onderwijs en de arbeidsverhoudingen.

Boek en Film, de introductie - Nederlands Instituut voor Filmeducatie

Actie rond volwassenenliteratuur; film- of theaterbezoek; in samenwerking met Stichting Lezen. Boek en film, de introductie is een lespakket over de Nederlandse boekverfilming. Het pakket biedt een uitgewerkte lessenserie over dit onderwerp. In het lesmateriaal komen de volgende onderwerpen aan de orde: verschillen en overeenkomsten tussen boek en film; hoe wordt van een boek, via scenario en storyboard, een film gemaakt; hoe worden filmische middelen gebruikt om een verhaal te vertellen. Op de videoband staan fragmenten van onder andere De Grot, De avonden, De Tweeling, Karakter en Discovery of heaven.

BulkBoeks Dag van de Literatuur - BulkBoek

Festival/evenement. Scholieren komen in contact met een groot aantal auteurs, die zich presenteren via voorleessessies, interviews en talkshows. Daarnaast vinden CKV-activiteiten plaats (vertonen van verfilmde literatuur, kleinkunstoptredens). Tijdens literatuurlessen hebben leerlingen zich voorbereid en kunnen zij op een (inter)actieve manier deelnemen aan de dag.

Couch Club CKV 2: The Tempting Image / Het Verleidelijke Beeld - Impakt

In de Couch Club vertoont een Impaktdocent - de Couchmaster - voor de gelegenheid een actueel programma met korte films en video's waarna er een debat zal plaatsvinden over het getoonde materiaal. Impakt wil leerlingen bewust maken van wat voor technieken en aspecten er toegepast worden bij het maken van een film/videoclip. Hierbij komen leerlingen in aanraking met het voeren van een discussie en het naar elkaar leren luisteren. De Couchclub is de plaats voor vertoning en debat. Het is een vragenspel/discussie tussen de Couchmaster (een Impaktdocent) en leerlingen. In blokken worden steeds kleine stukken film/video vertoond, waarbij na elk blok de Couchmaster in een onderwijsleergesprek zal ingaan op uiteenlopende aspecten als filmtechniek, het gebruik van geluid, de verschillende manieren om een verhaal te vertellen en vooral: de verleidelijkheid van het beeld. Hierin wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de films, videoclips, tv-reclames, etc. waar de leerlingen dagelijks mee in aanraking komen. De workshop eindigt met de vertoning van een kort film-/video-programma.

CruXboX II, tools voor theater - theatergroep CRUX

Animatiefilmpjes maken voor in de voorstelling 'Ander Steen bij de Lunch'. Leerlingen krijgen inzicht in hoe een theatermaker vanuit een maatschappelijke inhoud tot een voorstelling komt. Leerlingen kunnen hun eigen mening vertalen in symbolen. Leerlingen gaan aan de slag met maquettes en kleifiguren. Door het uitvoeren van opdrachten waarin onder andere vaktechnische informatie wordt verstrekt, vormt zich stapsgewijs een animatiefilmpje over 'Angst voor het Vreemde'. De beste filmpjes worden gebruikt in de nieuwe voorstelling 'Ander Steen bij de Lunch'.

Cybertheater - Het Geheugen van Nederland en Theater Instituut Nederland

Cybertheater is een interactieve theaterles voor CKV 1 en geeft leerlingen meer inzicht in de manier waarop een theatervoorstelling tot stand komt. De leerlingen stellen zelf een toneelstukje samen, bepalen hoe het doek eruit ziet, wat de acteurs doen en welke teksten ze spreken. De les bestaat uit drie onderdelen: 1. Een introductie. De leerlingen krijgen aan de hand van visuele informatie uitleg over de verschillende aspecten van een voorstelling. Onderwerpen als de personages, het decor, de attributen, de belichting en de mise-en-scène komen aan de orde; 2. Mise-en-scène. Leerlingen kunnen kiezen of zij een scène opbouwen aan de hand van een bestaande tekst uit Hamlet of aan de hand van een eigenhandig geschreven theatertekst; 3. Een eindtoets.

Dag van de Jonge Jury - Stichting Lezen

Festival/evenement, in opdracht van Stichting Lezen. De Dag van de Jonge Jury is een eendaags literatuurfestival, waarbij schrijvers en boeken van de Jonge Jury centraal staan. Leerlingen maken in groepjes kennis met hun favoriete auteurs en er zijn optredens, workshops en wedstrijden, die aansluiten op het werken met het fictiedossier. Hoogtepunt is de uitreiking van de Prijs van de Jonge Jury aan de auteur die in het voorafgaande jaar de meeste stemmen kreeg van de Jonge Jury.

Dag van de Nederlandse Film - Nederlands Instituut voor Filmeducatie (NIF)

De Dag van de Nederlandse Film is een jaarlijks terugkerende activiteit voor havo/vwo-scholieren van 15 tot 17 jaar die het vak CKV volgen. Doel is de Nederlandse film in al zijn facetten onder de aandacht brengen bij jongeren. Daarbij staat de ontmoeting tussen filmmakers en scholieren centraal.

DICHT/VORM klassiekers - Stichting il Luster films / il Luster Producties

Tien poëzieklassiekers verbeeld in animatiefilms; een multimediaal interdisciplinair lespakket voor Nederlands en CKV 1 en 2 in de tweede fase. Leerlingen door middel van een multimediale audiovisuele aanpak op eigentijdse, aansprekende en toegankelijke manier benaderen met de onderwerpen poëziegeschiedenis, kunstgeschiedenis en animatiefilm. Doordat de filmmakers een eigen creatieve interpretatie van het gedicht geven, lokken de films discussie uit over de verbeelding van het gedicht, waarbij de leerlingen op ontspannen wijze gedwongen worden om een mening te vormen en een eigen interpretatie te geven. In de schriftelijke docentenhandleiding worden verschillende suggesties gedaan om het materiaal in vier à vijf lessen toe te passen voor Nederlands, CKV 1, CKV 2 en als vakoverstijgend project. Voor alle leerlingen is er een fullcolour geïllustreerde bloemlezing met alle gedichten. Alle films (plus een minidocumentaire) staan op de dvd. Op de website is alles te vinden wat de leerlingen nodig hebben voor dit project: de animatiefilms, 'making of'-filmpjes, de opdrachten bij de films en de animatie- en poëziecheckers. Tevens bevat het pakket een zeer uitgebreide verzameling aan historische bronnen rond de gedichten, de films en de beeldende kunst waarin de leerlingen zelf kunnen grasduinen om meer te weten te komen over de context van de gedichten.

Dichterbij - Noord Nederlands Toneel

Eén keer per jaar, in de voorjaarsvakantie, organiseert het Noord Nederlands Toneel 'Dichterbij'. 60 jongeren in de leeftijd van 14 t/m 18 jaar uit de drie Noordelijke provincies maken in één week tijd een complete toneelvoorstelling. Ze worden hierbij begeleid door studenten van de Regieopleiding in Amsterdam en medewerkers van het NNT. Het decor wordt ontworpen en uitgevoerd door studenten Theatervormgeving aan de kunstacademie Minerva. Dit is dé manier om kennis te maken met de wijze waarop het NNT theater maakt. Leerlingen kunnen kiezen voor acteren, techniek (licht en geluid) of video. Een aantal jongeren is daarnaast ook actief in het voeren van publiciteit of assisteert bij de productie.

DIY (Do It Yourself) - Impakt

Drie projecten voor CKV 3 (en CKV vmbo).

In de workshop Found Footage maken leerlingen zelf een (muziek)video met thematisch gerangschikte found footage (bestaand beeldmateriaal) uit het beeldarchief van Impakt. Impakt wil leerlingen op een actieve manier in aanraking laten komen met de technieken om film/video te monteren. Hierbij ontdekken ze hun eigen creativiteit en zien ze de mogelijkheden in van het maken van een professionele film/video. Voordat de leerlingen aan de slag gaan wordt er eerst gekeken naar bestaand materiaal en wordt er een uitleg gegeven over montage technieken. Het is mogelijk om aan de hand van de Found Footage-dvd een voorbereidende les te (laten) geven.

Finding Footage is verwant aan de Found Footage-workshop. Bij deze workshop wordt echter geen beeldarchief geboden, maar de scholieren gaan met een digitale camera zelf op zoek naar beelden. Impakt wil leerlingen op een actieve manier laten ervaren om vanuit muziek tot beeld te komen. Hierbij leren ze om te gaan met de technieken van een digitale camera en ontplooiën ze hun eigen creativiteit. De workshop begint met het goed luisteren naar de muziek en het lezen van de songtekst. Op basis hiervan stellen leerlingen in kleine groepjes een scenario/storyboard op aan de hand waarvan er gefilmd gaat worden.

In de workshop Found Sound verkennen leerlingen de grens tussen geluid en muziek. Impakt wil leerlingen op een actieve manier de grenzen tussen geluid en muziek laten onderzoeken. Hierbij leren ze na te denken over het maken van muziek en ontplooiën ze hun creativiteit. De DJ is een mixmeester en dirigent. Alles is mogelijk: hij kan zelfs geluidsamples gebruiken die geen muziek zijn,

want muziek is geluid, maar niet alle geluid is muziek. Wat is het verschil? In de workshop Found Sound verkennen de scholieren deze grens zelf.

DO IT! - Vereniging Nederlandse Poppodia

DO IT! is een project dat tot samenwerking leidt tussen poppodia en CKV-leerlingen. Met DO IT! nodigen poppodia middelbare scholieren uit om hun favoriete culturele uitgaansavond te verzinnen. De bedenkers van de beste ideeën krijgen vervolgens de kans om hun plannen ook daadwerkelijk te realiseren binnen het podium.

Doe maar dicht maar - Doe maar dicht maar

Landelijke dichtwedstrijd met ondersteuning van lesmateriaal. Jongeren worden aangezet te werken met gedichten: poëzie lezen en zelf creatief schrijven. Ze kunnen zowel zelfstandig als via school inzenden. De honderd winnaars komen in een dichtbundel, de tien besten treden op tijdens het slotfestival in De Oosterpoort in Groningen, waar ook workshops en schoolpresentaties plaatsvinden. Inzenden kan jaarlijks tot 1 februari.

Dood, gewoon of niet - Museum Catharijneconvent

Leerlingen gaan zowel in het Museum Catharijneconvent als in de Domkerk op zoek naar afbeeldingen rondom de Dood. Schilderijen, grafschriften, gedichten, boeken en objecten geven een indruk hoe mensen zich vroeger een beeld vormden van de dood en wat hun visie was op het leven na de dood. Leerlingen wordt ook regelmatig naar hun eigen mening gevraagd. Als slotopdracht kunnen ze uit een aantal opties kiezen welke opdracht het beste bij ze past.

Filmklassiekers - Nederlands Instituut voor Filmeducatie (NIF) i.s.m. Filmmuseum

Filmklassiekers is een project van het NIF en het Filmmuseum. Bij vijf films uit de Klassiekertour van het Filmmuseum is lesmateriaal ontwikkeld voor het vak CKV 1 en CKV 2 voor het voortgezet onderwijs. De films worden vertoond in filmtheaters in heel Nederland op aanvraag van de scholen. Het educatieve materiaal is los van de filmvertoning verkrijgbaar.

Flauwe Cult - Kunstgebouw

In Flauwe Cult gaan leerlingen met verschillende technieken hun lokale culturele omgeving verkennen. Zij bezoeken een kunstinstelling bij hen in de buurt en interviewen een medewerker hiervan. Op basis van dit interview schrijven ze een artikel waarin zij hun mening geven over het culturele aanbod voor jongeren. Het artikel plaatsen ze uiteindelijk op een zelf gebouwde website. Het project wordt afgesloten met reflectie op de geformuleerde meningen.

Freules, dames, vrouwen. Friese vrouwen en de burgercultuur (1850 - 1950) - Rijksarchief in Friesland

Om het onderwijs in de tweede fase te ondersteunen heeft het Rijksarchief in Friesland een website ontwikkeld met onderzoeksopdrachten en bronmateriaal over het leven van freules (adel), dames (gegoede burgerij) en vrouwen (arbeidende klasse) in de periode 1850-1950. Het bronmateriaal bestaat uit een 60-tal afbeeldingen en diverse (korte) teksten. Opzet is dat leerlingen de visuele en tekstuele informatie uit de bronnen verwerken tot een mondelinge of schriftelijke presentatie. Bij de samenstelling van de site is vooral gedacht aan de vakken in het profieldeel 'Cultuur en Maatschappij' en 'Economie en Maatschappij'.

Gerrit van Dijk - Filmmuseum

Aan de hand van het pakket maken de leerlingen kennis met het werk van Gerrit van Dijk en onafhankelijke animatie. De leerling enthousiast maken voor animatiefilm en kennis overdragen over animatie zijn de belangrijkste doelstellingen van dit pakket. Gerrit van Dijk (Uden, 1938) is een van de belangrijkste vertegenwoordigers van onafhankelijk werkende Nederlandse animatiefilmmakers. Gerrit van Dijk is ook in het buitenland bekend geworden met zijn non-narratieve films, zoals *Pas a deux* en *I move, So I am*. Beide films hebben tijdens de filmfestivals van Berlijn van respectievelijk 1989 en 1998 een Gouden beer gewonnen. Het Filmmuseum heeft met het Nederlands Instituut voor Animatiefilms speciaal voor CKV 1-leerlingen een educatiepakket rond deze animatiefilmer samengesteld. Het biedt de leerling uitgebreid de mogelijkheid zelf een creatieve invulling te geven aan de mogelijkheden van animatie. Het project kan volledig binnen de school worden uitgevoerd en is daarom (ook) geschikt voor scholen die niet naar het Filmmuseum kunnen komen.

Goed Beschermd!? Nederland in de koude oorlog - Militaire luchtvaart museum

In 1945 was de beëindiging van de Tweede Wereldoorlog een feit. Maar hoewel de oorlog was afgelopen keerde de rust in de wereld niet terug. Twee grootmachten stonden lijnrecht tegenover elkaar. De Koude Oorlog begon en de wereld leefde in spanning. Hoe werd de Koude Oorlog in Nederland ervaren? Hoe reageerde de Nederlandse politiek? Wat waren de gevolgen voor de krijgsmacht en de bevolking van ons land? In de museumles staan deze vragen centraal.

Goed Gevormd, vormen aan het Oosterdok - Stichting Vizier Amsterdam

Project rondom architectuur en industriële vormgeving/design. In samenwerking met ARCAM en het Stedelijk Museum. Hoe komt een architect of vormgever op zijn ideeën? Hoe ontstaat een vorm? Wat zijn de overeenkomsten tussen een koffiekant, een stoel en een gebouw? Al wandelend en schetsend vanaf ARCAM, langs NEMO, naar het Post CS gebouw ontdekken de leerlingen veel over architectuur. In het Stedelijk Museum debatteren ze over objecten uit de designcollectie. De rondleiding wordt afgesloten met een verrassende workshop in het atelier van het Stedelijk. Dit project sluit aan bij www.spacesoup.nl

Het Loo en de Oudheid - Paleis Het Loo Nationaal Museum

In roulerende groepen bezichtigen de leerlingen de tuin, de paleisarchitectuur en de museumzalen. Daarbij kijken ze naar stijl en vorm (naar aanleiding van Vitruvius) en denken na over de logica van het gebouw. Ze kiezen hun meest en minst favoriete beeldhouwwerk, museumzaal en voorwerp, en ze interviewen elkaar. Dit alles in relatie tot de Oudheid. De inleidende les (of huiswerk) bestaat uit het bestuderen van krantenartikelen over bouwen en bouwfraude en achtergrondinformatie over onder andere de geschiedenis van het paleis. In de afsluitende les presenteert elke leerling aan de hand van de klassikaal te gebruiken diaserie zijn of haar favoriete beeldhouwwerk.

Hip-hop in de klas - Thomas Olivier muziek

Samen met leerlingen wordt er gewerkt aan Engels-/Nederlandstalige hip-hop teksten. Er wordt gekeken naar thematiek, dictie, rijm, expressie. Daarna volgt het opname-gedeelte. De teksten worden op een 'beat' gezet en vervolgens opgenomen met een mobiele studio. Resultaat is een 'vet' geproduceerd hip-hop nummer op cd.

Hofwijck, gedicht en buitenplaats - Huygensmuseum en de Koninklijke Bibliotheek

De buitenplaats Hofwijck (1641) geldt als een vroeg en zuiver voorbeeld van het Hollands Classicisme. Daarnaast heeft Huygens er zijn prachtige hofgedicht Hofwijck aan gewijd. Deze twee

gegevens vormen de basis van dit project. Met behulp van citaten, prenten en het origineel van het gedicht dat zich in de Koninklijke Bibliotheek bevindt, krijgen de leerlingen inzicht in het ontstaan van Hofwijck als buitenplaats en gedicht.

De Inktaap - Bulkboek en Villanella in opdracht van de Nederlandse Taalunie en Stichting Lezen

Op 80 scholen in Nederland en Vlaanderen wordt een jury van minimaal 15 leerlingen samengesteld, die tussen november en maart de drie boeken lezen die respectievelijk de Librisprijs, de AKO literatuurprijs en de Gouden Uil hebben gewonnen. Elke jury kiest een eigen winnaar. Alle stemmen samen worden geteld en de winnaar krijgt de Inktaap. Naast lezen en beoordelen zijn het ontmoeten van mede-juryleden en het uitwisselen van ervaringen belangrijke aspecten van de Inktaap.

Kijken met je oren - Kunstuitleen Alkmaar

De Kunstuitleen Alkmaar zocht samenwerking met de kunstenaar Kees Admiraal en het SKV Noord-Kennemerland om een project te ontwikkelen speciaal voor CKV leerlingen. Bedoeling was om leerlingen op een aantrekkelijke manier kennis te laten maken met beeldende kunst en met de kunstuitleen. Uitgangspunten waren dat jongeren bekend zijn met de combinatie van muziek en beelden via clips, actiefilms etc. en dat jongeren over het algemeen wel geïnteresseerd zijn in muziek, maar niet in beeldende kunst. Er is daarom voor gekozen om de leerlingen met een discman op de kunstuitleen te laten bekijken. Zij zoeken kunstwerken uit die zij het beste bij de muziekfragmenten vinden passen. Iedere leerling krijgt bij binnenkomst een door hem of haar in te vullen CKV dossier, een discman, koptelefoon en cd en viltstiften. Eerst maakt de leerling kennis met de kunstuitleen door een aantal vragen uit het CKV dossier te beantwoorden. Vervolgens gaat hij de kunstwerken uitzoeken die volgens hem bij de muziek horen en daarna gaat hij zelf beeldend aan de slag. Al doende wordt het CKV dossier compleet gemaakt.

Kunst en Oorlog - Kunst en Vormgeving Noord-Holland

Een tentoonstelling met originele kunstwerken van Armando, Ritsaert ten Cate, Constant, Folkert de Jong, Jittish Kallat, Reinier Kurpershoek, Ronald Ophuis, Peter Pontiac, Tajiri, Agata Siwek en Hans de Vries. De kunstwerken zijn geselecteerd rondom het thema oorlog. Het lesmateriaal bestaat uit een full color werkmap voor de leerlingen en een audiotour. Daarnaast is er een docentenhandleiding en affiche beschikbaar. In de bijbehorende leskoffer zit materiaal om het thema in diverse lessen verder uit te werken.

Leids CKV-festival Kunstshot - Gemeente Leiden

Ruim 1400 CKV-ers uit Leiden en omgeving kunnen jaarlijks in september circa 15 culturele instellingen bezoeken. Tijdens iedere editie van dit festival volgen CKV 1 leerlingen in kleine groepjes een programma waarbij ze kennismaken met drie verschillende culturele disciplines: een theater- of cabaretvoorstelling, een museum of beeldende kunst item, en een muziek-, dans of filmonderdeel. Alle leerlingen ontvangen de Kunstwijzer, het programmaboekje dat tevens dienst doet als 'spoorboekje' voor Cultureel Leiden. Hierin staan de adressen met nuttige informatie over websites, documentatiecentra en achtergrondinformatie. Hiermee kunnen de leerlingen de rest van het jaar zelfstandig aan de slag om het kunstdossier samen te stellen. Kunstshot is een samenwerkingsproject van de volgende 15 Leidse culturele instellingen in opdracht van de gemeente Leiden.

Lesbrief Familiegesciedenis - Het Geheugen van Nederland en Centraal Bureau voor Genealogie

De lesbrief Familiegesciedenis confronteert leerlingen met historische thema's vanuit een persoonlijk perspectief. De leerlingen beginnen met een schematisch overzicht van hun voorouders, tot de generatie van de overgrootouders. De bronnen hiervoor zoeken ze thuis en bij familie. Vervolgens kiezen zij een 20e eeuwse thema waarvan zij kunnen vermoeden dat het het leven van een van deze voorouders raakte. Na achtergrondonderzoek op internet, en aan de hand van de eigen geschiedensmethode, stellen zij interviewvragen op voor deze voorouders. De interviews worden in tweetallen voorbereid, uitgevoerd en verwerkt. Daarna kan de les worden uitgebreid met een keuzedossier. Het project bestaat uit drie onderdelen: genealogisch onderzoek, thematisch onderzoek 20e eeuw en keuzedossier familiegesciedenis 20e eeuw. Werkvormen zowel individueel als samenwerkend. De keuzedossiers zijn het resultaat van onderzoek naar een persoon, document, plaats van herkomst of een 'tak' van de familie.

Lespakket CKV 1 op maat van Danstheater - Nederlands Dans Theater

Alle activiteiten worden aangeboden in de vorm van een lessenspakket dat gemaakt is rondom twee bestaande programma's. Scholen kunnen in overleg met de educatiemedewerker een pakket op maat samenstellen al naar gelang de behoefte en het budget van de school.

Let's travel guide - Amsterdams Historisch Museum

In dit project worden leerlingen uitgenodigd om voor een fictieve jongerenreisgids informatie te verzamelen voor een hoofdstukje over Amsterdam. Zij gebruiken daarbij zowel het Amsterdams Historisch Museum als de stad daaromheen. De leerlingen werken in groepjes van vier. Elk groepje maakt de opdrachten bij twee verplichte thema's en bij twee keuze thema's (onder andere Amsterdam en het water, vrijheid in Amsterdam, Drugs in Amsterdam). Het is de bedoeling dat de vier leerlingen - na het maken van opdrachten waarbij de benodigde informatie verzameld wordt - samen één hoofdstuk schrijven over de stad Amsterdam

De liefde en Venster op de wereld - Museum Boijmans Van Beuningen

Twee CKV 1 projecten van Museum Boijmans van Beuningen. Doel van de projecten is leerlingen vertrouwd maken met de collectie van museum Boijmans Van Beuningen op een bijzondere, inspirerende maar bovenal aansprekende manier. De liefde: verschillende soorten van liefde van oude tot moderne kunst komen in dit CKV-project aan bod. Kunstenaars laten zich graag inspireren door de liefde. Net als iedereen hebben ook zij goede en slechte ervaringen met de liefde en dat zie je terug in de kunstwerken die ze maken. Soms maken kunstenaars een schilderij om hun liefde voor iemand duidelijk te maken, vergelijkbaar met bijvoorbeeld een tatoeage met de tekst I Love Mom. Venster op de wereld: sluit aan op de tentoonstelling van Olafur Eliasson en legt een relatie met werken uit de vaste collectie rondom het thema 'ruimte'. Olafur Eliasson, afkomstig uit IJsland, heeft in het Tate Modern in London in 2003 de spraakmakende grote gele zon tentoongesteld. Eliasson roept met zijn werk fenomenen uit de natuur op met hele simpele technieken. In de grootste zalen van het museum zal een extra verdieping worden gebouwd met daarin een lavalandschap waar de bezoeker door heen kan dwalen en wat een spectaculaire ervaring zal opleveren.

Liefde voor geld - Belasting en Douane Museum

In het Belasting & Douane Museum is een overzicht te zien van 15 eeuwen belasting geschiedenis. Het museum toont de liefde voor geld van de overheid en de liefde voor geld van de belastingbetaler. Met het project Liefde voor geld kunnen CKV 1 leerlingen vanuit verschillende invalshoeken het thema

belastingen benaderen. Een oud maar boeiend steekspel, waarbij oproer en geweld gebruikt werden. Zoals bijvoorbeeld in Delft, waar in 1616 honderden vrouwen gewelddadig protesteerden tegen de verhoging van belasting op brood.

Lola Rennt met workshop camera - Filmtheater 't Hoogt i.s.m. Stichting Filmset

In de film Lola Rennt haalt regisseur Tom Tykwer alles uit de kast: snelle muziek, verrassend camerawerk, fotomontages en animatie. In twintig minuten moet Lola 100.000 DM bij elkaar krijgen voor haar vriend Manni. Deze 20 minuten zien we drie keer, op totaal verschillende wijze. De film biedt een goede basis voor een workshop camera die het volgende in zal houden: Wat is beeldtaal? Hoe kan je een verhaal vertellen zonder woorden? En wat voor effect heeft een bepaald camerastandpunt op de kijker? In deze workshop gaan leerlingen zelf met camera's op zoek naar de beste manier om hun korte verhaaltje te vertellen. Onder leiding van een cameraman leren ze op een andere manier te kijken naar de (misschien wel niet zo) alledaagse werkelijkheid.

Made in Holland, Nederlandse videokunst uit de jaren zeventig en tachtig - Nederlands Instituut voor Mediakunst

Educatie biedt gevarieerde mogelijkheden voor het onderwijs. Het programma wordt ontwikkeld bij de vaste collectie, tijdelijke tentoonstellingen en 'artists in residence' projecten. In alles staat het directe contact met mediakunst centraal. Onder de links 'op maat gesneden', 'kunstwerk in de klas', 'eigen inbreng' en 'studie- en kenniscentrum' op de website staat meer informatie over de mogelijkheden en in het archief kan de leerling bekijken wat er zoal heeft plaatsgevonden.

Moderne architectuur in Hoorn - Architectuurcentrum Hoorn

Het is de bedoeling om leerlingen op een actieve wijze te laten kennismaken met moderne architectuur. Om dit te bereiken is gekozen voor een lespakket waarin drie architectuurroutes zijn opgenomen. Het lespakket bestaat uit: een zakboekje over moderne architectuur; een keuze uit drie architectuurroutes door Hoorn met vragen en aanwijzingen; praktische maakopdrachten; een docentenhandleiding en antwoorden op de vragen die tijdens de route gesteld worden.

MovieZone - Nederlands Instituut voor Filmeducatie (NIF)

MovieZone wil met haar aanbod film onder de aandacht brengen als kunstdiscipline. In 29 filmtheaters in Nederland vertoont MovieZone structureel films die speciaal voor de doelgroep zijn geselecteerd. Via de films in het MovieZone-programma kan de interesse gewekt worden voor andere uitingen van kunst en cultuur, maar ook voor allerlei maatschappelijke onderwerpen. Nieuw in de zesde editie van MovieZone is de samenwerking met het project DICHT/VORM. MovieZone brengt met DICHT/VORM de animatiefilm terug als voorfilm in de bioscoop. De korte animatiefilms zijn gemaakt door jonge filmmakers op basis van gedichten van jonge dichters.

Naar de hemel en weer terug - Museum Catharijneconvent

Wat geloofden de middeleeuwen? Hadden middeleeuwen ook helden en idolen? Hoe dachten zij over de dood? Vierden zij ook al Sinterklaas? Waarom gingen sommige mensen in de Middeleeuwen het klooster in? De antwoorden op deze en andere vragen krijgen leerlingen in het project Middeleeuwen. Tijdens de lessen en het museumbezoek staan beleving en actieve participatie centraal. Na een introductieles op school, waarin de scholieren kennismaken met het project en de verschillende thema's, voeren zij een creatieve opdracht uit. Voor het museumbezoek is een kijktocht ontwikkeld. Het is ook mogelijk om een speciale rondleiding aan te vragen.

Nederlandse Schrijfdag - Stichting Schrijven

Festival/evenement; creatief schrijven. De Nederlandse Schrijfdag is een dag met workshops, lezingen, schrijftrainingen en een schrijfmarkt met uitgeverijen, literaire tijdschriften en literaire organisaties. De Nederlandse Schrijfdag is er voor beginnende en gevorderde schrijvers, brengt ze in contact met schrijfonderwijs en met andere mogelijkheden om hun werk te verbeteren. Teksten en ideeën over literatuur en schrijven kunnen worden uitgewisseld.

Ontdek het Mauritshuis: Nederlandse schilderkunst in de Gouden Eeuw - Het Geheugen van Nederland, Het Mauritshuis, Koninklijke Bibliotheek

Ontdek het Mauritshuis is een interactief spel voor CKV 2 over de collectie 17e eeuwse schilderkunst van het Mauritshuis. De leerlingen lopen rond in een virtueel Mauritshuis met zeven zalen. In iedere zaal hangen schilderijen die met elkaar verbonden zijn door een thema: burgers en stad; liefde; helden; oost en west; beeldaspecten; restauratie; toen en nu. Elke zaal heeft behalve een thema ook opdrachten. De leerlingen beantwoorden in de verschillende zalen kunst- en cultuurhistorische vragen over Nederland in de Gouden Eeuw.

Het oog van de dichter - Stichting Schrijven

Het oog van de dichter is een poëzieproject op internet. Via workshops op internet gaan leerlingen aan de slag met het schrijven van gedichten en leren zij allerlei poëziefragmenten kennen. Op de website www.schrijven.org kunnen jongeren de digitale poëzieworkshop 'Het oog van de dichter' bezoeken en werken met gedichten.

Open Doek - Filmtheater 't Hoogt

't Hoogt is in juni 2004 gestart met Open Doek, een nieuw programma dat zich richt op het vak CKV, of dit nu klassikaal of individueel wordt ingevuld. Voor Open Doek roept 't Hoogt (nog) niet professioneel filmtalent op een korte film in te leveren bij 't Hoogt. De spelregels zijn simpel: maak een korte film, animatiefilm, videoclip, korte documentaire, een-minuten-filmpje, de lengte mag maximaal 15 minuten zijn. Films kunnen worden aangeleverd op VHS of dvd. Eens in de 4 maanden organiseert 't Hoogt een middag waar de ingezonden films op volgorde van binnenkomst in de grote zaal vertoond worden. Het is mogelijk het project op een school uit te zetten. In dat geval roepen leraren hun leerlingen op alleen of in groepsverband een korte film te maken. Mogelijk kunnen groepjes genres toegewezen krijgen, afhankelijk van de wensen van de docent. De films van de school worden in de grote zaal van 't Hoogt getoond, zodat iedereen elkaars werk op groot doek kan bekijken en eventueel becommentariëren.

Oud, nieuwer, nieuwst! - Museum Het Valkhof

Speciaal voor het vak CKV 1: een kennismakingsproject met Museum Het Valkhof. Aan de hand van een werkmap leren de leerlingen het spraakmakende gebouw van architect Ben van Berkel kennen. Sommigen noemen het een zwembad, anderen een parkeergarage. Waar het bij dit programma vooral om draait is een ontmoeting met de vaste collectie en de wisseltentoonstellingen. De leerlingen zoeken uit elke collectie een voorwerp dat hen het meest aanspreekt. De opdrachten in de werkmap helpen hen deze kunstwerken beter te bekijken. In dit project staat de individuele beleving van het museum door de leerling centraal.

Over smaak valt niet te twisten - Museum Willet-Holthuysen

In dit project komen twee aspecten duidelijk naar voren: smaak is zowel persoonlijk als tijdsgebonden. Dat geldt voor de eigen smaak van de leerlingen, maar ook voor personen van

vroeger. Leerlingen beginnen in hun eigen huis: ze zoeken onder andere het oudste en nieuwste meubelstuk en kiezen het mooiste en lelijkste onderdeel van hun interieur. Hier maken ze foto's van en verwerken die in hun 'fotoalbum van de smaak'. De opdrachten in museum Willet-Holthuysen zijn een vervolg. Tot slot ontwerpen zij hun ideale interieur en presenteren dit aan elkaar. Dit project kan klassikaal worden uitgevoerd, maar leerlingen kunnen het materiaal ook individueel of in kleine groepjes gebruiken.

Partytuur - Het Concertgebouw en Capital Photos

Leerlingen havo en vwo die muziek in hun eindexamen hebben, kunnen workshops en lessen volgen die worden verzorgd door musici van het Asko Ensemble en van het Schönberg Ensemble. Met behulp van musici, een componist en de eigen muziekdocent gaan leerlingen een compositie maken die uiteindelijk in de Grote Zaal van het Concertgebouw wordt uitgevoerd. Voor die feestelijke gebeurtenis mogen de leerlingen hun vrienden en familieleden uitnodigen.

Plan je eigen ruimte - Erfgoed Nederland en regionale erfgoedinstellingen

Leerlingen gaan als ruimtelijke ontwerpers aan de slag met inrichtingsvraagstukken in hun eigen omgeving waarbij ze rekening houden met cultuurhistorische waarden. Missie: Een uitdagende leeromgeving creëren waarin jongeren betrokken raken bij de inrichting van hun eigen omgeving en de waarde van het cultureel erfgoed daarin ervaren. Het project sluit aan op de praktische opdracht aardrijkskunde. Leerlingen maken gebruik van een digitaal loket waarin bronnen verzameld zijn over het gebied dat ze gaan onderzoeken. Daarnaast verkennen leerlingen het te onderzoeken gebied zelf (buitenopdracht). Het eindresultaat van het onderzoek kan op verschillende manieren gepresenteerd worden, bijvoorbeeld op een website of in de vorm van een powerpointpresentatie.

Poetry International Festival - Poetry International

Festival/evenement. Internationaal poëziefestival in de Rotterdamse Schouwburg met veertig bekende en nog niet bekende dichters. De poëzievoordrachten, interviews, lezingen en discussies zijn omlijst met muziek, theater en een boekenmarkt. In 2007 is het festival van 16 - 22 juni 2007.

De politieke tekeningen van Peter van Straaten - Persmuseum

In dit internetproject van het Persmuseum maken leerlingen kennis met de politieke tekeningen van Peter van Straaten. Vanuit drie verschillende thema's (emancipatie, gezondheid en premiers van de kabinetten 1970 - 2002) leren ze politieke tekeningen te interpreteren. Ieder thema bestaat uit een aantal vragen en een archief (dat gevuld is met bronnen: politieke tekeningen en korte teksten). De antwoorden op de vragen zijn te vinden in dit bronnenmateriaal. Aan het einde kan de opgedane kennis worden getest door middel van de spelen memory en kwartet. Voor alle onderdelen zijn punten te behalen. Deze worden uiteindelijk in een eindscherm zichtbaar gemaakt, zodat de leerling zijn score kan vergelijken met die van leerlingen van andere scholen. Het lesprogramma kan als introductie of juist als afsluiting van de lesstof worden gebruikt.

Portret van de Gouden Eeuw - Amsterdams Historisch Museum

Het lesmateriaal gaat uit van de relatie tussen een kunstwerk en de opdrachtgever. Deze relatie vormt voor de leerling de basis van waaruit hij de zeventiende eeuw verkent. In het Amsterdams Historisch Museum zijn veel kunstwerken te vinden die speciaal voor een zeventiende eeuwse opdrachtgever zijn vervaardigd. Hetzelfde geldt voor delen van het gebouw zelf.

Protestpoëzie en rap - Projectbureau BOBA

'Jezelf een vraag stellen, daarmee begint verzet.' Deze stelling vormt het uitgangspunt in de lessenserie, protestpoëzie en rap, ontworpen door Projectbureau BOBA. De populaire muziekvorm rap en poëzie liggen in elkaars verlengde en vormen een schakel tussen de cultuursoorten muziek en literatuur. Leerlingen gaan aan de hand van poëzie, rapteksten, achtergrondartikelen en opdrachten na wat de kenmerken, oorsprong en motieven zijn van beide uitingsvormen. Bovendien maken ze zelf teksten en presenteren deze aan elkaar in de klas. Ter afsluiting van het project organiseren de leerlingen zelf een 'protestmiddag', waar ze op een podium hun gedichten en teksten voordragen.

Rondje klooster - Museum Catharijneconvent

Duik in de geschiedenis van het Catharijneconvent en maak kennis met de oorspronkelijke kloosterbewoners, de Johannieters. Wat heeft Hoog Catharijne eigenlijk met het Catharijneconvent te maken? Het project Rondje klooster duikt letterlijk en figuurlijk met de leerlingen in de geschiedenis van het Catharijneconvent en de oorspronkelijke bewoners, de Johannieters. Een interactieve kijktocht met vragen en opdrachten voert de leerlingen door het middeleeuwse kloostergebouw en langs prachtige kunstvoorwerpen, die laten zien hoe het middeleeuwse kloosterleven er uitzag. Thema's: het kloosterleven, relieken, Mariaverering, de dood, pelgrimstochten, de mis en de daarbij behorende voorwerpen.

Rondleiding en workshop in Het Muziektheater - Muziektheater

Het Muziektheater organiseert i.s.m. De Nederlandse Opera en Het Nationale Ballet educatieve projecten rond een aantal voorstellingen. De leerlingen krijgen eerst in groepjes een backstage-rondleiding. Naast algemene informatie over Het Muziektheater, wordt ingegaan op de voorstelling die de leerlingen later bezoeken en op de bijbehorende discipline (opera, ballet of (muziek)theater). Achter de schermen zien de leerlingen de hefpodia, zwevende vloeren, toneelwagens, het kostuumatelier en de immense montagehal waar de decorstukken in elkaar worden gepast. Na de rondleiding is er een workshop waarin leerlingen en artiesten scènes uit de voorstelling spelen en interpreteren. Vervolgens bezoeken zij de besproken voorstelling en wordt hier in een nagesprek op gereflecteerd.

Rotterdam, bekijk 't... - Wereldmuseum Rotterdam

Het Wereldmuseum in Rotterdam heeft een nieuw project ontwikkeld voor CKV 1 leerlingen: Rotterdam, Bekijk 't. Bij binnenkomst in het museum ontvangen de leerlingen de map Rotterdam, bekijk 't.... Zij worden uitgedaagd om in de rol van antropoloog, journalist of ontwerper te kruipen. Nadat zij hun keuze hebben bepaald, vullen zij hun map aan met de bijbehorende opdracht en bezoeken de tentoonstelling Rotterdammers. Als journalist schrijven zij een recensie over de tentoonstelling, als ontwerper bedenken ze een nieuw ontwerp voor het onderdeel Trends en als antropoloog observeren zij een van de 10 migrantenfamilies en maken hiervan een verslag. Het materiaal is zo geschreven, dat leerlingen er zelfstandig mee aan de slag kunnen. De multimediale tentoonstelling Rotterdammers laat zien hoe de stad Rotterdam veranderde onder invloed van 20ste-eeuwse migratiestromen. In een kleurrijk beeldverhaal zijn de stad en haar bewoners neergezet. Tien Rotterdamse families vertellen over hun levens en geven zo een indringend beeld van multicultureel Rotterdam. Een Surinaamse verpleegster, een Chinese restauranthouder en een Bosnische econoom bijvoorbeeld, vertellen waarom ze naar Rotterdam zijn gekomen en wat de stad voor hen is gaan betekenen.

Scratchworx - Waag Society

Scratchworx is een innovatieve vorm van expressiegericht kunst- en cultuuronderwijs. Gebaseerd op een zelfgekozen thema maken jongeren (12 - 17 jaar) video-, foto- en geluidsopnames in hun directe (buitenschoolse) omgeving. Vervolgens bewerken ze het materiaal en mixen het live op de 'ScratchConsole'. Tijdens de afsluitende 'ScratchParty' geven ze per drietal een performance voor hun medeleerlingen, vrienden en familie.

Spacesoup: online lesprogramma over architectuur en vormgeving - Nederlands Architectuurinstituut en Premisela stichting voor Nederlandse vormgeving

Spacesoup is een online CKV lesprogramma over architectuur en vormgeving, waarin leerlingen in zes stappen kennis maken met het ontwerpproces. Elke stap wordt via www.spacesoup.nl ingeleid met een filmpje en begeleid door vragen die hen stimuleren zelf aan de slag te gaan. Elk voorwerp in je dagelijkse omgeving is op een bepaalde manier vormgegeven. Meestal sta je hier niet bij stil, maar achter de tas aan je schouder, de pen in je hand, het huis waarin je woont en de brug waar je elke dag overheen fietst, zit een ontwerper. Het CKV lesprogramma Spacesoup laat dat zien aan de leerlingen. Spacesoup is ontstaan vanuit de behoefte om architectuur- en vormgevingseducatie een blijvende zelfstandige rol te laten spelen binnen het CKV-onderwijs. Het educatieve aanbod in Nederland op het gebied van architectuur en vormgeving was tot op heden smal en sterk versnipperd. Met Spacesoup is er nu een compleet online lesprogramma dat door leerlingen en docenten in heel Nederland kan worden gebruikt. Hierdoor voldoet het aan de vraag naar passend lesmateriaal in deze disciplines. De basis van Spacesoup wordt gevormd door de kleurrijk vormgegeven website www.spacesoup.nl. Hiermee kunnen leerlingen zelfstandig aan de slag.

Spelworkshop bij een voorstelling - Toneelgroep Amsterdam

In deze workshop wordt een korte en krachtige voorbereiding op de voorstelling geboden. In de theaterprojecten van Toneelgroep Amsterdam worden de jonge theaterbezoekers ingewijd in de wereld van het theater. Leerlingen gaan op zoek naar een eigen interpretatie van de toneelteksten onder leiding van een theaterdocent van Toneelgroep Amsterdam. Samen lezen, onderzoeken, spelen en kijken.

Speuren in Utrechts verleden - Het Utrechts Archief

Praktische opdrachten voor het vak geschiedenis in Het Utrechts Archief: zelf historisch spoorwerk doen in originele archiefbronnen. Dit project bestaat uit een aantal onderzoeksopdrachten over verschillende onderwerpen. De onderzoekjes zijn bedoeld als voorbereiding op het profielwerkstuk. Leerlingen maken door middel van de praktische opdrachten al kennis met het archief als belangrijke bron van historische informatie, zodat later - bij het onderzoek voor hun profielwerkstuk - de drempel om daar binnen te stappen minder hoog zal zijn. Het project bestaat uit vier thema's: Wonen en werken langs de Oudegracht van 1850 tot nu; De positie van vrouwen in Utrecht tussen 1880 en 1930; Belgische en Hongaarse vluchtelingen in Utrecht (WO I en 1956); Industrialisatie in Utrecht 1850 - 1920.

Streekreeks voor CKV 1 - Stichting Omgevingseducatie Gooi, Vecht- en Eemstreek

Met het materiaal uit de streekreeks CKV 1 kunnen leerlingen zelfstandig aan de slag. De checklisten geven tips voor de onderzoeksvaardigheden en presentatievormen. Het aantal studielasturen is aangegeven. De studieplek in het Singer Museum, een korte cultuurhistorische wandeling door Laren (met fotograferen, dichten en schetsen) sluiten aan bij de opdracht over 'De collectie van het Singer

Museum'/'Laren als kunstenaarsdorp'. Een bezoek aan het Raadhuis van Dudok in Hilversum is de start van de opdracht over architectuur.

De Tempelberg - Bijbels museum

Dit CKV-project gaat over de Tempelberg in Jeruzalem, heilige plek voor Joden, Christenen en Moslims. In het eerste deel van het project 'Drie godsdienstige tradities' maken de leerlingen kennis met de tradities van Jodendom, Christendom en Islam. Het tweede deel 'De Tempelberg als heilige plaats' laat de leerlingen zien waarom de Tempelberg zo belangrijk is voor Joden, Christenen en Moslims. Hoe de drie geloofstradities zijn verbonden met de Tempelberg en Jeruzalem is aan de hand van vier thema's te zien: de heilige boeken, bidden, feesten en de eindtijd. Het model van de Tempelberg staat centraal. Te zien is waar de Joodse en Islamitische plaatsen zich bevinden en hoe verweven deze in de lopen tijd zijn geraakt. Een globaal historisch overzicht van Jeruzalem en de Tempelberg (met tekst, beeld en objecten) toont de geschiedenis van bebouwing en wisselende machthebbers.

Vlinder in de storm - Theater Benjamin

In de voorstelling Vlinder in de Storm staat het verhaal van de toeschouwer centraal. Na afloop van een avondje stappen is Stijn getuige van een gebeurtenis waarin geweld wordt gebruikt. Stijn grijpt niet in. In een aantal opvolgende scènes wordt hij geconfronteerd met situaties en personen waardoor hij zijn emotionele afstand niet langer kan bewaren. Niet ingrijpen blijkt voor Stijn ook een keuze... met ingrijpende gevolgen.

Website Sporen van Migratie in Rotterdam - Gemeentearchief Rotterdam

Website met verhalen, opdrachten en links over de geschiedenis van migrantengroepen in Rotterdam. Leerlingen leren zelfstandig onderzoek doen naar de migratiegeschiedenis van diverse groepen in Rotterdam. Leerlingen leren meer over de achtergrond van diverse migrantengroepen. De leerlingen bestuderen de verhalen van twee migrantengroepen en maken de bijbehorende opdrachten. Daarna beantwoorden ze zes algemene vragen. Tenslotte schrijven ze een essay waarin ze de beide migrantengroepen met elkaar vergelijken op basis van de eerder gevonden antwoorden. Aan de verhalen zitten links, die de leerlingen kunnen raadplegen voor verder onderzoek.

Workshop vormgeving - Toneelgroep Amsterdam

Een workshop waarin leerlingen ontdekken wat een toneelbeeld kan vertellen. Belangstelling voor theater(vormgeving). In een twee uur durende workshop maken de leerlingen kennis met Toneelgroep Amsterdam; ze horen over de schrijver en de voorstelling die ze gaan bezoeken. Vervolgens verdiepen ze zich onder leiding van een theaterdocent in de vormgeving. Eerst door te reageren op een aantal uitspraken van vormgevers. Vervolgens door zelf een toneelbeeld te maken of schetsen met een tekst of regie-aanwijzing als uitgangspunt.

Zo Gedacht Zo Gedicht - Probiblio, Kunst en Cultuur Noord-Holland, Kunstgebouw

Zo Gedacht Zo Gedicht is een poëziewedstrijd voor jongeren van 12 tot en met 18 jaar. Ter ondersteuning van de deelnemers verschijnt een thematisch samengestelde poëziespecial met allerlei suggesties om te werken met gedichten. Jongeren kunnen zowel individueel als via de school hun gedicht inzenden. In de maanden januari en februari vinden poëziewerkshops met medewerking van dichters in bibliotheken plaats. Gedichten kunnen jaarlijks tot 1 maart worden ingezonden. De winnaars worden op de slotmanifestatie medio april bekend gemaakt.

Zuidoost Koopt Kunst - Artoteek Zuidoost en Het Nieuwe Podium in samenwerking met Scholengemeenschap Reigersbos

Circa twintig CKV-leerlingen krijgen de kans werk aan te kopen van vijf geselecteerde kunstenaars. Ieder groepje van vijf leerlingen beschikt over een budget waarvoor een kunstwerk moet worden aangeschaft. Eerst krijgen de leerlingen les in hedendaagse kunst, waarbij ook aan bod komt hoe je kunstwerken selecteert, welke criteria de samenstelling van de collectie bepalen etc. Twee maal wordt er een bezoek aan een atelier gebracht, alvorens tot selectie wordt overgegaan. Met de aangekochte werken en eventueel aanvullend werk richten de leerlingen vervolgens een tentoonstelling in.

Websites

Algemeen

<http://Tweedefase.startpaginal.nl>

Portal met links naar allerlei websites over de tweede fase en directe links naar relevante documenten. Zie rubrieken Tweede Fase Algemeen, Tweede Fase in 2007, CKV/KCV.

www.cultuurplein.nl > voortgezet onderwijs

Op het cultuurplein is alles te vinden wat te maken heeft met cultuur en onderwijs. Een ondersteuning voor docenten, managers en culturele instellingen bij culturele activiteiten in het onderwijs. Onder kopje subsidies en beleid is informatie te vinden over de herinrichting tweede fase.

www.minocw.nl > onderwijs > voortgezet onderwijs > tweede fase

Website van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW). Veel informatie over beleid en ontwikkeling op het gebied van cultuur en onderwijs. Zie dossier tweede fase.

www.tweedefase-loket.nl

Website van het Tweede Fase Adviespunt met het laatste nieuws over de tweede fase en voortgangsjournaals. Ook voor informatie over vakken.

Wettelijke regelingen en exameneisen

<http://toetswijzer.kennisnet.nl> > voortgezet onderwijs > 2e fase havo/vwo

Portalsite over toetsing, examinering en evaluatie. De site is ontwikkeld door de Citogroep in opdracht van het ministerie van OCW. Met informatie over schoolexamens en centrale examens.

www.cfi.nl > regelgeving

Alle nieuwe regelingen, wijzigingen op bestaande regelingen en voorlichtingspublicaties van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap worden aangeboden via deze website.

www.cito.nl

Informatie van de Citogroep over toetsing, zowel over het schoolexamen als het centraal examen.

www.eindexamen.nl > havo en vwo > kunstvakken

Het Examenblad is een officiële internetsite van het ministerie. Informatie rond alle examens in het voortgezet onderwijs, zowel regelgeving als actuele mededelingen, evenals de nu geldende examenprogramma's, inrichtingsbesluiten, profielen etc. Onder rubriek Algemeen zijn alle onderwerpen over vakken en sectoren bij elkaar gegroepeerd.

www.ibgroep.nl

Informatie over centrale examens en staatsexamens van de InformatieBeheerGroep.

Kunstvakken in de tweede fase

<http://ckv.startpagina.nl>

Portal met allerlei links en verwijzingen naar relevante sites op het gebied van CKV.

www.bekijkt.nl

Bekijk 't laat jongeren op een actieve manier kunst en cultuur beleven door ze heel direct en praktisch te betrekken bij de wereld van theater, film, muziek, dans en beeldende kunst. Gericht op CKV-leerlingen en hun docenten.

www.cjp.nl

Website van het Cultureel Jongerenpaspoort met speciale CKV-pagina's.

www.ckplus.nl

CKV activiteiten, naslag en educatieve tips voor docent en student.

www.CKV_23.com

Marie-Thérèse van de Kamp heeft voorbeeldmateriaal over onder andere de CKV 2 thema's hier online gezet.

www.digischool.nl > voortgezet onderwijs > vaklokalen

Inhoudelijk materiaal voor zowel primair onderwijs als voortgezet onderwijs. Bevat ook het contactpunt voor de communities van vakdocenten (onder andere muziek en CKV 1), in samenwerking met Kennisnet.

www.kpcgroep.nl > kennisonline > vakken voortgezet onderwijs

Informatie van de KPC Groep over cultuurprofielscholen, kunstvakken, cultuurvouchers. Speciaal voor docenten culturele vorming en kunstvakken is bij KPC Groep een informatiepunt ingericht waar vakdocenten zich kunnen informeren over ontwikkelingen in hun vak.

www.slo.nl > sectoren > VO tweede fase

Informatie van SLO over actuele ontwikkelingen rond de tweede fase met onder andere profielen en vakken tweede fase en examenprogramma's en handreikingen voor havo en vwo vanaf 2007. Bij thema kunst & cultuur is materiaal over de kunstvakken te vinden.

www.stepnet.nl

Site met actuele en praktische opdrachten voor bijna elke tweede fase vakken. Kranten, uitgevers en Kennisnet werken hier samen voor tweede fase-leerlingen en docenten.

Studiecentrum Cultuurnetwerk Nederland

Voor iedereen die vanuit zijn studie of beroep te maken heeft met kunst- en cultuureducatie is het studiecentrum van Cultuurnetwerk Nederland van belang. In het centrum van Utrecht vindt u een uitgebreide en unieke collectie publicaties over kunst- en cultuureducatie.

Collectie

Naast talloze monografieën bevat de collectie circa 175 binnenlandse en buitenlandse (vak)tijdschriften, vele lesmethoden, les- en projectmaterialen voor zowel basis- als voortgezet onderwijs, handboeken, naslagwerken en onderzoeksrapporten. Een aparte collectie is de instellingendocumentatie van centra voor de kunsten en van landelijke onderwijs- en culturele instellingen. Deze omvat naast jaarverslagen en beleidsplannen ook nota's van landelijke, provinciale en gemeentelijke overheden. Materialen uit de instellingendocumentatie zijn ter plekke te raadplegen, maar zijn niet te lenen.

Openingstijden

Het studiecentrum is voor publiek geopend op maandag van 13.30 tot 17.00 uur en van dinsdag tot en met vrijdag van 9.30 tot 17.00 uur. Raadpleeg de website van Cultuurnetwerk Nederland, www.cultuurnetwerk.org, of bel, 030-236 12 00 voor afwijkende openingstijden in verband met feestdagen en vakantieperiodes.

Catalogus on line: www.cultuurnetwerk.org > ga naar producten > bibliotheek

De catalogus van het studiecentrum is op internet te raadplegen. Publicaties zijn op verschillende wijzen te vinden in de catalogus. Ook geeft de catalogus on line informatie of een publicatie aanwezig is of uitgeleend.

Lenen

De meeste materialen zijn te lenen en kunnen per post aan u toegestuurd worden. Indien u wilt lenen moet u ingeschreven zijn bij het studiecentrum. Voor het inschrijven is een identiteitsbewijs (paspoort, rijbewijs, Europees identiteitsbewijs) alsmede een recent afschrift van uw giro- of bankrekening (vanwege de adresgegevens) noodzakelijk. Aanmelding als lid is ook schriftelijk mogelijk. Stuur met uw aanmelding een kopie van uw identiteitsbewijs en van een recent giro- of bankafschrift mee.

Leden

Personen en instellingen kunnen lid worden van het studiecentrum. Leden betalen geen leengeld voor materialen en krijgen 50 procent korting op literatuurselecties. Bovendien ontvangen leden gratis

Zicht op...

Een lidmaatschap kost voor particulieren € 20,50 per jaar en voor instellingen en scholen € 34,50 per jaar. Een lidmaatschap kan op elk moment ingaan en wordt jaarlijks stilzwijgend verlengd.

Opzeggingen (alleen schriftelijk) dienen voor 1 december van het nieuwe kalenderjaar in het bezit te zijn van Cultuurnetwerk Nederland.

Colofon

Zicht op... kunstvakken in de vernieuwde tweede fase is een uitgave in de serie *Zicht op...* van Cultuurnetwerk Nederland.

Hoofdredactie: Marie-José Kommers
Inleidend artikel: Marie-Thérèse van de Kamp
Selectie literatuur: Dienst Informatie & Documentatie

Productie
Cultuurnetwerk Nederland, Utrecht

Drukwerk
&producties bv

Cultuurnetwerk Nederland
Ganzenmarkt 6
Postbus 61
3500 AB Utrecht
Telefoon 030-236 12 00
Fax 030-236 12 90
E-mail info@cultuurnetwerk.nl
Internet www.cultuurnetwerk.org

Zicht op... is gratis voor leden van het studieceterium van Cultuurnetwerk Nederland. Deze uitgave is in pdf-formaat kosteloos beschikbaar op www.cultuurnetwerk.org. Geïnteresseerden kunnen ook tegen betaling van de verzend- en administratiekosten een exemplaar bij Cultuurnetwerk opvragen, zolang de voorraad strekt.

Eerdere nummers van *Zicht op...* op www.cultuurnetwerk.org (een selectie):

Brede school en cultuureducatie
Kunst en maatschappij
Ruim zes jaar onderzoek cultuureducatie 2000-2006
Jongeren en cultuurdeelname
Het nieuwe leren en cultuureducatie
Gemeentelijk en provinciaal beleid
Cultuureducatie in de nieuwe onderbouw
Cultuureducatie en basisonderwijs: beleid en praktijk
Beleidsonderzoek Cultuur en School
Samenwerking in de cultuureducatie

© Cultuurnetwerk Nederland, Utrecht, 2007

